insan • düşünce • kültür

insicam 40

Göklerin Çektiği Kartal: NECİP FAZIL

Necip Evlice:
Üstad Necip Fazıl'ı Anmak

Şaban Sağlık:
Necip Fazıl'ın Gözüyle Filistin Meselesi

Mehmet Kahraman:
Meydan Yerine Çıkan Adam: Necip Fazıl

Yalçın Çetinkaya:
Mehter'den Muzıkâ-yı Humâyûn'a- Osmanlı'nın Batı Müziğiyle Tanışması

Necip Fazıl

Peren Birsaygılı Mut ile
***İzzeddin El Kassam* Kitabı Üzerine**

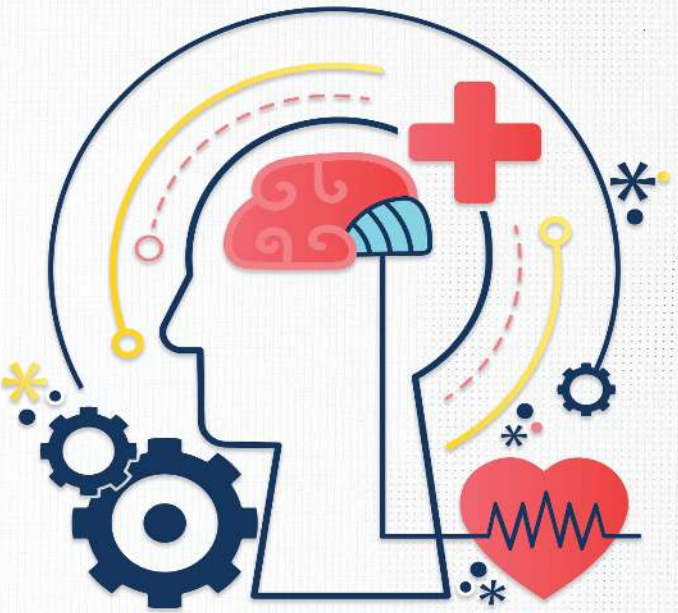
SAYI 40 • Haziran • 2024

Öznur Görür Kısar / Bir Selam Gölgeliği ● Zehra Tunç / Müjde – وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ ● Ahmet Poçanoğlu / Ümmü Habibe Remele Bint-İ Ebi Süfyan (R.A.) ● Mustafa Eser / Tercihin İstismarı, İhmalin Tercihi ● Muhammet Sani Adıgüzel / Necip Fazıl'dan İktibaslar ● Hüseyin Yorulmaz / Devrim İsimli Masal ● Kemal Kahraman / Necip Fazıl: Şairlerin Sultanı, Aydınların Rehberi Gönüllere Hükmeden Katıksız Dava Eri ● Furkan Emiroğlu / Necip Fazıl Kısakürek'in Türk Siyasileriyle İlişkileri ● Gözde Çimen / Necip Fazıl'ın İstanbul'u ● Nihal Pakırdaşı / Nefertiti'nin Nişan Yüzüğü Romantizmine Kâmuran Akkor'dan Cevap ● Zübeyir Şekerci / Hayaller "Neden" Paris?

Mutlu Aile

Psikolojik Danışmanlık ve Araştırma Merkezi

Uzman Kadromuzla Psikolojik Danışmanlık Hizmeti Veriyoruz.

*"İstanbul'da belirlenen noktalarda **yüz yüze** ayrıca yurt içi ve yurt dışı **online** seçeneğiyle"*

0552 159 86 52

mapam
Mutlu Aile Psikolojik Danışmanlık ve Araştırma Merkezi

insan ve medeniyet hareketi
imh.org.tr

mutlu aile
mutluaile.org.tr

Bizi takip edin

/mutluailemutluçocuk

mapam@mutluaile.org.tr

Eyüp Merkez Mahallesi, Silahtarağa Caddesi, 12/1, Eyüpsultan/İstanbul

insicam
insan • düşünce • kültür

İMTİYAZ SAHİBİ
İnsan ve Medeniyet Hareketi Adına
Kemal Özden

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Mustafa Özel

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Mehmet Bulayır

EDİTÖR
Şehnaz Fındık

SON OKUMA
Betül Yavuz

KAPAK GÖRSELİ
Şifa Yaratılmış

YAYIN KURULU
Ahmet Geçer
Cemal Balıbey
Ebubekir Dilekçi
Fatih Büyükkara
Haluk Nas
Mustafa Özel
Mehmet Bulayır
Raif Nas

ISSN: 2757-9271

GRAFİK UYGULAMA
Hanne Nur Özden

YAYIN TÜRÜ
Ayda bir yayınlanır.
Yerel Süreli Yayın.
Ücretsizdir.

Yazı ve reklamların içerik sorumluluğu sahiplerine aittir. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Dergimize, www.insicam.net adresinden erişebilirsiniz.

Hâfid ve *Râfi'* olanın adıyla.

Hayat bir bütün; acı günlerle tatlı günlerle, üzüntülü zamanlarla sevinçli zamanlarla, zor anlarla kolay anlarla bir bütün hayat. Acı olmasa tatlıyı, üzüntü olmasa sevinci, zor olmasa kolayı nasıl anlayabiliriz? Hastalık olmasa sağlığın kıymetini nasıl bilebiliriz? Düşmanlık olmasa dostluğun bir sığınak, bir barınak olduğunu nasıl görebiliriz?

İnsanlık olarak sekiz aydır acının, üzüntünün, düşmanlığın, caniliğin, vahşetin, zulmün görmediğimiz rengi, türü, tipi, biçimi, hacmi kalmadı. 7 Ekim 2023 Cumartesi günü, bir milad olarak çoktan tarihe geçti. Modern dünyanın aynasının sırları döküldü, makyajı aktı gitti, batılıların hakiki yüzü ortaya çıktı. Dünyayı yöneten güçlerin yüzsüzlükleri, kalpsizlikleri, ahlaksızlıkları herkese âyân oldu. Yaptıklarını gözlerden ve gönüllerden gizlemek ve saklamak için, hakikatleri perdelemek için akıttıkları paralar, kiraladıkları kalemler, satın aldıkları adamlar işe yaramadı, hepsi fos çıktı. Çünkü güneş doğunca, yıldızlar kaybolurdu. Nitekim kayboldu

Filistinli, Gazzeli kardeşlerimizin o günden beri çekmedikleri kalmadı. Ama bize, insanlara, dünyaya çok şey öğrettiler; sabrı, sebatı, mücadeleyi, direnişi, sevgiyi, bağlılığı, birbirine kenetlenmeyi. En çok da, *bir ülke nasıl sevilir*'i. Gazze, insanlık için bir okul oldu; "Gazze İnsanlık Okulu". Sanırım Filistinliler, Gazzeliler kadar ülkesini, vatanını seven bir millet zor çıkar. Dualarımız ve gönüllerimiz onlarla, kalplerimiz onlar için atıyor, içimiz onlar için yanıyor.

Yakın tarihimizin büyük dava ve mücadele adamı, şair ve mütefekkir Üstad Necip Fazıl Kısakürek'in doğumu (25 Mayıs 1905) ve vefatı (25 Mayıs 1983) geçtiğimiz ay içindeydi. Bu büyük insanı hatırla(t)mak istedik ve haziran sayımızın dosya konusunu ona ayırdık. Yazılarıyla, konuşmalarıyla, çıkardığı dergiyle, yazdığı kitaplarla, verdiği konferanslarla muhteşem bir gençliğin yetişmesinde büyük katkısı ve payı olan Üstad'ı rahmetle, minnetle ve hürmetle anıyoruz. Kendisine yazdığı harfler adedince, dilinden dökülen kelimeler sayısınca Allah'tan rahmet ve mağfiret niyaz ediyoruz. Onun tavrına, üslubuna, heyecanına, zekâsının ve kaleminin kıvraklığına büyük bir hasret duyuyoruz. Bugünün ve yarının gençliğinin, sadece gençlerin değil her kuşaktan insanın ondan öğreneceği çok şey var.

Haziran ayı ortasında şerefyâb olacağımız Kurban Bayramı'nızı tebrik eder, hayırlara vesile olmasını diler, İslam âlemine ve ülkemize bereketler getirmesini niyaz ederiz.

Siz kıymetli okurlarımızı, *Hâfid* ve *Râfi*' olana emanet ederiz.

Mustafa ÖZEL
Genel Yayın Yönetmeni

İÇİNDEKİLER

05 *Çizgi* Hilal ÖZDER

06 *Bir Selam Gölgeliği*
Öznur GÖRÜR KISAR

08 *Müjde –* وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ
Zehra TUNÇ

10 *Tercihin İstismarı, İhmalin Tercihi*
Mustafa ESER

12 *İnci Mercan Gerdanlığı -35- Ümmü Habibe Remele Bint-İ Ebi Süfyan (R.A.)*
Ahmet POÇANOĞLU

16 *Üstad Necip Fazıl'ı Anmak*
Necip EVLİCE

20 *Necip Fazıl'dan İktibaslar*
Muhammet Sani ADIGÜZEL

24 *Necip Fazıl'ın Gözüyle Filistin Meselesi*
Şaban SAĞLIK

28 *Meydan Yerine Çıkan Adam: Necip Fazıl*
Mehmet KAHRAMAN

32 *Devrim İsimli Masal*
Hüseyin YORULMAZ

36 *Necip Fazıl: Şairlerin Sultanı, Aydınların Rehberi Gönüllere Hükmeden Katıksız Dava Eri*
Kemal KAHRAMAN

40 *Necip Fazıl Kısakürek'in Türk Siyasileriyle İlişkileri*
Furkan EMİROĞLU

44 *Necip Fazıl'ın İstanbul'u*
Gözde ÇİMEN

46 *Peren Birsaygılı Mut ile İzzeddin El Kassam Kitabı Üzerine*
İNSİCAM

50 *Mehter'den Muzıkâ-yı Humâyûn'a- Osmanlı'nın Batı Müziğiyle Tanışması*
Yalçın ÇETİNKAYA

56 *Nefertiti'nin Nişan Yüzüğü Romantizmine Kâmuran Akkor'dan Cevap*
Nihal PAKIRDAŞI

58 *Hicret Yolunda*
Mülayim Sadık KUL

62 *Hayaller "Neden" Paris?*
Zübeyir ŞEKERCİ

Çizgi: Hilal Özder

Bir Selam Gölgeliği

Öznur GÖRÜR KISAR

Bir selam dahi yeterken çehresini güzelleştirmeye insanın, latif bir kelam gönlünü aydınlatırken ve şifa olurken kalbimize yakin kılınan sevgiler. Gülümsemesine sebep olduğumuz insanın o an yüzüne yayılan neşvesi bizi kanatlandırıyor ve sanki cennetten bir meltem rüzgârı estiriyorsa kalbimize. Yalnızlıktan üşüyen gönlümüzü ısıtan, yarenlik eden yakınlara tutunuyorsak çoğu kez. Bir bahar bahçesine dönüşüyorsa muhabbeti azık eylediğimiz meclisler... O halde nasıl ayrı düşüyor kelimeler bile bizden öte bir yana bazen. Nasıl oluyor da kardeş kılındığımızdan gafil oluyor gönüllerimiz?

Güzel söz söyleme, birbirimize sakin limanlar olma, sükûn bulma yaklaşımından nasıl uzaklaşabiliyoruz? Kalbimiz bu güzelliklerin cimriliği ile nasıl çoraklaşabiliyor? Yerle yeksan eylemeyi, imar etmenin güzelliğinden nasıl üstün sayabiliyoruz? Azim ve alim olan Allah derunumuzdakileri bizden daha iyi biliyorken ve vedûd ismi ile severken bizi, sevmek nimetinden nasıl oluyor da mahrum kalmayı seçebiliyoruz? Bir diğerini yaralama iç motivasyonu ile hayatını sürdüren insanlar oluyor, modern çağın gerekliliği(!) gibi mazeretlere sığınma yanılgısına düşebiliyoruz? İnsanın insana yurt olması zor değilken "insan insanın kurdudur" materyal anlayışa yaslanmak gibi bir kolaycı anlayışı nasıl oluyor da benimseyebiliyoruz?

"Birbirinizi sevmedikçe kâmil iman etmiş olmazsınız." hadis-i şerifi gereği birbirimizi gerçekten sevdikçe müjdelenenlerden olacağımızı hatırda tutmaya ihtiyacımız var. Birlikteliğimizin muhabbetinden

beslenmeye, büyümeye, gönlümüzü gülistana çevirecek dostlara, yârenlere muhtacız. Muhatabımızın küçük bir an da olsa tutunup dinlenebileceği, nefeslenebileceği, tatlı sevinçler yaşayacağı, ruhunun kanatlanacağı, muhabbetinde kaybolunan insan olmak ne latif bir hâl.

Gönül terazimizin şaşmasına sebep, türlü haller var elbet, hep oldu, daim olacak. Fakat mutlaka bir yolu var; üstesinden nezaketle, letafetle gelmenin. Yeter ki bir kandil olsun; yürüyüp gideceğimiz bir gönül içre. Derleyip toparlamayı, kuşatmayı bilsin gönül gözümüz. Güzel düşleyip, güzel umsun, umduğundan pişman olsa da vazgeçmesin hüsn-ü zandan nefsimiz.

Birbirimizi anlama gayreti içerisinde oldukça, kalbimize yük ettiğimiz, taşımakta zorlandığımız ağırlıklardan da kurtulacağız. İnsana yurt olmak, ona gönül açmak, kardeş hukukunu benimsemek, peygamberlerin ayak izlerini sürmek zor olmasa gerek. Zor olmasa gerek bir Ebubekir dostluğunun misalini hatırlamak. Zor olmasa gerek candan içre bir kardeşliği bize miras bırakan peygamberin sözlerine tutunmak.

Olur da uğrarsa bir fenalık kardeşimizden yana. Biliriz ki bizi bizden iyi bilenin murat ettiği bir şey vardır muhakkak. Elbet vardır bir bildiği. Bizi yolda görmeyi dilemiştir. Yürümeye muhtaçtır dizlerimiz. Emeklerken, yürürken büyümeye muhtaç belli ki gönüllerimiz. Muhtaçtır muhabbetine her nefesimiz. Halimiz, tavrımız. Dünya penceresinde görmemizi dilediği ne haller var, teker teker ezber edip talim edeceğiz. Amenna ve saddakna.

Güzel söz söyleme, birbirimize sakin limanlar olma, sükûn bulma yaklaşımından nasıl uzaklaşabiliyoruz? Kalbimiz bu güzelliklerin cimriliği ile nasıl çoraklaşabiliyor? Yerle yeksan eylemeyi, imar etmenin güzelliğinden nasıl üstün sayabiliyoruz? Azim ve alim olan Allah derunumuzdakileri bizden daha iyi biliyorken ve vedûd ismi ile severken bizi, sevmek nimetinden nasıl oluyor da mahrum kalmayı seçebiliyoruz?

Müjde - وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ

"O gün bir kanlı şafak, gökten üflenen ateş
Birden dağın sırtında atlılar belirecek..."

Zehra TUNÇ

Necip Fazıl Kısakürek 1969 yılında, ümidinin satırlara dökülmüş hali olmalı. Her şey kötü, şehir yanıyor. İnsanlar ölmeden daha, leş gibi. Fakat atlıların put şehrine gediklerden girdiğini hayal etmek, ümitli bir şey işte.

Özür dilerim. Aylardır ne okusam, Filistin. Ne görsem, Gazze. Yazamayacağım Necip Fazıl Kısakürek ile ilgili bir yazı. Bu şiir ama işte bir sürü şeyi aynı anda düşürüyor zihnime, gönlüme.

Aylardır süren katliam, buna rağmen günlük işlerimize devam etme zorunluluğu, belki de en çok bu acıtıyor canımı. Bireysel olarak ne yaptığımı, ne yapabilirliğimi sorguluyorum aylardır, hepimiz gibi. Müslüman uyanık olur diyorum kendime. Allah lütfu ile belki de pek çok fırsatlar çıkarıyor da karşımıza, değerlendirme iradesi gösterebilmek nasip olsun istiyorum. Bu iradeyi gösterebilmek belki uyanık olmak demek. Yazdıklarım ve yazacaklarımın özel ve yeni hiçbir tarafı yok. Hepimiz gibi hissediyorum. Hepimizin kurduğu cümleleri kuruyorum. Hepimizin tekrar tekrar söylediği şeyleri yeniden söylüyorum, farkındayım. Hepimiz gibi günlerdir doğru düzgün ve kesintisiz bir uyku yok gözümde. Hepimiz gibi kızıyorum hâlâ boykot ürünlerini rahatça kullanabilenlere. Hepimiz gibi haberleri izleyemiyorum, bakamıyorum. Hepimiz gibi ciğerim yanıyor minicik ayakkabıları kana bulanmış gördükçe. Aynısıyız, milyonlarız, konuşup duruyoruz, içim acıyor.

Uluslararası alanda bireysel olarak yapılanları görüyorum sosyal medyadan. Cannes Film Festivali'nde kırmızı halıya Filistin renkleriyle çıkıp yürüme cesareti gösteren kadının zerafeti, kıyafetine hiç uymasa da eline aldığı karpuzlu çantasıyla vermek istediği mesajı nezaketle ulaştıran kadın dikkatimi çekiyor. Evet İspanya Filistin'i 1967 sınırlarına sadık kalarak devlet olarak kabul etti. Üniversitelerde gençler Filistin'deki soykırıma dikkat çekiyor. Hatta bugün izledim, Türkiye'de bir ilkokulda, şuncacık çocuklar Filistinli kardeşlerinin acılarını paylaştığını haykırıyor tüm dünyaya. Hepimizin nerede durduğu belli. Evet, elbette hamd ediyorum ama demek ki bunlar yeterli değil işte. Çünkü hâlâ bombalar yağıyor kardeşlerimizin üzerine.

Benim aklım fazlasına ermiyor, şuncacık bir "kul" olma çabasındayım. Ama şu şiirden bir müjde devşirmek istiyorum ben de. Şafaklar kanlı, bugün! Ve atlıların o şehre işte bugün girebilmesini niyaz ediyorum Rabbimizden, acilen! "Yalnız iman ve fikir" diyor Necip Fazıl Kısakürek ya, evet işte tam da şimdi, o akıl gelmeli ve akılları delirten gerçek bugün vücut bulmalı. Devrimi devirecek devrime bugün ihtiyacı var Müslümanların! Bugün! Artık yarını, o günü bekleyecek takatimiz kalmadı! Batmayan güneşin doğması, müjdelerin ta kendisi. Olacak! İnanıyorsak eğer, mutlaka olacak!. Belki imanımızın tezahürünü dipdiri görmek istiyor Rabbimiz, o halde göstermek lazım değil mi? Şimdi değilse, ne zaman?! Taraf tutuyorum ve imanımla hamd ediyorum. Olacak! Katliama rağmen; ölülerimiz şehit, bu müjdeli bir haber. Sayıca azaldığımızı zannedenler için yanılgı, çığ gibi büyüyen mücadele dünyanın dört bir yanında, bu müjdeli bir haber. Dünya tek doğruda ayakta, bu müjdeli bir haber. Güçlü olmak zorundayız diyor ya Bilge Kral, işte öyle; güçlü olmak zorundayız!

2024'ün mayıs ayında dünyanın 60 ülkesinden Müslüman öncü şahsiyetlerin katılımı ile bir kongre gerçekleşti İstanbul'da. 60 ülkeden insanlar, bir araya gelerek "Özgür Filistin"i konuştu. Binlerce kişinin aynı anda aynı duaya âmin demesi, belki de icabetin sebebidir, umulur ki öyledir. O'nun muradı muhakkak Müslümanları omuz omuza görmek. Bu şiirlerin yazıldığı yıllarda Müslümanlar prangaya vurulmuş Ayasofya'nın özgürlüğü için haykırıyorlardı. Uzun yıllar devam eden mücadelenin bugün sonuç bulmuş olması neden bilmiyorum, Filistin ile ilgili ümidimi diri tutuyor. 60 ülke, Müslümanların tamamı, topyekûn ümmet; aynı duaya "âmin" demek... Âmin!

Daha çok secde etmeli, daha çok hamd etmeli, daha çok dua etmeli, daha çok boykot etmeli, daha çok ümitlenmeliyiz. Belki Allah bunu görmek istiyor üzerimizde. O yüzden müjde; o yüzden ve beşşirissabirîn (وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ). Ölü ölü değil, dipdiri sabırlar niyaz ediyorum hepimize, şehitlerimizin hatırına. Ufuklardan yükselen o atlıların Filistin'e de güneşin doğması gibi girmeleri için dua ediyorum.

Bizi müjdeye sevk eden şairlerimize de rahmetler diliyorum.

Allah lütfu ile belki de pek çok fırsatlar çıkarıyor da karşımıza, değerlendirme iradesi gösterebilmek nasip olsun istiyorum. Bu iradeyi gösterebilmek belki uyanık olmak demek. Yazdıklarım ve yazacaklarımın özel ve yeni hiçbir tarafı yok. Hepimiz gibi hissediyorum. Hepimizin kurduğu cümleleri kuruyorum.

Tercihin İstismarı, İhmalin Tercihi

Mustafa ESER

"Felaketler yaşayan insanlar bunalıma girmezken çok iyi koşullarda olan, üstün yeteneklere sahip pek çok kişi bunalımlar içinde kıvranmaktadır. Neden? Çünkü bir insan kendine sahip olduğu özelliklere göre değer biçmediği, öz değerlilik bilinci, duygularının gerçekliğinden kaynaklandığı zaman bunalıma girmez."
Alice Miller, Yetenekli Çocuğun Dramı

İhmal, atıl oluşundan istismar ise faal oluşundan bilinir. Her ikisi de tahrip ediciliği yüksek yanlışlardır. İhmalin ataleti bazen öyle sinsilikle gelir ki bilge bir teenni ile karıştırılır. İstismarın failliği de öyle sinsi gelir ki sorumluluk yüklenmekle karıştırılır. Karanlık tarafımıza taalluk eden bu dürtüleri reddetmek kolaydır. Bu kolaylık cahilce bir emniyet doğurur. Emniyet tedbiri ve teyakkuzu ortadan kaldırır. Koruyucular olmayınca kişi pek çok musibete gark olur. Sinsilik hali de tıpkı pek çok duruş gibi kişinin kendi tercihidir. Ona bulaşan değil; kendine bizzat çağırdığı ve kabul ettiği bir tercih. O yüzden ihmal de istismar da kişinin kendini ihmal etmesiyle ve kendini istismar etmesiyle başlar ve sonra hep buraya yaslanır.

Mağdur olmak da etmek de ayrı ayrı korkulan hallerdir. Bunları da tercih edilebilir iddiama dâhil edeceğim. Elbette elimizde olduğu oranda. İnsan hallerinin *fizik*'inden daha çok belki *kimya(simya)*sı konuşulabilir. Çok karmaşık, girift ve öngörülmesi işin erbabının dışında pek zor kimyası... İnsan tercih ederek yol yürür. Hiçbir tercih bir diğeri ile aynı değildir bir de. O halde hiçbir kapı aynı mekâna açılır diyemeyiz. Hatta aynı kapının girişi ve çıkışı da aynı mekâna açılmaz. Bu bağlamda zannediyorum içerisi denilen yer kişinin benliği hakkında pek çok şey söyler. İnsanın nereye içeri ve nereye dışarı dediği önemli bir ölçeklendirme olabilir. Nasip denen olgu da tercihtir ya da tercihin neticesidir. İrade ile gerçekleşen tercihler olmaksızın bize temas eden her ne varsa o bizi ne aziz eder ne de zelil eder. Gerçi o da kolektif aklın tercihleri

ile bize temas edebilmiştir. Dolayısıyla kolektif akla olan katkımız oranın da ondan da sorumluyuzdur. Hadi onu da iddia edelim: Kolektif akla olan katkımızın oranını da biz tercih ederek belirleriz. Evet, boğucu olduğunun farkındayım. Ama insanın tercih kabiliyeti olan iradesinin sorumluluğunu ancak bu perdeden anlatabiliriz diye düşünüyorum. Bu durumda geriye ne kalıyor suali akla gelebilir. Bütün bunlar *ben*le irtibatlı ise ve tercihin dışında kalan alan neredeyse yok durumdaysa insan kendini nereye konumlandırmalıdır?

İnsanın iradesini Allah muhterem kılmıştır. İradesi ile seçmese kulluğun kıymeti olmaz. İradesi ile yanlış yapamaz olsaydı, doğru olanı yapmasının hatta doğruluğun kendisinin bile varlığı anlamsız olurdu. İradenin hürmete layık olması doğal netice olarak iradenin atıllığını haram kılar. Yok sayılmasını da haram kılar. Yürünen yolu seçmek de atılan adımlar da irade ile olduğundan kişiyi hem aziz kılabilir hem de zelil. Her netice imkân dâhilindedir. Netice ve neticeye gösterdiğimiz tepki de hesabını vereceğimiz ödevlerimizdendir. İradenin doğal bir başka neticesi olan hesabını verme durumudur. O halde irade, mutlak hesabın görüleceği ahireti de mümkün hatta mecbur kılar. Ahreti de ona iman etmeyi de...

Şikâyet ancak mevcut imkânları kullananların hakkı olabilir. Kendini ihmal etmesinin ya da kendisini istismar etmesinin pek çok ikna edici sebepleri olabilir o kişide. Mazeret, çoğu zaman şeytanın sözcülüğünü yapmaktan öteye geçmez. Mukni oluş, sebeplerin ikna edici gücünden daha çok kişinin ikna olmaya niyet etmesindendir. Evet, burada da söyleyebiliriz: İkna olmak da bir tercihtir. Sahici bir duruşu olanların derdi meseleleri bir an önce rafa kaldırmak değil; perde perde işlenmesini sağlayarak hakikatin keşfidir. Onlar cevap verme heveslisi değil sorunun pişiren bilgeliğine odaklanırlar. Şikâyeti tercih edenler aslında peşinen, benim iş yapmaya gönlüm yok, demiş olurlar. Şikâyet, işleyişi tıkamanın bir başka şeklidir. İmkânları sonuna kadar kullanan failler zaten faaliyetlerinin yoğunluğundan şikâyete fırsat da bulamazlar gerek da duymazlar. Bir de şikâyet etme, ıslah ve inşa amacından çok, bildiğini ya da bilmişliğini göze sokma gayesi ile de yapılabilir.

Her şey ihmal edilebilir. Her şey istismar da edilebilir. Ama en büyük ihmal de istismar da kişinin kendisine karşı ihmal ve istismarıdır. Bu bir kaçış şekli olabilir. Olmadan, onmadan, mesuliyetten, ödemekten, emekten kaçış... O halde durmalı insan. İhmalinin ve istismarının önüne geçmek için kaçmaktan vazgeçip, bir güzel durmalı. Durmalı ve kendini oyalayan her ne varsa onlardan arınarak yapılacak nedir diye sormalı. Tercih kabiliyetini hesap verebileceği yani vicdanının onaylayacağı seçeneklere kullanmalı. Çünkü oyalamak da sızlanmak da yapılması gerekenleri yapmamak için bahane üretmek de bir tercihtir ve hesabı çok zordur. Bütün bunlardan sonra şunu söyleyebiliriz belki; tercihlere emek harcamamak da bir tercihtir ve ihmal ve istismarın en net hallerinden biridir.

Şimdi ve burada, ne yapılması gerektiğine karar verip vakit kaybetmeden işe koyulmak, dile kolay ama uygulamada zor bir makamdır. Pek çok insan ne yapılabilire dair ne çok cümle kurabilmekte ama ben ne yapabilirim, sorusunu maalesef gündeme almaktan imtina etmektedir.

Benlikten neden bu kadar çok kaçılır? Bu ürkmenin sebebi ne olabilir? Neyin bedelini ödetiriz kendimize bu kaçışla? Hesabını vermekte zorlanacağımız haller ile bu kadar kolay hemhal olabilmenin açıklaması nedir? Karanlık taraflarımıza bakmadığımızda oralar aydınlanmazlar. Karanlık taraflarımız yokmuş gibi davrandığımızda hayatımıza tesirlerini de yok etmiş olmayız. Az önceki duruşta işte bu karanlığın gözünün içine bakmak en öncelikli amelimiz olmalı değil midir? Bu cesareti göstermeyenler ihmali de istismarı da sömürülmeyi de kendilerine davet etmiş olurlar. Bu cesareti gösterenler ise bu vakıaları yaşam kalitelerine yeni birer birim ve güç dâhil etme imkânı olarak görürüler ve tercihlerini kulluktan yana yaparlar.

İnci Mercan Gerdanlığı -35-

Ümmü Habibe Remele Bint-İ Ebi Süfyan (R.A.)

Ahmet POÇANOĞLU
Emekli Konya İl Müftüsü

35. HADİS

حديث أم حبيبة أم المؤمنين رملة بنت أبي سفيان صخر بن حرب بن أمية بن عبد شمس بن عبد مناف بن قصي رضي الله عنها قالت: قال رسول الله (صلى الله عليه وسلم): كَلامُ ابنِ آدَمَ كُلُّه عليه، لا له، ما خَلا أمْرًا بِمَعروفٍ أو نَهيًا عن مُنكَرٍ، أو ذِكرالله عزوجل

Müminlerin annesi Ümmü Habibe Remle Bint-i Ebi Süfyan (R. A.) hadisi:

"İnsan oğlunun söylediği her söz aleyhinedir. Ancak iyiliği emretmesi, kötülüğü nehy etmesi ve Allah'ı zikretmesi bunun dışındadır."
(Tirmizi Sünen: 3794, İbn-i Mace Sünen: 2412)

Bu Hadisten Öğrendiklerimiz

İnsanların en önemli özelliklerden biri de konuşmadır. Konuşma, insanoğlunu diğer varlıklardan farklı ve üstün kılar. En temel görevleri tebliğ olan bütün peygamberlerde aranan özelliklerden birisi hitabettir, sözünün anlaşılır olmasıdır. Çünkü Peygamberler Allah'tan gelen emir ve yasakları tebliğ ve tebyin vazifesi ile görevlendirilmişlerdir.

Hz. Muhammed (s.a.v), nübüvvetin en önemli sorumluluk alanı olan tebliğ görevini fiilleri, halleri ve davranışları yanında sözleri ile eksik-

siz bir şekilde, mükemmel bir model olarak yerine getirmiştir. O'ndan bize intikal eden ne kadar söz ve davranış varsa ümmeti için örnektir. Diğer taraftan "Ben cevâmi'ul kelim olarak gönderildim." (Buhari: Cihad, 122) buyurarak az sözle çok mana ifade ettiğini veciz bir şekilde dile getirmiş, konuşmasında ne cimrilik yapmış ne de israfa kaçmıştır. Konuşmalarında muhatabın seviyesini ve durumunu her zaman gözetmiş, daima açık ve anlaşılır, akıcı ve etkileyici, ifrat ve tefritten uzak, doğru ve yumuşak bir üslubu tercih etmiştir.

Konuşurken her şeyden önce "İnsanlara güzel söyleyin" (وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْناً) emrine uyarak lüzumsuz yere konuşmamak ve dilimize sahip olmak gerekir. Zira gereğinden fazla konuşmak, sözü lüzumsuz yere uzatmak, insanlara bıkkınlık verir.

Devamlı hak ve doğru olan söylenmelidir. Zira Cenâb-ı Hakk Kur'ân-ı Kerim'de "Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve doğru söz söyleyin" (Ahzab, 70) buyurmaktadır

Konuşmalarda edep, saygı ve sevgi sınırlarının korunması esastır. İnsanların kalbine giden yol edep, saygı ve sevgiden geçer. Bu yolu terk eden kalplere ulaşamaz. Âyet-i Kerime'de "(Rasulüm) Sen Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel öğütle çağır ve onlarla en güzel şekilde mücadele et!" (Nahl, 125) buyurulmaktadır.

Hadisin açık manası; iyiliği emretmek, kötülükten alıkoymak yahut Allah'ı (c.c.) zikretmek dışında bütün konuşmaların kişinin aleyhinde olduğunu, başka bir konuşma tarzının olmadığını bize anlatıyor. O halde konuşurken dikkatli olmak gerekir. Her ne şekilde olursa olsun insanlara lakap takmamak, insanları -büyük olsun, küçük olsun- kaba kelimelerle çağırmamak, insanlara teşekkür etmeyi ihmal etmemek, insanları aşağılayarak ve hakaret ederek konuşmamak Müslüman için vazgeçilmez bir yaşam tarzı olmalıdır. Şunu hiç unutmamalıyız ki ağzımızdan çıkan her söz bizi mahkûm eder.

Biz bu hadisten iyiliği emir, kötülüğü nehiy ve Allah'ı zikretmenin dışında kalan her sözün insan evladı için bir üzüntü ve pişmanlık olduğunu, ona dünya ve ahirette hiçbir fayda sağlamayacağını öğreniyoruz.

Cenâb-ı Hak, imanlı, vicdanlı ve sözü israf etmeyen bireylerden oluşan İslam ümmetini Kur'an'da şöyle anlatır:

"Siz, insanlar için ortaya çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği emredersiniz, kötülükten alıkoyarsınız ve Allah'a inanırsınız." (Âl-i İmrân, 110)

Şu ayet ise konuşurken mihenk taşımız olmalıdır:

"İnsanların birbirleri arasında gizlice konuşmalarının çoğunda hayır yoktur. Ancak sadaka vermeyi, bir iyilik yapmayı veya insanların arasını düzeltmeyi teşvik eden kimselerin bu maksatla yaptıkları gizli konuşmalar bundan müstesnadır. Kim bunu Allah rızası için yaparsa, elbette biz ona pek büyük bir mükâfat vereceğiz." (Nisa, 114)

Bu hadis-i şerif bize; gıybete, dedikoduya, malayaniye bulaşmadan, Allah'ı zikretmek ve O'nu unutmamak suretiyle gafletten uzak, mutmain ve Allah'ın rızasına uygun bir hayatın yolunu göstermektedir.

Aslolan konuşarak meclisi esir almak değil, "hayır söylemek veya susmaktır".

Ümmü Habibe Remele Bint-İ Ebi Süfyan (Radıyallahü Anha)

Müminlerin annelerinden Ümmü Habibe (r.anha) nübüvvetten on yedi yıl önce yaklaşık 597 yılında Mekke'de doğdu. Babası Kureyş kabilesinin reislerinden Ebu Süfyan, annesi Safiyye bint Ebü'l-Âs b. Ümeyye b. Abdüşems'tir. Soyu Resûl-i Ekrem'in soyu ile dedeleri Abdümenâf'ta birleşir. Asıl ismi Remle, künyesi ise ilk eşi Ubeydullah b. Cahş ile olan evliliğinden doğan kızı Habibe'ye nispetle Ümmü Habibe'dir.

Ümmü Habibe (r.anha), ilk Resûl-i Ekrem'in halası Ümeyme'nin oğlu, Esedoğulları kabilesinden Abdullah b. Cahş'ın kardeşi Ubey-

Hicret sırasında hamile olan Ümmü Habibe, Habeşistan'da bir kız çocuğu dünyaya getirdi. Ona Habibe adını verdiler. Kocası ile birlikte Habeşistan'da Ca'fer b. Ebu Talip'in yanında bir süre Müslümanların önderliğini yaptılar.

dullah b. Cahş ile evlendi. Ubeydullah, Hanîfler'den olup putlara tapmazdı, daha sonra da Hristiyanlığı kabul etmişti. Ümmü Habibe ve kocası ilk Müslümanlar arasında yer aldı. Kureyş liderinin kızı olmasına rağmen İslamiyet'i kabul etmesi sebebiyle ilk Müslümanların uğradığı tahammülü güç işkencelere maruz kaldı ve bi'setin 6. yılında (616) müşriklerin baskısına dayanamayıp ikinci kafile ile Habeşistan'a hicret ettiler.

Hicret sırasında hamile olan Ümmü Habibe, Habeşistan'da bir kız çocuğu dünyaya getirdi. Ona Habibe adını verdiler. Kocası ile birlikte Habeşistan'da Ca'fer b. Ebu Talip'in yanında bir süre Müslümanların önderliğini yaptılar. Ancak daha sonra Ubeydullah b. Cahş irtidat ederek önceki dinine döndü ve Ümmü Habibe'yi de dininden dönmeye zorladı, fakat o buna şiddetle karşı koyduğu için boşandılar. Habeşistan'daki sahabeleri de irtidat etmeye çağıran Ubeydullah orada Hristiyan olarak öldü.

Ümmü Habibe bu olaydan sonra, hicret yurdu Habeşistan'daki günlerini iki sıkıntı arasında geçirmiştir. Bunlardan biri yurdundan ve ailesinden uzakta kalması, diğeri ise dul olarak gurbette sahipsiz günler geçirmekte olmasıydı. Üstelik yetim kalan kızı Habibe'nin bütün sorumluluğu da tamamen ona aitti.

Hz. Peygamber'in bazı evlilikleri fedakâr ve cefakâr Müslüman kadınları himaye, takdir ve itibarlarını koruma gayesine matuftu. Ümmü Habibe, Sevde, Zeyneb bint-i Huzeyme ve Ümmü Seleme (Allah onlardan razı olsun) zor durumda kaldıklarından dolayı Hz. Peygamber'in nikahı altına aldığı hanımlara örnek olarak gösterilebilir. Hz. Peygamber, Amr b. Ümeyye ed-Damrî vasıtasıyla Necaşi'ye gönderdiği mektupta, Necaşi'yi İslam'a davetine ek olarak, mektubunda Necâşî Ashame'den kendisini Ümmü Habibe ile evlendirmesini ve onunla birlikte Habeşistan'da bulunan Müslümanları Medine'ye göndermesini istedi. Bu teklifi duyan Ümmü Habibe çok sevindi ve haberi getiren Necâşî Ashame'nin cariyesi Ebrehe'ye üzerindeki takıları verdi, nikâh için de Hâlid

b. Saîd'i vekil tayin etti. Necâşî Ashame orada bulunan Müslümanları toplayarak Hz. Peygamber'in isteğini duyurdu ve Rasulullah adına Ümmü Habibe'ye 400 dinar mehirle bir gerdanlık verdi, hizmetçisi Ebrehe'yi de ona yardım etmekle görevlendirdi. Nikâh Rasulullah (s.a.v) yerine vekili tarafından yapıldığı için gıyabi nikâh şeklinde gerçekleşti. Hz. Peygamber Ümmü Habibe ile hicretin VI. yılında evlendi, VII. yılında zifafa girdi.

Hz. Peygamber'in, Ümmü Habibe ile evlenmesinin önemli sonuçları oldu. Bu evlilik dolayısıyla Ebu Süfyan'ın, Hz. Peygamber'e olan muhalefeti büyük ölçüde dindi. Ümmü Habibe (r.anha) peygamber eşi olmaya lâyık, üstün özelliklere sahip bir hanımdı. Müslüman olduktan sonra babasının ve diğer müşriklerin baskılarına katlandı.

Ebu Süfyan, Hudeybiye Antlaşması'nın uzatılmasını temin için Medine'ye gelmiş, teklifi Resûl-i Ekrem (s.a.v) tarafından kabul edilmeyince kızı Ümmü Habibe'nin yanına gitmişti. Eve girdiğinde yerdeki döşeğe oturmak istemiş, fakat Ümmü Habibe babasının altından döşeği çekip aldı. Bunun üzerine Ebu Süfyan, "Ey kızım! Allah'a yemin olsun ki beni mi bu döşekten esirgedin yoksa döşeği mi benden esirgedin anlamadım." deyince Ümmü Habibe "Evet. Bu döşeği senden esirgedim. Bu Rasulullah'ın (s.a.v) oturduğu döşektir. Sen ise necis bir müşriksin. Bu yüzden Rasulullah'ın döşeğine oturmanı istemedim." dedi.

Rasulullah'ın cennetlik olduğunu müjdelediği Ümmü Habibe, O'ndan sonra otuz yıl daha yaşadı. Resûl-i Ekrem'in vefatının ardından çıkan fitnelere karışmadı.

Ümmü Habibe (r.anha) Hicri 44'te (664) Medine'de vefat etti ve Bakî Mezarlığı'na defnedildi.

Ümmü Habibe üstün karakterli, ihlaslı, heyecanlı ve son derece vakur bir Müslümandı. Rasulullah'ın şöyle buyurduğunu nakletmiştir. "Kim öğle namazının farzından önce dört ve farzından sonra dört rekat kılarsa Allah, onun vücudunu cehennem ateşine haram kılar." Ümmü Habibe, "Bu sözü duyduktan sonra o namazları hiç terk etmedim." demiştir.

Rivayet ettiği hadisler bakımından Hz. Peygamber'in hanımları arasında Hz. Âişe ve Ümmü Seleme'den sonra gelir. Hz. Peygamber (s.a.v) ile dört yıl kadar evli kalan Ümmü Habibe, daha çok ibadet konularına yönelik 65 hadis rivayet etmiştir. Rivayet ettiği iki hadiste Buhari ve Müslim ittifak etmiş, iki hadisini de Müslim'in Sahîh'inde münferit olarak nakletmiştir.

Allah O'ndan Razı Olsun.

Hz. Peygamber'in, Ümmü Habibe ile evlenmesinin önemli sonuçları oldu. Bu evlilik dolayısıyla Ebu Süfyan'ın, Hz. Peygamber'e olan muhalefeti büyük ölçüde dindi. Ümmü Habibe (r.anha) peygamber eşi olmaya lâyık, üstün özelliklere sahip bir hanımdı. Müslüman olduktan sonra babasının ve diğer müşriklerin baskılarına katlandı.

Üstad Necip Fazıl'ı Anmak

Necip EVLİCE

Üniversite okuduğum yıllarda, Nuri Pakdil, Edebiyat dergisinin yazılarını seçmek, basılacak kitapları belirlemek için her ayın yirmisi civarında Ankara'ya gelirdi. Sıklıkla *Edebiyat*'ın Akay Caddesi'ndeki küçük bürosunda, -Nuri Pakdil'e göre burası karargâhı- vakit geçirirdi. Ben de derginin üzerimdeki sorumlulukları gereği mutlaka yanında olurdum. Bu gelişlerdeki sınırlı zamanda birçok başka insan da büroya gelirdi. Konuşan pek olmaz ama çokça susulurdu. Dergiye yazı seçme işleri bitip, son okumalar yapıldıktan ve "*dosyayı matbaaya götürelim*" dendikten sonra susma faslına geçilirdi.

Bazen birileri bu suskunluğun ortasında bir soru sorar, bazı sorular ad biraz münasebetsiz olur ve o derin sessizliği bozardı. Nuri Pakdil, çoğu zaman soru soranları, özellikle de münasebetsiz soru soranları verdiği cevaplarla susturur, hatta haddini bildirirdi diyebiliriz. Bazen de sadece susardı ve o soru hiç sorulmamış hükmünde olurdu. Soru soran kişi ne kadar ıkınıp sıkınırsa sıkınsın sorusuna makul ya da mantıklı ya da mantıksız hiçbir cevap alamazdı.

Çünkü *Edebiyat* dergisi yönetim evinde olsun, Nuri Pakdil'in yanında olsun soru-cevap biçiminde konuşmaktan daha çok sadece susmak önemli bir hâl alırdı. Zorunlu haller dışında kimse konuşmazdı. Herkes içine döner, içinin derinliklerine gömülürdü. Başkalarını bilmem ama

bu bana iyi gelirdi. Zaman zaman sıkıcı, sıkıntı verici olsa da iyi gelirdi. Birçok sorunun cevabını bu suskunluk anlarında kendi kendime bulduğum çok olmuştur.

İlerleyen yıllarda, yine böyle gelişlerinde, artık gelen ziyaretçiler azalmış, hatta kimse gelmez olmuştu diyebiliriz. Bu nedenle, Nuri Pakdil Ankara'ya geldiğinde, derginin düzeltilerini de bitirip öyle dönüyordu İstanbul'a. 1983'ün mayıs ayındaki gelişinde de birkaç gün kalmıştı. Ankara'daki zorluklardan ve kimsesizlikten dolayı, zaten birkaç ay sonra da Ankara'ya temelli dönecekti. 23 Mayıs 1983 günü derginin düzeltileri bitmiş, "*Düzeltmeler yapıldıktan sonra basılabilir.*" diye imzaladığımız sayfa provalarını, bir sokak aşağıda olan matbaaya götürüp teslim etmiş ve geri dönmüştüm. İşlerimizi bitirmiş olmanın sükûnetiyle büroda Nuri Pakdil'le baş başa otururken, kimden geldiğini hatırlamıyorum ama bir telefon geldi ve Üstat Necip Fazıl Kısakürek'in vefat ettiği haberini aldık.

Nuri Pakdil, yine o ağır ve yoğun suskunluklarından birine gömülmüş, adeta taş kesilmişçesine hiç kımıldamadan duruyordu. Ne kadar zaman geçtiğini hatırlamıyorum ama uzun zaman geçmişti. Birden, "*Sayın Hamza lütfen yazı makinesinin başına geçiniz.*" dedi. Dediğini yaptım ve hemen yaz makinesinin başına geçtim, bir kâğıt taktım, ayarladım ve yazmaya hazır olarak beklemeye başladım. Ellerim tuşların hemen üzerinde yazmak için bekliyordum ve ne yazdıracağını çok merak ediyordum. Derin bir soluk aldıktan sonra yazdıracaklarını tane tane söylemeye başladı:

"ÖLÜM,
SONSUZLUK,
NECİP FAZIL KISAKÜREK

EDEBİYAT DİZGİDEYKEN ÖLÜM HABERİNİ ÖGRENDİK.

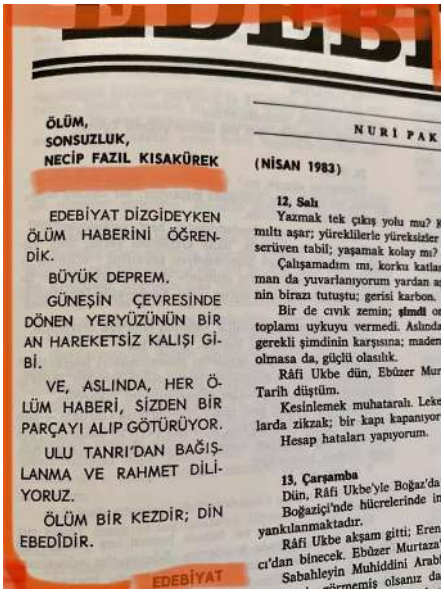
BÜYÜK DEPREM.

GÜNESİN ÇEVRESİNDE DÖNEN YERYÜZÜNÜN BİR AN HAREKETSİZ KALIŞI GİBİ.

VE, ASLINDA, HER ÖLÜM HABERİ, SİZDEN BİR PARÇAYI ALIP GÖTÜRÜYOR.

ULU TANRI'DAN BAGIŞLANMA VE RAHMET DİLİYORUZ.

ÖLÜM BİR KEZDİR;
DİN EBEDÎDİR."

ÖLÜM,
SONSUZLUK,
NECİP FAZIL KISAKÜREK

EDEBİYAT DİZGİDEYKEN ÖLÜM HABERİNİ ÖĞRENDİK.

BÜYÜK DEPREM.

GÜNEŞİN ÇEVRESİNDE DÖNEN YERYÜZÜNÜN BİR AN HAREKETSİZ KALIŞI GİBİ.

VE, ASLINDA, HER ÖLÜM HABERİ, SİZDEN BİR PARÇAYI ALIP GÖTÜRÜYOR.

ULU TANRI'DAN BAĞIŞLANMA VE RAHMET DİLİYORUZ.

ÖLÜM BİR KEZDİR; DİN EBEDİDİR.

EDEBİYAT

NURİ PAK

(NİSAN 1983)

12, Salı
Yazmak tek çıkış yolu mu? ...
mıltı aşar; yüreklilerle yüreksizler ...
scrüven tabil; yaşamak kolay mı?
Çalışamadım mı, korku katla...
man da yuvarlanıyorum yardan a...
nin birazı tutuştu; gerisi karbon.
Bir de cıvık zemin; şimdi o...
toplamı uykuyu vermedi. Aslında...
gerekli şimdinin karşısına; maden...
olmasa da, güçlü olasılık.
Râfi Ukbe dün, Ebüzer Mur...
Tarih düştüm.
Kesinlemek muhataralı. Leke...
larda zikzak; bir kapı kapanıyor...
Hesap hataları yapıyorum.

13, Çarşamba
Dün, Râfi Ukbe'yle Boğaz'da...
Boğaziçi'nde hücrelerinde in...
yanılanmaktadır.
Râfi Ukbe akşam gitti; Eren...
cı'dan binecek. Ebüzer Murtaza...
Sabahleyin Muhiddini Arabi...
görmemiş olsanız da...

Yazdırma işlemi bittikten sonra, yazıyı yazdığım kâğıdı kendisine vermemi istedi. Kâğıdı yazı makinesinden çıkarıp uzattım. Uzun uzun baktı ve bana geri uzattı. "*Sayın Hamza lütfen bunu al ve matbaaya koş, her nasıl olursa olsun derginin ilk sayfasında, en uygun yere bu mesajın yerleşme-*

Nuri Pakdil, yine o ağır ve yoğun suskunluklarından birine gömülmüş, adeta taş kesilmişçesine hiç kımıldamadan duruyordu. Ne kadar zaman geçtiğini hatırlamıyorum ama uzun zaman geçmişti. Birden, "Sayın Hamza lütfen yazı makinesinin başına geçiniz." dedi. Dediğini yaptım ve hemen yaz makinesinin başına geçtim, bir kâğıt taktım, ayarladım ve yazmaya hazır olarak beklemeye başladım.

Edebiyat dergisinin yayımlandığı yıllarda, 1980-1984 arasındaki dönemde, Nuri Pakdil, Necip Fazıl Kısakürek hakkında ne düşünüyordu, fikri neydi? Bu konularda konuştuğunu hiç hatırlamıyorum. Geçmiş yıllarda yazdıklarından bildiğimizden farklı bir şey bilmiyorduk. Sadece Necip Fazıl'la ilgili değil, birçok başka isimle ilgili de konuşmaz, olumlu ya da olumsuz yorum yapmazdı. Diğer abilerle ilgili defterleri kapatmış gibiydi âdeta.

sini sağla. Baskıya geçmişlerse bile durdur ve bu eklemeyi yaptıktan sonra yeniden bastır." dedi.

Koşarak matbaaya gittim ve dediğini yaptım. Dergi baskıya girmek üzereyken yetiştim. Mürettip arkadaşa Nuri Pakdil'in "*hasseten selam ve ricası*"nı ilettim. Çünkü, matbaadaki tüm çalışanlara her zaman selam gönderir ve hepsini isim isim bilirdi.[1] Epeyce bir uğraştan sonra, birtakım yazılarda kaydırma, kısaltma gibi işlemler yaparak birinci sayfanın sol üst köşesine yerleştirmeyi başardık. O günün baskı teknolojisinde, bu gibi değişiklikleri yapabilmek hayli zordu. Yönetim evine dönüp gereken bilgiyi verdim. O akşam İstanbul'a döndü. Başka bir şey de konuşmadığımızı hatırlıyorum. Konuşmuşsak bile sadece yapılacak işlerle ilgili konuşmuşuzdur.

Edebiyat dergisinin yayımlandığı yıllarda, 1980-1984 arasındaki dönemde, Nuri Pakdil, Necip Fazıl Kısakürek hakkında ne düşünüyordu, fikri neydi? Bu konularda konuştuğunu hiç hatırlamıyorum. Geçmiş yıllarda yazdıklarından bildiğimizden farklı bir şey bilmiyorduk. Sadece Necip Fazıl'la ilgili değil, birçok başka isimle ilgili de konuşmaz, olumlu ya da olumsuz yorum yapmazdı. Diğer abilerle ilgili defterleri kapatmış gibiydi âdeta.

Yıllar sonra Nuri Pakdil'e yazılan mektupları[2] kitap olarak hazırlarken, Fethi Gemuhluoğlu'nun Passau'dan 19 Temmuz 1964 tarihinde Nuri Pakdil'e yazdığı mektupta "*Necip Fazıl Bey'i çok severim. Birçok putların Hâk ile yeksân oluşunda çok önemli rol oynadı. Balonların çoğunu o patlattı. Şiiri için susarım. Usta'dır. Âşıktır.*" cümlelerini görünce şaşırmıştım ama geçmişe yönelik soru işaretleri cevap bulmaya başlamıştı.

İki binli yıllarda gittiğimiz panel ve konferanslarda zaman zaman konuşmanın gelişine göre, zaman zaman da sorulan sorulara ver-

diği cevaplarda "*Ülkemizde etkilendiğim ve saygı duyduğum tek yazar Üstad Necip Fazıl Kısakürek'tir.*" demiştir sıklıkla.

Ve yine Star gazetesinin Necip Fazıl Onur Ödülü'nün ilkinin Nuri Pakdil'e verilmesi ve Nuri Pakdil'in 2 Kasım 2014 tarihinde Haliç Kongre Merkezi'nde yapılan ödül töreninde Sayın Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın düğmesini ilikleyerek ayakta beklediği konuşmasında söyledikleri de bir çok sorunun cevaplanmasına ve bilinmeyen şeylerin aydınlanmasına yetmişti:

Üstat Necip Fazıl Kısakürek, aydınların, uygarlığımızı yeniden anlamaları için bir ortam oluşturdu. Yurdumuzdaki batıcılığa ve yabancılaştırma girişimlerine karşı ilk yazılı eleştiriyi yapan ve başlatan o oldu.

Çıkardığı "Büyük Doğu" dergisi, 19. yüzyılın başından beri dış etkenlerle süren Batılılaşma hareketine ve bunun son aşaması olan 1923 yabancılaştırma girişimlerine karşı bir direniş üssüydü.

Ben, ilke olarak, övülmekten ve ödüllendirilmekten hoşlanmayan bir yazarım. Fakat burada sadece rahmetli Üstada olan bağlılığım ve saygım nedeniyle bu ilkemi çiğniyorum bir defalığına.

Necip Fazıl Saygı ödülünü almaktan onur duyuyorum.

Kendisine çok şeyler borçlu olduğumuz Üstat Necip Fazıl Kısakürek'i olumsuz eserleri çerçevesinde rahmetle ve minnetle anıyor hepinizi saygıyla selamlıyorum."

Bu konuşma, o gün televizyonlardan canlı yayınlanmış ve çok ses getirmişti. İçinde *"Sayısal üstünlüğün getirdiği hiçbir siyasi iktidar, eğer kültürel üstünlüğe de sahip değilse kalıcı olamaz. Kültürel değerlerini yeni nesillere aktaramayan hiçbir halk onurunu koruyamaz, varlığını sürdüremez."* gibi cümlelerin de olduğu bu kısa konuşma, o günden bu günlere ışık tutar gibiydi âdeta.

Üstad Necip Fazıl Kısakürek ve Nuri Pakdil'e rahmet dileklerimizle...

[1] *Edebiyat Dergisi*, **5.** Dönem, Sayı: 38+101, Haziran 1983

[2] *Koca Adam Merhaba! Nuri Pakdil'e Mektuplar*, Haz. Necip Evlice, Edebiyat Dergisi Yayınları, Ankara, Şubat 2024.

Yıllar sonra Nuri Pakdil'e yazılan mektupları kitap olarak hazırlarken, Fethi Gemuhluoğlu'nun Passau'dan 19 Temmuz 1964 tarihinde Nuri Pakdil'e yazdığı mektupta "Necip Fazıl Bey'i çok severim. Birçok putların Hâk ile yeksân oluşunda çok önemli rol oynadı. Balonların çoğunu o patlattı. Şiiri için susarım. Usta'dır. Âşıktır." cümlelerini görünce şaşırmıştım ama geçmişe yönelik soru işaretleri cevap bulmaya başlamıştı.

Necip Fazıl'dan İktibaslar

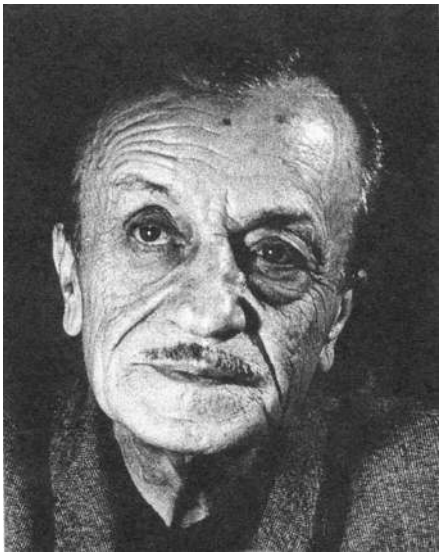
Muhammet Sani Adıgüzel

Doç. Dr. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Necip Fazıl'ı önemli kılan Allah demenin yasak olduğu devirde Allah demesidir. Büyük Doğu Marşı'nın "Tanrı'nın alnından öptüğü millet" diye başlaması bunun en büyük delilidir. Aslında Tanrı kelimesinin buradaki kullanımından hareketle o devirde Allah yerine Tanrı demenin serbest olduğu zehabına kapılmamalıdır. Tanrı demek de serbest değildir. O zamanki adıyla Türk Dili Tetkik Cemiyeti bugünkü adıyla Türk Dil Kurumu başkanı vefat ettiğinde devlet ricali tarafından bulunulan taziyelere bakıldığında mesele kolaylıkla anlaşılır. Hiçbir devlet yetkilisinin taziyesinde Tanrı adı geçmez. Yani mesele hep öyle sanıldığı gibi Arapça Allah yerine Türkçe Tanrı demek meselesi değildir. Mesele önce Allah sonra Tanrı dememek meselesidir. Allah'ın adı taziyelerde bile geçmemektedir. Mehmet Âkif'in "İnmemiştir hele Kur'an, bunu hakkıyla bilin; Ne mezarlıkta okunmak, ne de fal bakmak için!" mısralarının bile gerisine düşülmüştür. Ancak Necip Fazıl da tam tersi bir durum söz konusudur. Önce Tanrı diye başlayan Büyük Doğu Marşı sonra Allah diye başlamıştır: "Allah'ın seçtiği kurtulmuş millet!"

Bu çerçevede, elbette Allah demek, Allah'ın adını zikretmek, sadece Allah adını anmak değil, aynı zamanda O'nun emir ve yasaklarını tebliğ etmek demektir. Konuyla ilgili olarak Necip Fazıl'dan bir iktibas yapılabilir:

İlk "Büyük Doğu" zamanında, "Allah" demenin yasak olduğu günlerde gazetelere "Din ve ahlaktan bahsedilmeyecektir." diye Şükrü Saraçoğlu'nun emriyle tamimler geldiği devirlerde "Allah'a itaat etmeyene itaat

edilmez." mealindeki bir hadisi neşrettiğimiz için Vekiller Heyeti kararıyla ve Hasan Âli Yücel'in yüce marifetiyle kapatıldık, hocalıktan kovulduk, asker edildik, Eğridir Dağları'na iletildik, hakkımda çifte kırmızı aylı mahrem tamimlerle "Dikkat!" işaretinin verildiğine şahit olduk. Bir buçuk seneye yakın süren ve Eğridir'de başlayıp İzmit'te nihayete eren askerliğimiz esnasında tepemize yine manevi bir buhran yapıştı, bunu da hiçbir vakit layık olamadığımız muazzez mürşidin şifalı bir sillesine atfettik, 24 saat içinde vazife dışı ne kadar saat varsa odamıza kapanıp yalnız ağladık ve ibadet ettik. [1]

Büyük Doğu kısa devreler hâlinde çıkar. *Büyük Doğu*'nun 15 devresi vardır. Toplam 35 yıla (1943-1978) yayılan bu devrelerin ilkinde Necip Fazıl askere alınır. Bu ilk devrede Necip Fazıl siyasi bir yazı kaleme aldığından dolayı disiplin cezasına çarptırılır ve askerken bir gün hapis yatar. İkinci devrede de hapsi vardır. Bu sefer konu Sultan Abdülhamit'tir. Büyük Doğu'da Rıza Tevfik'in "Sultan Hamid'in Ruhaniyetinden İstimdat" adlı şiiri yayımlanır:

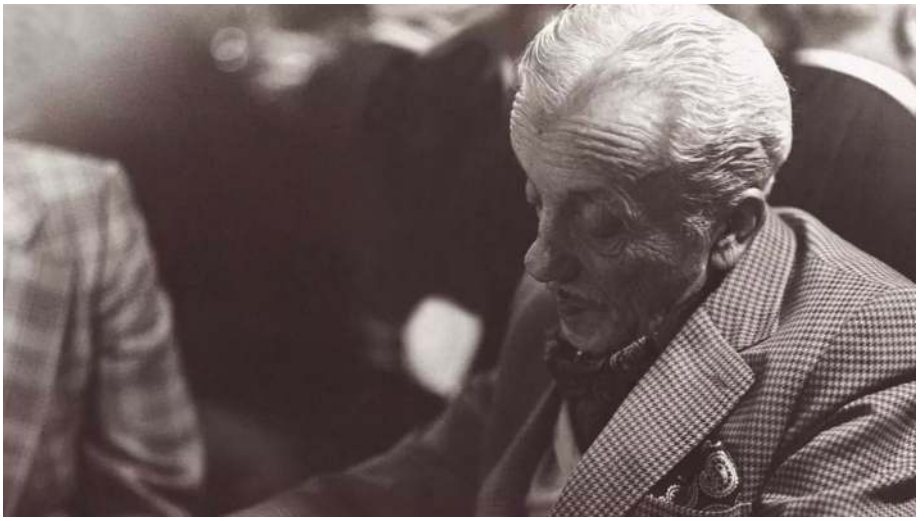
...
Tarihler ismini andığı zaman,
Sana hak verecek hey koca Sultan;
Bizdik utanmadan iftira atan
Asrın en siyasi Padişahına!
...

Bu şiirin yayımlanmasıyla *Büyük Doğu* dergisi kapatılır ve Necip Fazıl iki aya yakın bir süre hapis yatar. Bu şiirin altına düşülen not olduğu gibi iktibas edilebilir:

Yukarıdaki manzume, Rıza Tevfik'in, bundan 15-20 yıl evvel kaleme alıp sığınağı olan yabancı ülkede neşrettiği ve ana vatanda kimsenin bilmediği müthiş bir şiirinden birkaç parçadır. Ana vatan sınırları içinde intişar etmemiş olan bu şiiri ilk defa olarak umumi vicdana takdim ederken, duyduğumuz zevk ve zafer duygusu bir tane değildir:

1. En genç fikir nesli biz olduğumuza göre, Abdülhamit devrini ne şahsi bir menfaat ne de siyasi bir garazla mütalaa etmemize imkân bulunmadığından sırf öz ilim ve saf hakikat adına ortaya

Necip Fazıl'ı önemli kılan Allah demenin yasak olduğu devirde Allah demesidir. Büyük Doğu Marşı'nın "Tanrı'nın alnından öptüğü millet" diye başlaması bunun en büyük delilidir.

İsrail Devleti kurulduğunda Büyük Doğu çıkmıyordu. Daha doğrusu İsrail Devleti Büyük Doğu'nun çıkmadığı devrede kuruldu. Büyük Doğu'nun ikinci devresi 2 Nisan 1948'de sona erer ve üçüncü devre 11 Mart 1949'da başlar. İsrail devleti bu arada, 14 Mayıs 1948'de kurulur.

attığımız "Abdülhamit devrinin ve Abdülhamit'e ait şahsiyetin baştan başa bir siyaset yalanı olarak Meşrutiyet'ten sonraki nesillere yutturulduğu" hakkındaki tezimizin tam bir teyide kavuşması ve üstelik bu teyidin Abdülhamit'e karşı bizzat mücadeleye girmiş olan bir şahıstan fışkırıvermesi...

2. Devirler ve inkılaplar boyu gidişimizin, Meşrutiyet hareketi gibi, Mason locaları eliyle idare edilmiş en sığ ve kısır bir hareket mensubu tarafından bile görülebilmiş olması...

3. En küçük samimiyet ve halisiyet anının bir zamanlar neler söylemiş bulunanlara şimdi neler söylettiği hikmeti... Biz yalnız doğruyu besleyenlerin elini öpenlerdeniz!" [2]

İsrail Devleti kurulduğunda *Büyük Doğu* çıkmıyordu. Daha doğrusu İsrail Devleti *Büyük Doğu*'nun çıkmadığı devrede kuruldu. Büyük Doğu'nun ikinci devresi 2 Nisan 1948'de sona erer ve üçüncü devre 11 Mart 1949'da başlar. İsrail devleti bu arada, 14 Mayıs 1948'de kurulur. Necip Fazıl bu devrede "Şüphesiz ki Yahudi meselesi kendisini ırklaştırmış bir ruhun topyekûn insanlığa karşı giriştiği suikastı bütün tarihi, hâli ve istikbaliyle anlayabilmek davasıdır." diye bitirdiği "Yahudi Meselesi" başlıklı bir yazı kaleme alır. Yazısına Theodor Herzl'in 1996'da yayımlanan "Yahudi Devleti" kitabıyla giriş yapan Necip Fazıl İsrail devletinin kurulmasıyla bu kitabın iki amacından birinin gerçekleştiğini belirtir:

Herzl'in 1996 tarihinde ortaya attığı bu tezin arkasındaki Yahudi planı iki esas noktayı ihtiva eder:

1. Dünyada Yahudi olmayan ve Yahudiliğe zıt temayüller besleyen bütün hükûmetleri devirmek.

2. Filistin'de bir hükûmet kurmak...

Bugün ikinci maddesiyle gerçekleşmiş bulunan Yahudi planının ana gayesi sadece birinci maddenin çerçevelediği esastan ibaret olup, öbürü Yahudi'nin ne kadar aza razı olduğunu gösteren ve kâr ve zararı gizlice ödenip namuslu bir dükkân örneği hâlinde muhafaza edilen göstermelik bir peçeleme oyunundan başka bir şey değildir. Yahudi'nin esasta razı olamayacağı ve benimsemeyeceği Filistin hükûmeti, gerçekten, her türlü hilekârlığı yapan gizli bir tröstün asla kazanmak üzere açmadığı, sadece ötesindeki gizli faaliyeti setretmeye yardımcı gördüğü, küçük ve namuskâr bir ticarethane modelinden ibarettir. Filistin hükûmeti aynı zamanda beynelmilel Yahudiliğin büyük ve gizli kurmay heyetlerinin emrinde bir insan deposu vazifesi de görebilir.[3]

"Bir şapka, bir eldiven, bir maymun ve inkılap." mısraının mübdii ömrünün üç buçuk yılını hapiste geçirir. Bunlardan bir buçuk yılı 27 Mayıs 1960'tan sonradır. Necip Fazıl Türk edebiyatının en güzel hapishane şiirini 1961'de yattığı Toptaşı Cezaevi'nde yazar: "Zindandan Mehmed'e Mektup". Sözde olanla gerçekte olan arasındaki derin farka dikkat çekilerek başlayan şiirin son bölümleri iktibas edilebilir:

"Ana rahmi zahir, şu bizim koğuş;
Karanlığında nur, yeniden doğuş...
Sesler duymaktayım: Davran ve boğuş!

Sen bir devsin, yükü ağırdır devin!
Kalk ayağa, dimdik doğrul ve sevin!

Mehmed'im, sevinin, başlar yüksekte!
Ölsek de sevinin, eve dönsek de!
Sanma bu tekerlek kalır tümsekte!

Yarın elbet bizim, elbet bizimdir!
Gün doğmuş, gün batmış, ebet bizimdir!"

(Necip Fazıl Kısakürek, Çile, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 2018, s. 422)

[1] Necip Fazıl Kısakürek, "Bütün Tahlil Raporu", Büyük Doğu gazetesi, Cuma-12 Ağustos 1949, Yıl: 5, Sayı: 23, s. 2.
[2] *Büyük Doğu* mecmuası, Cuma-30 Mayıs 1947, Yıl: II, Cilt III, s. 2.
[3] Necip Fazıl Kısakürek (Prof. Ş.Ü. imzasıyla), "Yahudi Meselesi", Büyük Doğu gazetesi, Cuma-19 Ağustos 1949, Yıl: 5, Sayı: 24, s. 2.

"Bir şapka, bir eldiven, bir maymun ve inkılap." mısraının mübdii ömrünün üç buçuk yılını hapiste geçirir. Bunlardan bir buçuk yılı 27 Mayıs 1960'tan sonradır. Necip Fazıl Türk edebiyatının en güzel hapishane şiirini 1961'de yattığı Toptaşı Cezaevi'nde yazar

Necip Fazıl'ın Gözüyle Filistin Meselesi

Sapan taşlarının yanında füze
Başka alemlerle farkımız bizim
Necip Fazıl

Şaban SAĞLIK

Prof. Dr., Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Öğretim Üyesi, İstanbul.

Necip Fazıl, tıpkı Nasrettin Hoca gibi "hazır cevap", "nüktedan", "esprili" cephesiyle de tanınır. Üstad'ı sadece bu kavramlara indirgemek mümkün değildir elbette. O, aynı zamanda bir filozof gibi derin düşünceler üreten biridir de. Necip Fazıl'ın bu tavrını 2024 Türkiye'sinde ve güncel olan Filistin (Gazze) hadisesi bağlamında bir kere daha hatırladık ve ona Filistin-Gazze meselesini yorumlatalım, dedik. Bu bağlamda Üstad'ın eserlerini taradık; bütün metinlerine göz attık. Baktık ki üstad, Filistin konusunda da çok şeyler söylemiş. Öyle ki söylediği pek çok şey, sanki bugün ifade edilmiş gibi.

Necip Fazıl özellikle Filistin, İkinci Abdülhamit, Yahudilerin tarihi, Masonluk, Dönmelik ve Dönmeler vs. gibi başlıklar altında pek çok fikir üretmiştir. Bu konularda çok sayıda metin yayınlamıştır. Bu, meselenin bir cephesi. Diğer cephesine gelince, Üstad'ın herhangi bir mesele hakkında ürettiği çarpıcı fikir, aynıyla Filistin-Gazze meselesine de ışık tutmaktadır. Ayrıca şunu da vurgulayalım ki Necip Fazıl, doğrudan Filistin için yazmadığı pek çok yazısında da adeta Gazze meselesine ışık tutmaktadır. Bu da Üstad'ın ileri görüşlülüğü ve hakiki aydın vizyonu taşıdığı anlamına gelir.

Necip Fazıl, ilk önce adeta "karargâh" olarak kullandığı Büyük Doğu dergisinde güncel ve evrensel meseleleri ele almıştır. Üstad, önem verdiği meseleyi öncelikle Büyük Doğu dergisinin kapaklarına taşır.[1] Daha sonra söz konusu derginin içinde kapağa taşınan mesele hakkında Necip Fazıl'ın kendisinin yazısı başta olmak üzere, pek çok yazı yayınlanır. İlk önce Büyük Doğu dergisinde yayınlanan bu yazıları

Necip Fazıl daha sonra tasnif edip ayrı ayrı kitaplar olarak da yayınlamıştır. Bunlardan biri de Üstad'ın "Yahudilik-Masonluk-Dönmelik" adlı kitabıdır. Bu kitap, işte bu yazıda konu olarak seçtiğimiz Filistin-Gazze meselesi hakkında mutlaka başvurulması gereken bir kaynaktır. Sadece bu kitap da değil, Necip Fazıl daha pek çok kitabında doğrudan ya da dolaylı olarak Filistin meselesine değinmektedir. Mesela Üstad'ın Padişah İkinci Abdülhamit hakkında biri tarih kitabı diğeri de tiyatro oyunu olmak üzere iki kitabı vardır. Her iki kitapta da Filistin meselesi bir şekilde ele alınır. Bunun dışında Necip Fazıl'ın "Sahte Kahramanlar" adlı kitabında da Abdülhamit düşmanı Türk aydınlarının içyüzleri anlatılır. Şiirler de dahil olmak üzere daha pek çok kitapta Üstad, bir şekilde Filistin meselesini ele alır.

Hangi eserinde olursa olsun, Necip Fazıl Filistin meselesini ele alırken kendince bir metod da belirlemiştir. Yani Üstad aynı zamanda tarihçi kimliğine de sahiptir. Uzman tarihçiler nasıl belirli bir tarih metodu takip ediyorlarsa Necip Fazıl da kendince bir tarih metodu takip eder. Daha önce Üstad'ın filozof kimliğine sahip olduğuna da değinmiştik. Necip Fazıl şair, romancı, felsefeci ve tarihçi kimliklerini bir araya getirerek çoklu bir bakış açısıyla tarihi olayları ele alır. Üstad, Filistin konusunu da işte bu çoklu bakış açısı ile yorumlar.

Burada Üstad'ın Filistin meselesini ele alış metodunu kısaca belirtelim. Necip Fazıl, Filistin meselesinin baş sorumlusu olarak Yahudileri görür. Dünyanın her tarafına yayılmış olan ve özellikle altın ve para gibi taşınabilir servetlere sahip olan Yahudiler, hemen her ülkede etkili olmuşlardır. Necip Fazıl Yahudilerdeki bu "etkili olma" durumunu onların çokça önemsediği "Siyon Protokolleri" adlı adeta kutsal metinlerine dayandırır. Yahudilere işte bu yüzden "Siyonist" denilmiştir. Siyon Protokolleri'nde bir Yahudinin adeta her adımı tanımlanmıştır. Dünyanın neresinde olursa olsun her Yahudi, Siyon protokollerine göre hareket eder. Irk olarak ve de soy olarak Yahudi olmayan diğer insanlar ise Yahudilerin hizmetine girmek suretiyle Siyon Protokolleri'nin gereğini yaparlar. Yahudi soyundan olmayan bu kişilerin kurduğu yapı ise masonluktur. Dolayısıyla Masonluk ve Masonlar da Siyonizmin emrindedir. Siyon Protokolleri'nde yer alan bir başka bilgiye göre, bir

Hangi eserinde olursa olsun, Necip Fazıl Filistin meselesini ele alırken kendince bir metod da belirlemiştir. Yani Üstad aynı zamanda tarihçi kimliğine de sahiptir. Uzman tarihçiler nasıl belirli bir tarih metodu takip ediyorlarsa Necip Fazıl da kendince bir tarih metodu takip eder. Daha önce Üstad'ın filozof kimliğine sahip olduğuna da değinmiştik. Necip Fazıl şair, romancı, felsefeci ve tarihçi kimliklerini bir araya getirerek çoklu bir bakış açısıyla tarihi olayları ele alır. Üstad, Filistin konusunu da işte bu çoklu bakış açısı ile yorumlar.

Filistin meselesinin kökeninde Necip Fazıl'a göre böyle bir tarihi gerçek yatmaktadır. Necip Fazıl, bu şekilde meselenin temel sebebini ortaya koyduktan sonra, vuku bulan gelişmeleri de özetler. Siyonistlerin ve Masonların el birliği ile ilk önce Abdülhamit devrilmiştir. Sonra Osmanlı Devleti, Birinci Dünya Savaşı'na zoraki sokulmuştur. Yani Birinci Dünya Savaşı'na Osmanlı şuursuz ittihatçılar sebebiyle dahil olmuştur.

Yahudi bulunduğu ülkede kimliğini gizleyebilir; hatta kendini bulunduğu ülkenin vatandaşı ve dindaşı olarak da gösterebilir. Yahudi kimliklerini gizleyen ve kendilerini bambaşka biri olarak sunan bu insanlar için "dönme" tabiri kullanılır.

İşte Necip Fazıl, yukarıda adını andığımız "Yahudilik-Masonluk-Dönmelik" adlı kitabında bu konuları ayrıntılı olarak ele alır. Necip Fazıl'a göre Yahudiler bu üç farklı kimlik altında faaliyet gösterip bütün dünyada etkili olmuşlardır. Hatta Padişah Abdülhamit'ten devlet kurmak için Filistin'i istemişlerdir. Şayet Abdülhamit Filistin'i Yahudilere verirse, onlar da buna karşılık Osmanlı'nın Duyun-ı Umumiyye borçlarını ödeyeceklerini söylemişlerdir. Ancak Abdülhamit, Yahudilerin masum bir devlet kurma sözlemlerinde samimi olmadıklarını biliyordu. Abdülhamit böyle bir şey yapsaydı, Filistin sorunu ta o yıllarda başlayacaktı. Dolayısıyla Yahudilerin gizli ve Siyonist amaçlarını en iyi bilen kişilerin başında II. Abdülhamit gelmektedir. Yahudilerin Abdülhamit düşmanlığının sebebi de budur. Siyonistler, Necip Fazıl'a göre, kendilerine en büyük engel olarak Abdülhamit'i, dolayısıyla Osmanlı'yı görmüşlerdir. Bu yüzden ilk önce Abdülhamit'i iktidardan indirmişlerdir. Abdülhamit'i tahttan indiren beş kişilik ekibin içinde yer alan Emanuel Karasu tipik bir Siyonist ve Yahudi'dir. Necip Fazıl, Siyonist ve dönmelerin bilinçsizce de olsa oyununa gelen İttihat ve Terakki Partisi mensuplarının Abdülhamit'i tahttan indirmelerine de büyük bir eleştiri yöneltir. Hatta İttihat ve Terakki Partisi mensuplarının (önderlerinin) çoğunun Mason olması da ona göre bu manada oldukça anlamlıdır.

Siyon protokollerinde, Yahudilerin bulundukları yerin rengine bürünmeleri meşru bir hak olarak vurgulanır. Bu manada pek çok Siyonist, mesela Türkiye'de "Türkçülük" ve "İslamcılık" gibi kavramlara da öncülük etmiştir. İttihat ve Terakki Partisi'nin özellikle Türkçülük maskesi altında faaliyet göstermesi de en büyük tuzaklardan biri olmuştur. Öyle ki, pek çok Siyonist, kendilerine muhalefet edenleri adeta "Türkçülük karşıtı" olarak nitelendirip halkın gözünde itibarsızlaştırma yoluna gitmiştir. Bu manada pek çok kişi özellikle medya ve siyaset aracılığı ile adeta "kahraman" ilan edilmiştir. "Kahraman" ilan edilen bu kişilerin ortak özelliği ise her birinin Abdülhamit'e tavır alışıdır. Bu kişiler genellikle "hürriyet, eşitlik, kardeşlik, barış" gibi sloganik söylemlerle toplumu yönlendirmeye çalışmışlardır. Pek çoğu tanınmış birer isim (şair, siyasetçi, aydın) olan bu kişiler için Necip Fazıl "sahte kahraman" kavramını kullanır. Hatta bu isim altında bir kitap yazdığını da yukarıda söylemiştik.

Filistin meselesinin kökeninde Necip Fazıl'a göre böyle bir tarihi gerçek yatmaktadır. Necip Fazıl, bu şekilde meselenin temel sebebini ortaya koyduktan sonra, vuku bulan gelişmeleri de özetler. Siyonistlerin ve Masonların el birliği ile ilk önce Abdülhamit devrilmiştir. Sonra Osmanlı Devleti, Birinci Dünya Savaşı'na zoraki sokulmuştur. Yani Birinci Dünya Savaşı'na Osmanlı şuursuz ittihatçılar sebebiyle dahil

olmuştur. Sonra Osmanlı yıkılmıştır. Osmanlı yıkılınca Siyonistler kendilerine büyük bir alan açıldığını görüp mutlu olmuşlardır. Küllerinden doğan Anka kuşu gibi yıkılan Osmanlı'dan yepyeni bir Türk Devleti doğmuştur. Millî Mücadele ve Kuva-yı Milliye hareketleriyle anti Siyonist bir çizgide zafere ulaşan Türk Milleti, büyük bir kazanım olan "Birinci TBMM"sini kurmuştur. Bu meclis adeta yıkılan Osmanlı'yı hatırlatan ve Siyonistlerin de korktuğu bir yapı idi. 1925'lerden sonra yeni Türk Devleti, adeta Birinci Meclis'in bütün kazanımlarını yok edercesine birçok atılım yaptı. Millî Mücadele ve Kuva-yı Milliye dönemindeki bütün söylemler adeta tersine döndürüldü. İşte yeni Türk Devleti'ndeki bu yeni yönelim de Necip Fazıl'ı oldukça rahatsız etti. Yeni Türk Devleti, özellikle tek parti dönemi sayılan yıllarda (1940'lı yıllar) Türk halkının dini, milli, tarihi, kültürel varlığına savaş açtı. İşte Necip Fazıl bir "karargâh" işlevi üstlenen Büyük Doğu'yu bu yıllarda (1943) çıkardı. Büyük Doğu, arka planında Siyonistlerin yer aldığı bütün bu gelişmeleri deşifre etti. Bu yüzden sık sık kapandı, cezalar aldı. Hatta Necip Fazıl hapislere girdi.

İşte Türkiye'deki hakiki vatanseverler bilhassa o yıllarda bir anlamda kendi başlarının çaresine bakmaya mecbur tutulurken, Yahudiler, dünya genelinde boş durmadılar ve 1948 yılında İsrail Devleti'ni kurdular. Bu arada bütün dünyada etkili oldukları için de hemen tanındılar ve destek de gördüler. İşin tuhaf tarafı İsrail Devleti'ni ilk tanıyan ülkelerden biri de tek parti dönemi Türkiye'sinin o yıllardaki yönetimidir.

Bu şekilde bir anlamda bütün dünyanın desteğini arkalarına alan Yahudiler, İsrail Devleti'ni kurduktan sonra, asıl yüzlerini gösterdiler. Özellikle devlet kurdukları yerin asıl sahibi Filistinlilere zulmetmeğe başladılar. Bilhassa günümüzde Türkiye'nin Birleşmiş Milletler nezdinde gündeme getirdiği "İsrail 1947 sınırlarına dönmeli" tezine bakılırsa, İsrail Devleti'nin o yıllarda haksız olarak kurulmasına göz yuman Birleşmiş Milletler de Siyonistlerin bir kurumu gibi çalışmaktadır. Yani Birleşmiş Milletler de kendi kuralına İsrail yüzünden uymamaktadır.

Necip Fazıl hem Büyük Doğu dergilerinde hem de diğer bütün kitaplarında hep bu konuyu gündemde tutmuştur. Üstad'ın özellikle Büyük Doğu kapaklarına da taşıdığı çok önemli ve çarpıcı mesajların her birini Filistin bağlamında da yorumlamak mümkündür. Mesela Büyük Doğu'nun birçok sayısının kapağına taşınan "Can Kurtaran Değil Ruh Kurtaran Yok mu" şeklindeki başlık oldukça anlamlı ve ibret vericidir. Çünkü Necip Fazıl İslam'ın temsil ettiği değerler sistemi ile İslam dışı dünyanın temsil ettiği değerleri hep mukayese eder. Hatta şair meşhur "Sakarya Türküsü" adlı şiirinde yer alan "Oluklar çift; birinden nur akar birinden kir" derken de bu değerler karşıtlığını ortaya koymaktadır. Bu manada Üstad'a göre Filistin'de Yahudiler "canları"nı kurtarmak ve yaşatma savaşı veriyorlar; Filistinliler ise "ruhları"nı kurtarma ve yaşatma savaşı vermektedirler. Canını verip ölen kişiler (İsrail askerleri) "geberip" giderken, Müslüman Gazzeliler "şehit" olmaktadırlar. Bilindiği üzere "şehitler ölmez" mealinde ayetler vardır. Hatta ruh ölümsüzdür. Necip Fazıl aynı karşıtlığı çarpıcı bir şekilde "Bizim Şarkımız" şiirinde de vurgular: "Sapan **taşları**nın yanında **füze**/ Başka alemlerle farkımız bizim"

Elbette bu kısa yazı, Necip Fazıl'ın burada söz konusu ettiğimiz Filistin-Gazze meselesindeki bütün cephesi için yeterli değil. Yazının böyle bir amacı da yok zaten. Bu yazıda sadece şunu hatırlatmaya çalıştık: Necip Fazıl, Türk-İslam medeniyetinin her meselesine olduğu gibi güncel bir konu olan Filistin meselesine de duyarsız kalmamıştır.

[1] Büyük Doğu dergisinin kapaklarının önemi konusunda bak. "*Özü Yüzden Okumak: Büyük Doğu'nun Kapakları Sempozyumu, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Küçükçekmece Belediyesi, 09.05.2013, İstanbul.*" Bu sempozyumda sunulan bildiriler daha sonra kitaplaştırılmıştır.

Meydan Yerine Çıkan Adam: Necip Fazıl

Mehmet KAHRAMAN
Dr.

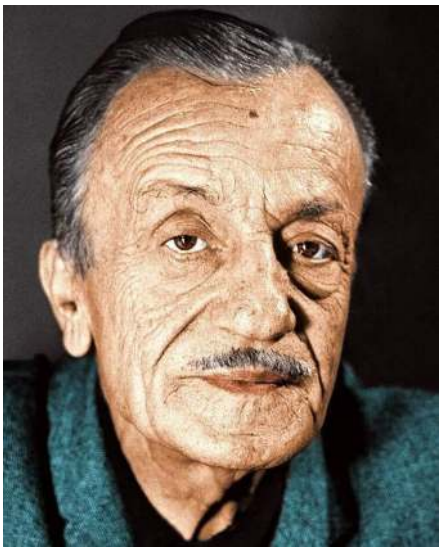
Efendimiz aleyhisselam, zor zamanlar geçirmekte olduğu bir vakitte Rabbine şöyle dua eder: "*Ya Rabbi, bu dini iki Ömer'den biri ile şereflendir*!" Bunlardan biri Ebu Cehil'dir. Nasipsizliğe bakın ki ömrü boyunca bu dine düşmanlık etmiştir. Diğeri de Hazret-i Ömer'dir. Efendimizi öldürmeye giderken Efendimizin duasına icabet eden Rabbimizin inayetiyle Müslüman olur. Efendimiz ve arkadaşları o zamana kadar henüz meydan yerine çıkmamışlardı. Dâru'l-Erkam denilen bir yerde toplanıyorlar, ibadetlerini de orada yapıyorlardı. Hazret-i Ömer kendisiyle birlikte kırk kişi olduklarını öğrenince "*Haydi Kâbe'ye gidiyoruz!*" der. Kâbe, Mekke'nin meydan yeridir. Yani Müslümanlar Hazreti Ömer ile birlikte meydan yerine çıkarlar. İbadetlerini de açıktan Kâbe'de yapmaya başlarlar.

Necip Fazıl da *Gençliğe Hitabe* adlı o meşhur konuşmasında meydan yerine çıkacağı günü kollayan bir gençliği beklemekte olduğunu ifade eder.

Ama aslolan şu ki önce kendisi, yıllar önce meydan yerine çıkmıştır. Ve hayatı boyunca da o meydanı hiç terk etmemiştir.

Anadolu'daki Müslümanlar da geçen yüzyılın başlarından itibaren zor zamanlardan geçmektedirler. Necip Fazıl'ın ifadesiyle, Allah demenin bile yasak olduğu zamanlar yaşanmaktadır.

Necip Fazıl da önceleri adı büyük şaire çıkan, herkesin parmakla

gösterdiği bir insandır. Çıkardığı *Ağaç* dergisinde döneminin bütün kalburüstü sanatçıları yazmaktadır.

Ama bir yandan da yaşamakta olduğu ruh burkuntularının pençesinde kıvranmaktadır. Henüz yirmili yaşlardayken *Kaldırımlar* şiirini kaleme alır. Orada "*Uzanıverse gövdem taşlara boydan boya/ Alsa buz gibi taşlar alnımdan bu ateşi/ Dalıp yıldızlar kadar esrarlı bir uykuya / Ölse kaldırımların kara sevdalı eşi*" dediğine bakılırsa ölümü özleyecek kadar bunalımlardadır. O günlerde, kendi ifadesiyle, serseri ve derbederdir. Bunu, "*Yeryüzünde yalnız benim serseri / Yeryüzünde yalnız ben derbederim.*" şeklinde ifade eder. Bir taraftan da içine düştüğü açmazlardan, girdaplardan kurtulmak için bir arayış içindedir.

Ve bir zaman gelir, deliler gibi arayışları meyvesini verir.

O zaman, "T*am otuz yıl saatim işlemiş ben durmuşum / Gökyüzünden habersiz uçurtma uçurmuşum*" noktalamasında belirttiği üzere otuzlu yaşlardadır. Abdülhakim Arvasi'yi tanımış ve yaşamakta olduğu sıkıntılardan kurtularak birkaç yıl içinde derlenip toparlanmış; şiiri, sanatı, düşünceleri yepyeni bir mecraya girmiştir. Çile şiiri bu oluş macerasını safha safha anlatmaktadır. Çile şiirinin bir dörtlüğünde bu oluşu, "Gece bir hendeğe düşercesine/ *Birden kucağına düştüm gerçeğin/ Erdim çetin bilmecesine/ Hem geçmiş zamanın, hem geleceğin*" şeklinde anlatır.

Birçok ünlü sanatçının çevresinde dönüp dolaştığı zamanlardan sonra *Büyük Doğu* dergisini çıkarmaya başlayınca, onun eski hâline hayran olanlar dağılmış, o, kendi başına eriştiği hakikati omuzlamaya başlamıştır. "*Ver cüceye, onun olsun şairlik/ Benim gözüm büyük sanatkârlıkta*" dediği bir yola girmiştir.

Özlediğini söylediği meydan yerine çıkma eylemi de bu yıllarda gerçekleşir. Şiiri, dergisi, düşünceleri, tiyatroları, günlük yazıları, konferansları velhasıl kullanabileceği bütün enstrümanları tek başına omuzlayarak meydan yerine, başka bir tabirle de agoraya çıkmış, büyük bir cesaretle mücadele etmeye başlamıştır.

Necip Fazıl'ın bu çıkışını bendeniz nedense Hazreti Ömer'in Müslüman olduktan sonraki tavrına benzetirim. Herkesin kabuğuna çekildiği, pustuğu, korktuğu günlerde o, bütün cesaretini toplayıp sanat ve düşünce dünyasında yeni kimliği ile ortaya atılmış, başkalarının kendisine ve sanatına yazık etti demelerine aldırış etmeden ve gözünü kırpmadan girdiği yolda yürümeye devam etmiştir.

Anadolu'daki Müslümanlar da geçen yüzyılın başlarından itibaren zor zamanlardan geçmektedirler. Necip Fazıl'ın ifadesiyle, Allah demenin bile yasak olduğu zamanlar yaşanmaktadır.

Sanat dünyasının bir numarası Nazım Hikmet, iki numarası Necip Fazıl'dır. Bu tasnifi, Türk Yenilik Edebiyatı adlı edebiyat tarihinde İsmail Habip Sevük yapar. Sevük, bu iki şaire ikişer sayfa ayırdıktan sonra diğerlerine birer cümleyle yer verir.

Onun gözünde sanat, artık hakikati aramaktan ibarettir: *"Anladım, sanat Allah'ı aramakmış/ Marifet bu, gerisi çelik çomakmış"*

Daha önceleri onun sanatını, hatta bir tek mısrasını Türk edebiyatını kurtaracak kadar güzel ve fevkalade bulanlar, yeni oluşumu karşısında dehşete kapılırlar. Devrin Başbakanı Recep Peker, yaratıcısını yani Allah'ı arama konusunda yazdığı *Bir Adam Yaratmak* oyununun çok ses getirmesi ve sezonda hep kapalı gişe temsil edilmesi üzerine Necip Fazıl'ı İstanbul'dan Ankara'ya makamına çağırtır. "*Bir Adam Yaratmak piyesini siz mi yazdınız?*" der. Evet, deyince, "*Siz,*" der, "*Türkiye'nin iki numaralı adamı, nasıl oluyor da Müslüman olabiliyorsunuz?*". Ve ilave eder: "*Şimdi delik pabuçlu, kandilinden yağ damlayan softa manzarası var sizde!*" Necip Fazıl, bu türlü aşağılama ifadelerine karşı, her zaman gereken cevabı vermiştir. Müslüman deyince burnuma ayak kokusu geliyor diyen birine, o koku, Müslümanın çoraplarından değil, senin kendi ciğerlerinden geliyor, diyecektir.

Sanat dünyasının bir numarası Nazım Hikmet, iki numarası Necip Fazıl'dır. Bu tasnifi, *Türk Yenilik Edebiyatı* adlı edebiyat tarihinde İsmail Habip Sevük yapar. Sevük, bu iki şaire ikişer sayfa ayırdıktan sonra diğerlerine birer cümleyle yer verir.

Çünkü o, artık büyük meydandadır: "*Büyük meydana düştüm, uçtu fildişi kulem/ Milyonlarca ayağın altında kaldı kellem/ Üstün çile birden gelip çattı tos/ Sen cüce sanatkârlık, sana büsbütün paydos.*"

Ancak Necip Fazıl'ın elinde kılıç değil, kalem vardır; son derece keskin bir dili vardır. *Büyük Doğu*'nun bir sayısının kapağına bir kulak resmi koyar ve altına "*Başımıza Kulak İstiyoruz*" ifadesine yer verir. Tabii, dergi hemen kapatılır. Çünkü İnönü'nün kulakları ağır işittiği için kulaklık kullanmaktadır.

Güzel Sanatlar Akademisi'nde hoca olarak çalışırken *Büyük Doğu*'nun bir köşesinde *"Allah'a itaat etmeyene itaat edilmez"* yazısını kullanır. Dergi derhal kapatılır ve Milli Eğitim'den bakan imzasıyla kendisine bir yazı gönderilir: "*Büyük Doğu ile hocalık arasında bir tercih yapmanızı ihtar ederim.*" Buna şöyle cevap verir: *"Akademideki elli kişilik sınıftansa bütün Anadolu gençliğine hitap ettiğim kürsüyü tercih ettiğimi ihtarınıza karşılık ihtar ederim.*"

Bir gazetede çerçeve adlı günlük yazısını yazdıktan sonra altına bir not düşer. "*Dostlarım,*" der, "*her zaman kendisine çatan birisine cevap vermemi istiyorlar. Yüz*

yirmilik topun ağzına bir sinek kondu diye top ateşlenmez ki!"

Hiç kimsenin hakkında konuşmaya cesaret edemediği konularda kitaplar yazar. *Son Devrin Din Mazlumları*, kendilerine büyük acılar çektirilmiş son devrin âlimlerini anlatır. *Vatan Haini Değil Büyük Vatan Dostu Sultan Vahidüddin*, bunlardan biridir. *Ulu Hakan Abdülhamid Han* bunlardan bir diğeridir. Evet, o tarihçi değildir ama mihenk taşı denebilecek şahsiyetlerle ilgili kimsenin cesaret edemediği konuları dile getirmesi de biz sonradan gelen nesiller için fevkalâde önemlidir. Ayrıca *Yeniçeri* ve *Benim Gözümde Menderes* adlı kitapları da bir tarih bilincini destekleyen kitaplardır. O, bilimsel olacağım diye kem küm etmez. Doğrudan yine belgelere dayanarak en can alıcı noktaları dile getirir.

On beş tane tiyatro eseri vardır. Her birisi bir şaheserdir.

Senaryo romanları vardır. Her biri film olarak çekilmiş ve zevkle seyredilmiştir.

Eserlerini tek tek sayacak değilim. Ama *Çile*'yi yazmadan önce, edebiyat dünyasının büyük şair dediği dönemde üç kitabı vardır. Kendine yazık etti dedikleri dönemden sonra ise doksan kadar esere imza atmıştır. Şiir, roman, hikâye, tiyatro, tarih, düşünce, hatıra, dini eser, fıkra gibi birçok türde doksan civarında kitap...

Kırklı yıllardan sonra zaman zaman aksasa bile *Büyük Doğu* dergisini hayatı boyunca çıkarmaya devam etmiştir. Bu dergi, çıktığı müddetçe bir okul gibi işlev görmüştür. Meclis kürsüsünden bir milletvekili, insanlar ekmek alır gibi *Büyük Doğu* dergisi alıyor diye şikâyet etmektedir.

Bütün Anadolu'yu dolaşarak verdiği, birkaç saat süren konferanslarıyla toplumu aydınlatmayı sürdürmüştür.

Kısacası üstad Necip Fazıl Kısakürek, söz verdiği gibi bütün Anadolu insanlarını bilinçlendirmiş, şiirleri, fikirleri ve eserleriyle insanların gönüllerinde taht kurmuş, ulaşılması gereken her yere ulaşmış, kendinden sonra gelen sanatkâr ve mütefekkirlere yol göstermiştir.

Velhâsıl Anadolu kıtası büyüklüğündeki dâvâ taşını gediğine koymuş olarak 25 Mayıs 1985'te inanmışlar ordusunun omuzlarında ebedi yolculuğuna uğurlanmıştır.

Ruhu şâd, mekânı cennet olsun.

Kısacası üstad Necip Fazıl Kısakürek, söz verdiği gibi bütün Anadolu insanlarını bilinçlendirmiş, şiirleri, fikirleri ve eserleriyle insanların gönüllerinde taht kurmuş, ulaşılması gereken her yere ulaşmış, kendinden sonra gelen sanatkâr ve mütefekkirlere yol göstermiştir.

Devrim İsimli Masal*

Hüseyin YORULMAZ

*Yazımızın başlığı, Necip Fazıl'ın bir şiirinden mülhemdir:

Ve sonra kelimeler; kutlu, mutlu, ulusal.
Mavalları bastırdı devrim isimli masal.

"Devrimler" deyince Üstad'ın üzerinde en fazla durduğu konu kuşkusuz harf devrimidir. *Büyük Doğu*'nun bazı sayılarında ve kitaplarında, "dil" konusundaki açmazlarla birlikte yer yer gündeme getirdiği "harf" veya "alfâbe" konusu, Tanzimat'tan beri aydınlarımızı meşgul etmiş bir meseledir. 1928 yılında Harf İnkılâbı yapılana kadar, "tebdîl-i hurûf" (harflerin değiştirilmesi) konusu yer yer dile getirilmesine rağmen, Cumhuriyetin kurulmasından sonra üst perdeden dillendirilmeye çalışılır. Konu, zamanla devrin bütün okur-yazarlarını meşgul eden mesele hâline gelir. Böyle bir mesele karşısında, herkesin kendini bir tarafta bulduğunu, lehte ve aleyhte ister istemez "taraf" olduğunu görüyoruz.

Harf İnkılâbının yapıldığı yıllarda konu oldukça yoğun tartışılır. Yüzlerce yıldan beri kullanılan Arap harflerinin bırakılıp, yerine Lâtin harflerinin kabul edilmesine "taraf" olanların görüşleri aşağı-yukarı şöyle özetlenebilir:

1. Şimdiye kadar kullandığımız harfler, Arap harfleridir. Bunlar Sami bir lisan olmayan Türkçe'nin bünyesine uygun değildir, imlâmızın bozukluğunun en büyük sebebi budur.

2. Madem ki Batı medeniyeti topluluğuna dâhiliz, o halde bu topluluğun yazı şeklinden de uzak kalmamalıyız. Dolayısıyla Avrupa medeniyetinin yazı şekli olan Lâtin harflerini de almamız gerekli.

3. Lâtin harflerini kabul etmedikçe inkılâbımız eksik kalacaktır.

4. Halkımızın ekseriyet itibariyle cahil kalması Arap harflerinin zorluğu yüzündendir. Lâtin harflerini kabul edersek elifbâmız kolaylaşır, herkes de kolayca okur. Hele ilk mekteplerde elifbâ tedrisi son derece basitleşir, çocuklarımız da bugünkü zahmetten kurtulur. Lâtin harfleri daha kolaydır. Lâtince'de sesli harfler fazla olduğu için dilimize uygundur. Ayrıca büyük harf, küçük harf ayrımı vardır.

5. Arap harfleri bizi Çin ayakkabısı gibi sıkmış ve Müslümanların geri kalmasına sebep olmuştur. Bu harfleri Cebrail getirmedi, dinle ve milliyetle bir ilişkisi yoktur. Aslında İbrani dili için olan Arap harfleri, Arap fonetiğine göre düzenlenmiş ve birtakım ilâvelerde bulunulmuştur. Lâtin harflerine de Hıristiyan alfâbesi gözüyle bakılamaz.

Harf devrimine taraftar olanlar bunları ileri sürerken muhaliflerin ileri sürdüğü bu iddialara karşı, Lâtin harflerinin kabul edilmesine "taraf" olmayanların görüşleri de aşağı-yukarı şu maddeler altında toplanabilir:

1. Şimdiye kadar kullandığımız harfler Arap harfleridir, lâkin Türkçe onları kendi bünyesine uydurmuştur. Türkçe'nin Sami dil ailesinden gelmemesi, Arap harflerinin Türkçe'ye uymamasını icâb ettirmez. Farsça ve Urduca da Sami bir lisan olmamasına rağmen Arap harfleriyle pekâlâ yazılabiliyor. İmlâmızın bozukluğu geçicidir ve düzeltilmesi mümkündür. Mevcut harflere bir iki işâret ilâvesi, Türkçe'ye göre bazı fazlalık sayılan harflerin elifbadan çıkarılması imlâ meselesini halleder.

2. Batı medeniyeti zümresine dâhil olmamız, bir an evvel Avrupa'nın kullandığı yazı şeklini almamızı gerektirmez. Çünkü bunun maddî ve manevî hiçbir kıymeti yoktur. Batı medeniyetine girmiş olan Japonlar da hâlâ eski yazılarını muhafaza ediyorlar.

3. Lâtin harflerini kabul etmekle, yapılan inkılâplar arasında bağ kurulamaz.

Şimdiye kadar kullandığımız harfler Arap harfleridir, lâkin Türkçe onları kendi bünyesine uydurmuştur. Türkçe'nin Sami dil ailesinden gelmemesi, Arap harflerinin Türkçe'ye uymamasını icâb ettirmez. Farsça ve Urduca da Sami bir lisan olmamasına rağmen Arap harfleriyle pekâlâ yazılabiliyor. İmlâmızın bozukluğu geçicidir ve düzeltilmesi mümkündür. Mevcut harflere bir iki işâret ilâvesi, Türkçe'ye göre bazı fazlalık sayılan harflerin elifbadan çıkarılması imlâ meselesini halleder.

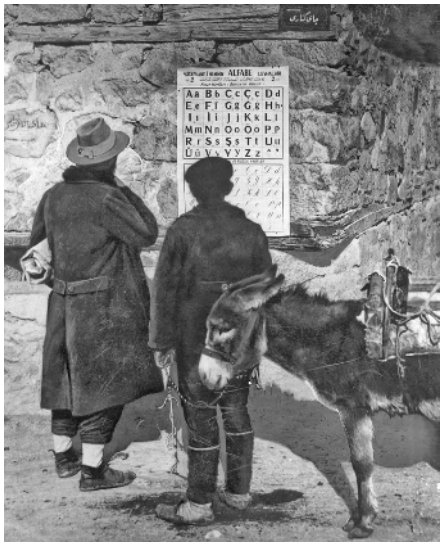
Necip Fazıl Kısakürek'in ifadesiyle "Türkiye'nin, ceket astarında kaybettiği güneşi, ceket üstündeki yanık bir kibrit çöpüne feda ettiği ve bu hâle devrimcilik ve ilericilik ismi verildiği" köklü değişikliklerden biridir harf inkılâbı. Üç kıtada dünyaya hükümran olmuş bir milletin yüzyıllardır birikimi olan yazılı kaynakların bir tarafa itilip, 1928 yılında alfâbeye yeniden başlaması ve kültürel anlamda emeklemesi de diyebilirsiniz buna. Üstad'a göre, eski yazıyı bilenlerle bilmeyenler arasındaki fark, "et yiyenlerle ot yiyenler" arasındaki fark gibidir.

4. Halkımızın cahil kalması iktisadî gelişmenin gecikmesinden, maarifin yetersizliğindendir. Bir milletin geri kalmasında, kullandığı elifbânın zor veya kolay olmasının bir ehemmiyeti yoktur. Mektep olmadıkça, muallim bulunmadıkça hangi tarafı kabul etsek sonuç birdir. Sonra Lâtin harfleri de zannedildiği kadar kolay öğrenilen şeyler değildir.

5. Arap alfâbesi 350 milyon Müslümanın birleşme sembolü olan Kur'an harfleridir. Türk dünyasının yüzde doksanı da bu harfleri kullanmaktadır. Eğer alfâbeyi değiştirirsek, Türk ve İslâm dünyası arasındaki bağlar kopacaktır.[1]

Ahmed Cevdet Paşa'dan Halid Ziya'ya, Namık Kemâl'den Fuad Köprülü'ye ve Kâzım Karabekir'e kadar Arap ve Lâtin harfleri konusuna kafa yoran bir düzineden fazla aydın ve devlet adamı bu meseleyle ilgili görüşlerini dile getirir. Hemen hemen hepsi, Arap harflerinin ıslâh edilmesine taraftardır. Hiçbirisi de Lâtin harflerinin kabul edilmesini istemez. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, içinde yaşadığı toplumun meselelerine kafa yoran bir aydın olarak Necip Fazıl'ın görüşleri de aynı doğrultudadır.

Necip Fazıl Kısakürek'in ifadesiyle "Türkiye'nin, ceket astarında kaybettiği güneşi, ceket üstündeki yanık bir kibrit çöpüne feda ettiği ve bu hâle devrimcilik ve ilericilik ismi verildiği" köklü değişikliklerden biridir harf inkılâbı. Üç kıtada dünyaya hükümran olmuş bir milletin yüzyıllardır birikimi olan yazılı kaynakların bir tarafa itilip, 1928 yılında alfâbeye yeniden

başlaması ve kültürel anlamda emeklemesi de diyebilirsiniz buna. Üstad'a göre, eski yazıyı bilenlerle bilmeyenler arasındaki fark, "et yiyenlerle ot yiyenler" arasındaki fark gibidir.

15 Mayıs 1939 tarihli *Haber* gazetesinde Necip Fazıl'ın yazdığı bir "Çerçeve" yazısının başlığı: "Eski Harfler ve Softa"dır. Bu yazıda Üstad, devrin egemenlerine karşı: "Eski harflerle yazılı eserleri, âletlerine dargın olduğunuz için denize dökemezsiniz" der; "Cevherlerine de dargın mısınız?" diye sorar hemen ardından. Kendi ifadesi ile "keyfiyet ve kemiyet"in (nitelik ve nicelik) ölçüsünü gösterir bize.

Necip Fazıl'ın gerek *Büyük Doğu*'da yer alan kimi yazılarında ve gerekse kitaplarının satır aralarında harf inkılâbına önemli bir yer ayırdığını görüyoruz. *İdeolocya Örgüsü*'nde de bu konuya birkaç sayfa yer verir ve Arap harflerinin kaldırılarak yerine getirilen Lâtin harflerinin lüzûmlu olup olmadığına dair sorular sorar. Daha doğrusu, cevabı sorduğu soruların içinde olduğu için sormuş gibi yapar.

Türklerin bin yıldan beri kullandığı harflerin sadece kavmî anlamda Arap harfleri olmadığını, İslâm harfleri olduğunu savunur: İsmine "Arap harfleri" denilen, tam on asır Türk medeniyet kadrosunun ifade unsurunu teşkil etmiş ve on asırlık millî irfanın temeli mevkiinde bulunmuş harfler, hakikatte sadece ve kavmî mânada Arap harfleri midir, yoksa kavim üstü bir mâna ile "İslâm harfleri" mi? Arap harflerini Araplara ait olduğu için bırakıp, yeni aldığımız Lâtin harflerine nasıl Türk harfleri diyebiliriz: Kavim üstü, küllî bir şümulle bütün mü'min beşeriyete atfedilip edilemeyeceği bir ilim meselesi olan harflere "Arap harfi" ismini vermek mümkün oluyor da, doğrudan doğruya ve münhasıran Lâtinlerin malı olduğu ilmen sabit harflere nasıl "Türk harfleri" denilebiliyor?

Arap harfleri dünyada en mütekâmil ve ince harflerdir: Bizzat Lâtin harfleri dünyasına mensup bir ilim ve fikir adamının dünyada en mütekâmil ve ince harfler olarak "Arap harfleri"ni gösterdiğini; ve kendi milleti için, kültür kökünü değiştirmek muhali olmasa bu harfleri tavsiye edeceğini bilen var mıdır? Necip Fazıl, kaldırıp attığımız harflerle birlikte neleri kaybettiğimizi Amerikalı bir eğitimcinin sözü ile destekler: Harf inkılâbı sırasında Amerikalı bir eğitim uzmanının, "Türklerin eski harflerini kaldırıp atması, bütün madenlerinden mahrum olmasından daha ağır bir kayıptır!" sözü gerçekten vaki midir? Amerikalı profesör, şüphesiz ki, kendi misyoner ve politikacılarının iştirak etmeyeceği bu sözüyle ne demek istemiştir? Nihayet ilmî insafı çatlamıştır da ondan mı?

Arap harflerini, Batı'dan alacağımız ilim ve teknolojinin önünde engel olarak görenlere verdiği cevap: Garptan bütün müspet bilgilerini ve her şeylerini alan, bütün medeniyet unsurlarını iktibas eden Japonlar, cihânın en çetin ve gülünç derecede iptidaî harfleri olan kendi yazılarını acaba niçin muhafaza etmişlerdir?

Eski harflerin öğretilmesinin çok zor olduğunu ileri sürenlere karşı da şu soruyu sorar: Bu harflerin öğrenilmesindeki zorluk, acaba tedris metotlarının sakatlığından mı, yoksa bizzat harflerin bünyesindeki çetinlikten mi doğmaktaydı? Eski harflerin bütün millete ve aşağı tabaka halka teşmil edilememesindeki zaaf, acaba o devrin maarifine mi, yoksa harflerin zatına mı aittir?

Çocukluk ve ilk gençlik yıllarında eski harflerle yazıp, bu alışkanlığını ömürlerinin sonuna kadar sürdürenlerin -aynı zamanda kendisinin de- duygu ve düşüncesine tercüman olur Üstad: Acaba harf inkılâbı yapanların ve hatta eski harfler içinde çocukluğunu ve ilk mektep çağını idrak edip de peşinden yeni harfleri öğrenenlerin, bütün hususî ve samimî ifadelerinde yalnız ve yalnız eski harfleri kullanmaktan başka bir şey yapamamaları, sadece alışkanlıkla izah edilecek ve içine eski harf kudret ve imtiyazından hiçbir pay karıştırılmayacak bir hadise midir?

[1] *"Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Alfabe Tartışmaları"*, (Haz. Hüseyin Yorulmaz), Kitabevi Yayınları, İstanbul 1995, 422 s.

Eski harflerin öğretilmesinin çok zor olduğunu ileri sürenlere karşı da şu soruyu sorar: Bu harflerin öğrenilmesindeki zorluk, acaba tedris metotlarının sakatlığından mı, yoksa bizzat harflerin bünyesindeki çetinlikten mi doğmaktaydı? Eski harflerin bütün millete ve aşağı tabaka halka teşmil edilememesindeki zaaf, acaba o devrin maarifine mi, yoksa harflerin zatına mı aittir?

Necip Fazıl: Şairlerin Sultanı, Aydınların Rehberi Gönüllere Hükmeden Katıksız Dava Eri

Kemal KAHRAMAN
Dr., Tarihçi-Yazar

Bir zamanlar şair sultanlar varmış. Medeniyet öyle gerektiriyormuş. Her sultan, siyasi işlerde olduğu gibi bir sanat dalında da zamanın önde gelen ustası olacak! Şair, hattat, musiki erbabı, marangoz. Hangisi olursa. Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u fethetmiş, yeni bir çağ açmış ama Avnî mahlasıyla şiirler de yazmış. İlk defa bir divanda toplamış. Şu mısralar ona aittir;

İmtisal-i cahid ü fillah olupdur niyyetim
Din-i İslam'ın mücerret gayretidür gayretim.

Cihanı titreten, İslam'ın Hilafet sancağını Osmanlı'ya getiren Yavuz Sultan Selim, Selimî mahlasıyla ve Peygamber sevgisiyle şöyle yazmış;

Kimse sensiz bulımaz Hakk'a vusūl
Feyz-i lutfunla olur merd[i] kabūl
Rahmeten li'l-âlemînsin ey Resūl
El-meded ey ma'den-i nūr-ı Hudā

Cihan Padişahı Kanuni *Muhibbî* mahlasıyla bakın neler yazıyor;

Halk içinde muteber bir nesne yok devlet gibi
Olmaya devlet cihânda bir nefes sıhhat gibi
Saltanat didükleri ancak cihân gavgasıdur
Olmaya baht ü saâdet dünyada vahdet gibi

Sultanların şairleri olduğu gibi şairlerin de sultanları vardır. Kaşgarlı Mahmut, Mevlana, Yunus, Fuzuli, Baki, Nedim, Şeyh Galip... Farklı zamanlarda, mekanlarda hep aynı inancı, aynı aşkı yazdılar. Türkistan'dan Endülüs'e Kazan'dan Hicaz'a uzanan coğrafyada inanmış insanların duygularını dile getirdiler. Şairlik de nesillere aktarılan, tevarüs eden bir mirastır. Büyük krizler büyük düşünceleri, şairleri doğurur. Milli Mücadele'nin destanını yazmak Mehmet Akif'e nasip oldu. Bir milletin "İstiklal Marşı" şairi, gözlerden ırak, garip bir şekilde vefat etti. Onun başına gelenler adeta bir başka büyük şairin habercisiydi. Ülkenin başına çöken sıkıntılara, krizlere destansı bir dille karşı durmak Necip Fazıl'a kaldı.

Yazımızın başında büyük sultanlardan şairlerden bahsetmemizin önemli bir nedeni vardır. Fatih, Yavuz, Kanuni belki sultandır. Yunus, Mevlana, Şeyh Galip belli bir dönemin büyük şairleridir. Ama hepsi aynı insandır. Necip Fazıl'la aynı davanın adamlarıdır. Bu topraklarda yüzyıllardır bayrak yarışı gibi devam ederek gelen çabalarla, gayretlerle ortaya konan büyük bir medeniyet birikiminin yapı taşları. Güzel niyetlerle, çabalarla atılan tohumlar, filiz vermek için uygun bir iklimi, insanı bekliyor. Necip Fazıl böyle bir birikime dayanmış, miras aldığı büyük davanın sorumluluğunu iliklerine kadar hissetmiş, okurlarıyla paylaşmaya çalışmıştır;

Ne ağır imtihandır başındaki Sakarya
Binbir başlı kartalı nasıl taşır kanarya?
Nasıl bir mirası devraldığını güçlü mısralarıyla ifade eder;
Hani Yunus Emre ki kıyında geziyordu
Hani ardına çil çil kubbeler serpen ordu!

Necip Fazıl şiirindeki davudi sesiyle bu büyük davayı her fırsatta ortaya koydu. O aynı zamanda bir şiir geleneğini de devralmış durumdaydı. Batı şiirini yakından takip etmekle beraber, şekil ve ruh olarak klasik şiire sadık kalmaya özen gösterdi. Bazen Yunus oldu bazen Mevlana. Heceden, kafiyeden vazgeçmedi. Bu yönüyle döneminde yaygın olan şiir akımlarının dışında kendine özgü bir seyir izledi.

Yazarların şairlerin eften püften sebeplerle hapse atıldığı otoriter bir dönemde yaşadı. Ülkeye dayatılan, Avrupa'da Rusya'da yükselen Milli Şeflik sistemlerinin bir benzeriydi. Çok partili dönemde bir ölçüde rahatlama olsa da temel yapı değişmedi. On yıllık periyotlarla memleket sağdan ve soldan hizaya çekiliyordu. Eğitimde kültürde medyada bir toplum mühendisliği

Necip Fazıl şiirindeki davudi sesiyle bu büyük davayı her fırsatta ortaya koydu. O aynı zamanda bir şiir geleneğini de devralmış durumdaydı. Batı şiirini yakından takip etmekle beraber, şekil ve ruh olarak klasik şiire sadık kalmaya özen gösterdi. Bazen Yunus oldu bazen Mevlana. Heceden, kafiyeden vazgeçmedi. Bu yönüyle döneminde yaygın olan şiir akımlarının dışında kendine özgü bir seyir izledi.

Kendisinden sonra üstat ünvanını devralan Sezai Karakoç, onun elverdiği şiir ve düşünce adamlarımızdan birisi, belki en önemlisidir. Karakoç adeta Necip Fazıl'la sonrakiler arasında bir katalizör görevi üstlendi. Katastrof devrinin bütün çalkantılarını içinde taşıyan Necip Fazıl'ın dünyasını zamana uygun düşen bir şekil ve üslupla yansıttı.

çalışması söz konusuydu. Onlara karşı çıkmak için üstadın, "Devrimbaz kodamanların viski içtiği kamıştan borularla yüreğinden kalemine kan çekmesi" gerekiyordu.

Ünü, makamı, varlığı bir kenara bırakıp kendini hizmete adadı. Gazeteciliği, konferansları, ***Büyük Doğu*** *dergisi* ve yayınlarıyla "Anadolu kıtası büyüklüğündeki dava taşını gediğine koymaya" çalıştı. Bu nedenle çıkardığı dergiler kapatıldı, kitaplar toplatıldı, yayınların arkasından yaka paça hapishanelere atıldı. Ama o yılmadı. Yazılarıyla, mısralarıyla, sözleriyle genç insanlara elini uzattı, zoraki bir kaostan çekip çıkarmaya çalıştı. Bir ölçüde başarılı da oldu. Bu topraklarda yerli ve milli düşünce adına ortaya çıkan kim varsa az veya çok ondan ilham aldı, cesaret aldı. Düşünce, sanat hatta siyaset geleneğimiz "üstat" olarak kabul edilen Necip Fazıl'a çok şey borçludur.

Kendisinden sonra üstat ünvanını devralan Sezai Karakoç, onun elverdiği şiir ve düşünce adamlarımızdan birisi, belki en önemlisidir. Karakoç adeta Necip Fazıl'la sonrakiler arasında bir katalizör görevi üstlendi. Katastrof devrinin bütün çalkantılarını içinde taşıyan Necip Fazıl'ın dünyasını zamana uygun düşen bir şekil ve üslupla yansıttı. Üstadın dev sancılarını daha sükunetli bir dönemin insanlarına kendine özgü mısraları ve satırlarıyla aktardı.

Diriliş adını verdiği düşünce ve ekol bir mektep gibi nice aydınların, şair ve yazarların yetişmesine katkıda bulundu. ***Diriliş*** dergisi ve yayınlarıyla bir bakıma

Necip Fazıl'dan gelen büyük mirasın ruhu yeni bir açılım kazanarak kendini farklı bir dünyada yeniden ifade etme imkânı buldu. Geniş bir aydın kesimin birikimle bağlantı kurmasını, ona dayanarak yepyeni düşünceler, eserler ortaya koymasını sağladı.

Necip Fazıl'ın cesurca hakkı söyleyen sesi bütün inanan aydınlara, yazar ve düşünürlere cesaret verdi. Örnek ve model oldu. Nuri Pakdil ondan ilham alarak tamamen kendine özgü bir dille eserler veren bir başka yazar ve düşünürdür. İlhamla birlikte el aldığını da söyleyebiliriz. Ankara'da Hacı Bayram'ın, Arvasi'nin yurdunda ***Edebiyat*** dergisi mektebinde yiğit, sağlam bir duruş sergiledi. Şiir, edebiyat ve düşünce dünyamıza özgün, etkili, kaliteli eserler kazandırdı.

Ankara'nın bir başka mektebi, yine Necip Fazıl'ın öğrencileri diyebileceğimiz Rasim Özdenören, Cahit Zarifoğlu, Erdem Beyazıt, Akif İnan gibi şair, düşünür ve

yazarların kurduğu ***Mavera*** dergisi oldu. Bu ekolün özelliği *Büyük Doğu* ve *Diriliş* geleneğini devam ettirmesidir. Mavera mektebinde yetişen, isimlerini burada sıralayamayacağımız nice genç bugün kendi kitap ve dergilerini yayınlıyor. Necip Fazıl'dan gelen miras nesilden nesile aktarılıyor.

Bunu ustadan çırağa geçen bir sanat gibi düşünürsek "üstat" gönülleri yoğuran zihinleri mayalayan öncü insanların yetişmesini sağladı. Mekteplerin mektebi oldu. Öyle ki kendisinden sonra ülkemizde yaşanan bütün kültürel ve siyasi gelişmelerde emeği ve katkısı vardır. Zaman geldi Sultanu'ş Şuara (şairlerin sultanı) ünvanını aldı. Devlet büyükleri en üst düzeyde ödül verdi, adına ödüller düzenlendi.

Aradan bunca zaman geçtikten sonra halen bu memlekette vatan ve millet üzerine iman ve gayret üzerine şöyle kuvvetli bir şeyler söylemek isteseniz aklınıza gelecek ilk şey onun dizeleridir. Nice nesiller onun mısralarıyla beslendi, hayat buldu. Necip Fazıl yazı ve şiir geleneği açısından bir bakıma bir dönemin son temsilcilerinden birisi oldu. Kolayca ezberlenen, güçlü bir sese sahip, vezinli kafiyeli şiirler yazdı. Ama onu vazgeçilmez kılan elbette sadece şekil özellikleri değildi. Bu toprağın sancılarını duyan, bir şeyler yapmak gerektiğine inanan insanlar hep onun mısralarında kendini buldu.

İnsanlık tarihindeki, yakın tarihimizdeki mazlumları, sahte ve gerçek kahramanları, Peygamber efendimiz ve büyük öncülerin hayatlarını, alışkın olmadığımız veciz bir üslupla ortaya koydu. Gazete yazıları, tiyatro oyunları ve denemelerle destekleyerek günlük siyasette diri bir bakış için gereken donanımı sağladı. Onun dünyası sözünü sakınmayan, bedel ödemeye hazır, fedakâr, cefakâr bir dünyadır. Dava adını verdiği büyük mücadele yoluna bütün bir hayatını adamıştır.

Necip Fazıl geçmişin büyük mirasıyla günümüz arasında yüksekçe bir yerde elini kaldırmış insanlara sesleniyor;

Durun kalabalıklar bu cadde çıkmaz sokak
Haykırsam kollarımı makas gibi açarak.

Kısılması pek mümkün olmayan bu cüretkâr ve gür ses, zaman, insan değişse de mütemadiyen haykırmaya devam ediyor.

Ankara'nın bir başka mektebi, yine Necip Fazıl'ın öğrencileri diyebileceğimiz Rasim Özdenören, Cahit Zarifoğlu, Erdem Beyazıt, Akif İnan gibi şair, düşünür ve yazarların kurduğu Mavera dergisi oldu. Bu ekolün özelliği Büyük Doğu ve Diriliş geleneğini devam ettirmesidir.

Necip Fazıl Kısakürek'in Türk Siyasileriyle İlişkileri

Furkan EMİROĞLU
Doktora Öğrencisi

Necip Fazıl Kısakürek Türk edebiyatı ve Türk siyaset düşüncesi alanlarında hatrı sayılan isimlerden biridir. Onun Büyük Doğu düşüncesi, kapsamlı bir fikir bütünü olarak kabul edilmektedir. Onun külliyatının her bir cüzü birbiriyle fikri bir bütünsellik ve kapsayıcılıkla dikkat çekmektedir.

Bugün Türk düşüncesinin belli isimlerini günümüz meselelerini yorumlamak, vakaları ve süreçleri anlamlandırmak amacıyla dikkate almak istendiğinde bazı kimseler bu düşünürlerin ve onların fikirlerinin Soğuk Savaş sonrası şartlar neticesinde ortaya çıktığı, kendi zamanlarıyla sınırlı kalacağı iddia etmektedir. Ancak bu mütefekkirlerin yaşadıkları zamanları aşan, metafizik düzeyindeki fikirlerinin dikkate alınması, tarihin belli çevrimlerinde siyasi ve sosyal vakalar karşısında sergiledikleri tutumların incelenmesi açısından önem arz etmektedir. Bu düşünürlerden birisi olan Necip Fazıl'ın düşüncelerinin yalnızca kendi zamanı ile kısıtlanamayacağı, günümüz meseleleri karşısında entelektüel bir tavrın/duruşun nasıl gerçekleştirilebileceği, hangi kavramsal çerçeve ile değerlendirilebileceği hususunda bir hayli fikir vermektedir.

Necip Fazıl'ın ortaya koyduğu fikirleriyle beraber Türk siyasal hayatı dahilindeki siyasilerle olan münasebetleri, onların politikalarına yönelik değerlendirmeleri de incelemeye değer görülmektedir. Siyasilerin eylemlerini değerlendirdiği pasajlarda İslam'a, Müslüman düşünce ve eylemlere yönelik uygunluğu temel alması dikkati çeken hususlardan-

dır. Necip Fazıl, İslam'ın ve onun pratiklerinin unutturulmaya çalışıldığı bir dönemde fikir ve aksiyonunu sürdürmüştür.[1] Tüm bunların değerlendirilmesi, dönemin siyasetinin incellikli tahliller aracılığıyla anlaşılmasında önemli rol oynamaktadır.

Cumhuriyet dönemi ile dini yaşama ve düşünceye getirilen siyasi ve toplumsal reformlar Necip Fazıl'ın tepkili olduğu, karşısında konumlandığı temel mesele olmuştur. Gerçekleştirilecek bir reformun Kur'an-ı Kerim kaideleri çerçevesinde gerçekleşmesi gerektiğini savunmuş, Türkiye'de dine karşı konumlanan ideolojiyi tasvip etmemiştir.

Necip Fazıl, yaşadığı dönem içerisinde gerçekleşen toplumsal ve politik gelişmelere karşı duyarlı olduğu görülmektedir. *Benim Gözümde Menderes* adlı eserinin girişinde Kısakürek'in Adnan Menderes'in idamı üzerine 1964 yılında *Zeybeğin Ölümü* adlı şiiri yer almaktadır. Kısakürek, Menderes'e yönelik sitayiş ifadelerinin beraberinde onun siyasi kariyerindeki hatalarına da yine aynı eserinde yer vermiştir.[2]

Demokrat Parti sonrası dönemde Kısakürek, Necmeddin Erbakan'ın liderliğindeki Milli Selamet Partisi'ni kuruluş yıllarında destekler. Ancak bu partinin Cumhuriyet Halk Partisi ile kurduğu koalisyonu eleştirir. Kısakürek, bu yıllarda Bülent Ecevit'in ideolojisinin ortanın solundan ziyade sosyalizm olduğunu düşünmektedir. Kısakürek, sosyalizm ve benzeri ideolojilere yönelik düşüncelerine *Çepçevre Sosyalizm Komünizm ve İnsanlık* adlı eserinde yer vermektedir.

Mukayese etmek gerekirse Kısakürek, Amerika'yla irtibatlı gördüğü Süleyman Demirel'in lideri olduğu Adalet Partisi'ni Cumhuriyet Halk Partisi karşısında daha güvenli bulmuştur. Bu durumun temelinde mütefekkirin anti-komünist ve anti-sosyalist tutumu yer aldığı düşünülmektedir.[3]

CHP-MSP koalisyonuna sıcak bakmayan Kısakürek, koalisyon sürecinde ve koalisyonun bozul-

Necip Fazıl, yaşadığı dönem içerisinde gerçekleşen toplumsal ve politik gelişmelere karşı duyarlı olduğu görülmektedir. Benim Gözümde Menderes adlı eserinin girişinde Kısakürek'in Adnan Menderes'in idamı üzerine 1964 yılında Zeybeğin Ölümü adlı şiiri yer almaktadır.

Necip Fazıl'ın milli siyasi liderler, oluşumlar dışında uluslararası meselelere yönelik değerlendirmeleri de dikkate değerdir. 1974 yılında gerçekleşen Kıbrıs harekatına yönelik görüşleri, onun Konuşmalar adlı eserinin 87-91 sayfaları arasında kendisiyle yine aynı yıl içerisinde gerçekleştirilen mülakatında ele alınmıştır.

Görsel 1 Necip Fazıl Alparslan Türkeş ile Birlikte (Phebus)

ması sonrasında MHP'ye destek vermiştir. Bu destek, Kısakürek'in CHP'nin iktidara gelmesini istememesi ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Dönemin seçim ortamında Necip Fazıl'ın dönemin Milli Görüş siyasi görüşüne yönelttiği tenkitleri ve Alparslan Türkeş in politikalarını benimsediğini belirtmiştir.[4] Bu yakınlaşma neticesinde MHP kadroları tarafından müellifin eserleri ilgiyle okunmuş, Ülkücü gelenek içerisinde yeni ayrışmalar meydana gelmiştir. Özellikle 1980 İhtilali sonrasında Türk-İslâm Sentezi daha görünür hale gelmiştir.[5] Ayrıca bu durum Necip Fazıl'ın siyasi gelenekler karşısında partizan bir tutuma sahip olmadığını, olayları farklı yönleriyle ele alabildiğini, meseleleri enine boyuna değerlendirebildiğini, yeni anlayışlara alan açabildiğini göstermektedir.

1977 seçimleri öncesinde Kısakürek, açıkça tavrını Milliyetçi Hare-

Görsel 2 Necip Fazıl'a Siyasilerden Gönderilen Telgraflara Bir Örnek[7]

Alparslan Türkeş'in Telgrafı:

22.11.77

Sayın Necip Fazıl Kısakürek,

Dost zatı aliniz ve muhterem eşiniz hanımefendi olmak üzere bütün ailenizin kurban bayramınızı candan tebrik eder Cenab-ı Hak'tan sağlık ve saadetler dilerim; bu vesileyle selam ve saygılar sunarım.

Alparslan Türkeş
MHP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı

ket Partisi'nden yana koymuş, kendisinin yayımladığı "Rapor" dergisindeki yazısıyla bunu ilan etmiş, gerekçesini belirtmiştir. Bundan sonra zaman zaman miting (1978 MHP Konya mitingi örnek verilebilir) ve toplantılarda MHP yöneticileriyle bir araya gelerek aynı kare içinde yer almaya başlamışlardır.[6]

Necip Fazıl'ın milli siyasi liderler, oluşumlar dışında uluslararası meselelere yönelik değerlendirmeleri de dikkate değerdir. 1974 yılında gerçekleşen Kıbrıs harekatına yönelik görüşleri, onun *Konuşmalar* adlı eserinin 87-91 sayfaları arasında kendisiyle yine aynı yıl içerisinde gerçekleştirilen mülakatında ele alınmıştır. Kısakürek, Kıbrıs meselesini ele alırken küresel siyasette etkin olan 4-5 ülkenin meseleye yönelik tutumunu başarıyla ve timsallerle açıklamıştır.[8] Müellifin meseleleri ele alırken kullandığı incelikli benzetmeler, mukayeseler, sanatlı ifadeler kendisinin edebi yetkinliğinin fikri eserlerine olan tesirini gözler önüne sermektedir. O, bu özelliğiyle Türk düşüncesi alanında temayüz eden yazarlar arasında yer almaktadır.

Bugün Necip Fazıl görüşleri, siyasiler ile olan ilişkileri çerçevesinde eleştirilmektedir. Ancak kendisinin zor zamanda hakikati söyleme cesareti, ele aldığı meselelerin içeriğinden çok sergilediği duruşa dikkat çekmek gerekir. Bununla beraber siyasilerin performanslarını müspet ve menfi yanlarıyla açıkça değerlendirmesi onun düşünce insanı kimliğine işaret etmektedir.

Büyük Doğu Dergisi'nin adı altında bir siyasi cemiyet kurulması[9], bu hareket vesilesiyle Türkiye'nin birçok yerinde verdiği konferanslar, bu konferansların, konuşmaların kitap haline getirilmesi, onun yayıncılık hayatında faaliyet gösteren mecmualara bugün zengin veri tabanları üzerinden ulaşılabilmesi[10] Türkiye'de İslam'ın, siyasi ve içtimai hayatın, ideolojilerin ve Türk düşünce serüveninin daha iyi anlaşılabilmesine olanak sağlamaktadır.

Büyük Doğu Dergisi'nin adı altında bir siyasi cemiyet kurulması, bu hareket vesilesiyle Türkiye'nin birçok yerinde verdiği konferanslar, bu konferansların, konuşmaların kitap haline getirilmesi, onun yayıncılık hayatında faaliyet gösteren mecmualara bugün zengin veri tabanları üzerinden ulaşılabilmesi[10] Türkiye'de İslam'ın, siyasi ve içtimai hayatın, ideolojilerin ve Türk düşünce serüveninin daha iyi anlaşılabilmesine olanak sağlamaktadır.

1 Özdenören, R. (2011). Necip Fazıl Kısakürek. Y. Aktay (Ed.), Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce - İslâmcılık. Cilt 6, (s. 136-143). İstanbul: İletişim Yayınları.

2 Necip Fazıl Kısakürek, Benim Gözümde Menderes, İstanbul: Büyük Doğu Yayınları, 2. Basım, 1986.

3 Şahin, O. E. (2019). Necip Fazıl Kısakürek'in Düşünce Ekseni ve Siyasi Aksiyonu. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17(4), 1-16.

4 https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/taha-akyol/necip-fazil-ve-turkes-27518667

5 Güzel, M. (2009). Necip Fazıl Kısakürek. A. Çiğdem (Ed.), Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce - Muhafazakârlık. Cilt 5, (s. 334-345). İstanbul: İletişim Yayınları

6 https://phebusmuzayede.com/70563-necip-fazil-kisakurek-in-mhp-lideri-alparslan-turkes-ve-kurmaylariyla-birlikte-cekilmis-ara-guler-islak-imzali-ve-kaseli-fotografi-ile-ara-guler-in-yillar-sonra-elinde-bu-fotografla-cekilmis-fotografi-12-x-17-5-cm-.html

7 https://www.nfk.com.tr/mektup-telgraf-not/telgraflar-2

8 Necip Fazıl Kısakürek, Konuşmalar, İstanbul: Büyük Doğu Yayınları, 1. Basım, 1990.

9 M. Orhan Okay, "Büyük Doğu", TDV İslâm Ansiklopedisi, https://islamansiklopedisi.org.tr/buyuk-dogu (01.06.2024).

10 https://katalog.idp.org.tr/dergiler/104/buyuk-dogu

Necip Fazıl'ın İstanbul'u

Gözde ÇİMEN

İstanbul defalarca kez farklı bakış açılarıyla birçok şair tarafından üzerine şiirler yazılıp durulan bir şehir oldu. Necip Fazıl'da İstanbul'a yeni düşenlerden olup *Canım İstanbul* gibi bir şiirler kulvarda yerini sağlam alanlardan biri oldu. Genel olarak Necip Fazıl'ın şiirlerinde şehir ve kent yaşamı ile ilgili düşünceleri daima olmuştur. *Canım İstanbul* ise onun İstanbul'a duyduğu hayranlığın haykırışıdır. Mustafa Miyasoğlu bu şiir için;

"Kırık ve hassas bir insanın öte inancını kaybetmeden dünya görüşünü, tarih anlayışını ve bir şehre bağlı kalarak anlatışıdır."

Modalı Necip Fazıl, İstanbul'a meftundur. Şehir onun ruhunda öyle bütünleşmiştir ki kendi ruhuyla İstanbul'un ruhunu bir tutup sevgilisi olarak betimlemiş ve çok sevdiği şehre "*canım*" diye seslenmiştir. Önce sevgilisidir bu şehir, sonra okuyucuya sevgilisini betimler daha sonra da şehirle olan kendi bağını ortaya koyar. O kadar yüksektir ki bu bağ şöyle dile gelir:

"Ruhumu eritip de kalıpta dondurmuşlar
Onu İstanbul diye toprağa kondurmuşlar."

Betimlediği İstanbul'un çiçeğini altın yaldızlı, suyu telli pulludur. Ay ve güneş ise zaten ezelden iki İstanbulludur. Deniz ve toprak İstanbul'da kavuşmuş iki sevgilidir. Tüm bu betimlemeler Necip Fazıl'ın şehrin değerini artırma gayretinden başka bir şey değildir. Ona göre bu şehirde her şey güzel. Çiçeği, suyu, havası, doğası... Rüyaların gerçek olduğu şehir, en masalsı betimlemelere layıktır. Canıyla eş tuttuğu İstanbul'a bu sefer vatanım diye seslenir. Dünyanın eşsiz tarihine

sahip olan tarihini es geçmez elbette. Surlardaki delikler nasıl tarihin gözleri ise tarihin oradan İstanbul'u izlediğini ifade eder. Servi ağaçların ahireti ifade edişi, Fatih Sultan Mehmet'in fethi ve tarihin şaha kalkışı, göğe değen minareleri şehadet parmağına benzeterek Allah'ın birliğine yaptığı gündem ile şehrin manevi yönüne dikkat çeker.

"Hayattan canlı ölüm, günahtan baskın rahmet
Beyoğlu tepinirken ağlar
Karacaahmet..."

İstanbul'un şahsiyetinde bulunan tezatlık, Necip Fazıl'ın şiirinin bu kısmında kendini gösterir. Şehrin iki farklı semtinde iki farklı hayatlar. Birinde modern şehrin nabzı eğlence ile Beyoğlu'nda atarken diğerinde uhrevi dünyanın temsilcisi olarak Karacaahmet. Birinde ölüm ve ahiret diğerinde zevk ve sefa. Şehrin farklı semtlerini anlattığı şiirin bir kısmında Eyüp kaderine terk edilmiş öksüz, Kadıköy süslü, Moda kendini beğenmiş, Adalar ise pervasızdır.

Şehre duyduğu derin bağlılık, İstanbul'u sadece şehir olmaktan çıkarıp vatanın en önemli seyri haline getirmiştir. Bu seyir tarih, medeniyet, kültür ve maneviyatla iç içe geçmiş bir seyir ve aidiyet duygusudur. Tarih ve kültürle birleşen İstanbul, şiirin içinde kendi mozaikleri ile var olmuştur. İçerisinde bulunduğu tarihi, kültürel en önemlisi sosyal farklılıklar Necip Fazıl için İstanbul duygu dünyası bakımından da önemlidir. İstanbul'un önemli ve zor değişimler ve dönüşümler yaşadığı bu dönemde onun için;

"Ana gibi yar olmaz, İstanbul gibi diyar
Güleni şöyle dursun, ağlayanı bahtiyar..."

Şiirin tamamını sesli olarak eklemek istediğimde bu şiiri en çok kim en iyi seslendirmiş diye bir araştırmaya koyuldum. 26 Mart 1999'da *Bu Şarkı Burada Bitmez* albümüyle *Recep Tayyip Erdoğan* arkadan gelen boğazın dalga sesleri, İstanbul ezgileri ile dinlemeye değer bir şekilde şiiri seslendirmiş.

Galiba İstanbul için yazılar şiirler de burada bitmeyecek.

Şiirin tamamını sesli olarak eklemek istediğimde bu şiiri en çok kim en iyi seslendirmiş diye bir araştırmaya koyuldum. 26 Mart 1999'da Bu Şarkı Burada Bitmez albümüyle Recep Tayyip Erdoğan arkadan gelen boğazın dalga sesleri, İstanbul ezgileri ile dinlemeye değer bir şekilde şiiri seslendirmiş.

Peren Birsaygılı Mut ile İzzeddin El Kassam Kitabı Üzerine

İNSİCAM

S: Peren Hanım tebrik ederiz, kitabınızdan müstefid olan bol olsun inşallah. İsterseniz şöyle başlayalım: Sizi böyle bir kitap yazmaya sevk eden neydi? Neden başka biri değil de İzzeddin Kassam?

Çok teşekkür ederim. Eksik olmayın.

Filistin'de 7 Ekim'den bu yana yaşananlar hepimizin bildiği gibi apaçık bir soykırım. Bugün sadece bizler değil dünyanın her yerinden milyonlarca vicdanlı insan tarafından söylenen bir hakikat bu. Ancak altını çizmemiz gereken başka bir önemli gerçek daha var. O da Filistin'deki soykırımın 7 Ekim'de başlamadığı. Aksine 100 seneden bu yana devam ettiği. Bizler Filistin halkının acılarının başladığı ilk dönemlere baktığımız zaman, yüzlerce haysiyet hikâyesine rastlıyoruz. Ve bu haysiyet hikâyelerinin en önemlisi de Şehid İzzeddin el Kassam'ın hikâyesi. Bölgede bugün hâlâ süren acıların sorumlusu olan dönemin en büyük iki sömürgeci gücü Fransızlara ve İngilizlere aynı anda kafa tutan ve son nefesine değin zalimlere boyun eğmeyen Şehit İzzeddin el Kassam'ın hayat hikâyesini ve mücadelesini bilmeden, bugün yaşananları da layıkıyla anlayamayız.

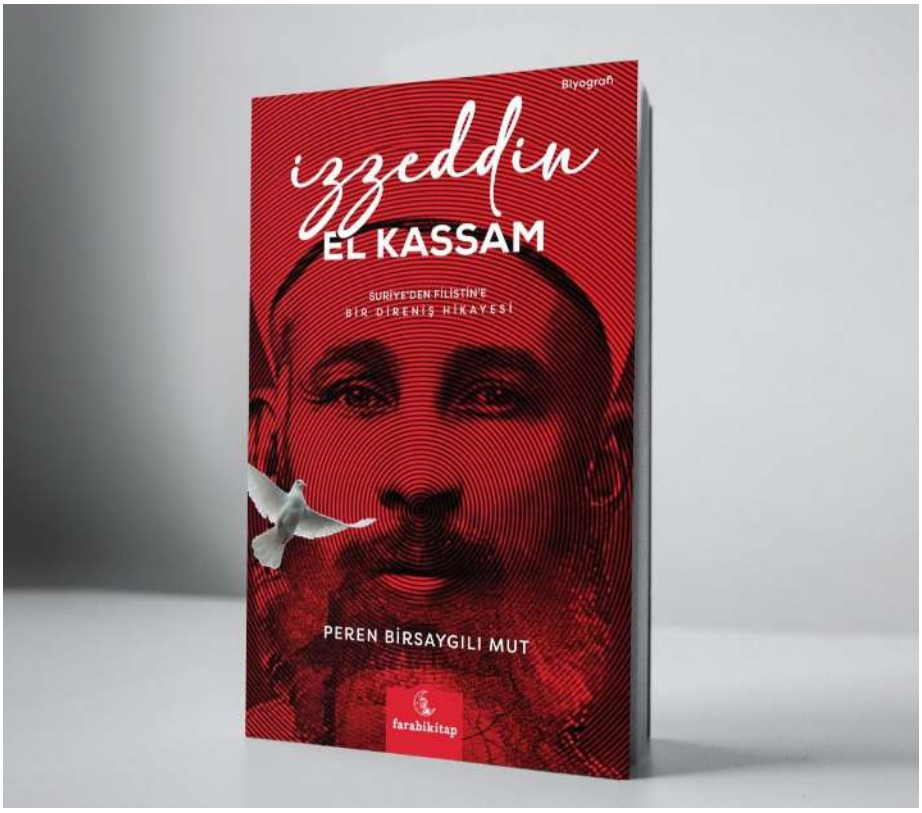
S: Kitabı yazarken karşılaştığınız zorluklar, sıkıntılar oldu mu?

Açıkçası herhangi bir zorlukla karşılaşmadım. Bir sıkıntı yaşamadım. Kitap üzerine çalışmaya başlayalı yaklaşık üç sene olmuştu. Çalışmamı büyük ölçüde ilerlettiğim ve bitirmek üzere olduğum esnada El Aksa İntifadası başladı. Kendime Ramazan ayında kitabı bitireceğime dair bir söz verdim. Yüce Allah'tan yardım diledim. İşimi zorlaştırmaması, kolaylaştırması için dua ettim. Ve 30 gün boyunca, iftardan sahura değin sadece bunun üzerinde çalıştım. Ramazan ayının bereketi ve maneviyatı bambaşka oluyor, hepimizin bildiği gibi. Kadir gecesi kitabı tamamen bitirmeye muvaffak olabildim, elhamdülillah.

S: Bildiğim kadarıyla İzzeddin Kassam veya Filistinli başka bir önde gelen bir şahsiyet hakkında pek telif kitap yok. Bunu nasıl yorumlarsınız? Türkiye'deki yayıncılık sektörü, yayınevleri ve yazarlar bu konuya niye eğilmiyorlar?

Ben bu konudaki en büyük sorunumuzun yabancı dil eksikliği olduğunu düşünüyorum. Kaynakların büyük çoğunluğu Arapça, İngilizce ve diğer bazı dillerde. Bu da sanırım kolay pes etmemize sebep oluyor. Bu nedenle bir araya geldiğim genç kardeşlerime, sürekli yabancı dil öğrenimin önemini vurgulamaya çalışıyorum. Zorlandığımız zaman pes etmememiz, konunun üzerine gitmemiz ve mücadele etmemiz gerekiyor. Bu da bir tür cihad değil midir? Cihad, her zaman silahla yapılmaz, Müslümanların hayrına olacak bir konu üzerine emek vererek, çalışarak, her türlü engeli aşmak için gayret göstererek yapılır. Ancak şu anda zaten çalışan pek çok kıymetli arkadaşlarımız var. Taha Kılınç ve Zahide Tuba Kor gibi. Pek çok genç kardeşimiz de istikrarlı şekilde çalışmayı sürdürüyorlar, yakın gelecekte çok güzel işler yapacaklarına inancım sonsuz. Hamasetten ve kolaycılıktan uzak durarak, çalışmamız, çok

Filistin'de 7 Ekim'den bu yana yaşananlar hepimizin bildiği gibi apaçık bir soykırım. Bugün sadece bizler değil dünyanın her yerinden milyonlarca vicdanlı insan tarafından söylenen bir hakikat bu. Ancak altını çizmemiz gereken başka bir önemli gerçek daha var. O da Filistin'deki soykırımın 7 Ekim'de başlamadığı. Aksine 100 seneden bu yana devam ettiği.

Şehit İzzeddin el Kassam, Filistin'deki İngiliz mandasına ve Siyonistlere karşı silahlı direnişi başlatan ilk komutanlardandır.

çalışmamız gerektiğini hiç aklımızdan çıkarmamamız gerekiyor. Hamas mücahitleri cephede silahla mücadele verirken, bizim onlara kalemlerimizle destek olmamız en büyük vazifemizdir şu anda.

S: Sizce İzzeddin el-Kassam Filistin tarihindeki, Filistin'in Siyonist işgale karşı direnişteki yeri nedir? Bu konuda neler söylemek istersiniz?

Şehit İzzeddin el Kassam, Filistin'deki İngiliz mandasına ve Siyonistlere karşı silahlı direnişi başlatan ilk komutanlardandır. Ayrıca bunun dışında şöyle de büyük bir önemi vardır. Balfour Deklarasyonu imzalandığı, Filistin'de İngiliz mandası ve Siyonist göçü başladığı esnada, çok puslu bir ortam vardı. Filistin halkı, büyük bir savaştan çıkmış, senelerdir idaresi altında yaşadıkları Osmanlı Devleti'nin yıkıldığını görmüştü. Bir şeylerin yolunda gitmediği çok belliydi ancak yaşanan durum ve kendilerini neler beklediği karşısında kafaları karışıktı. Birinin, onlara olan biteni açıklamasına ihtiyaçları vardı yani. Şehid İzzeddin el Kassam, Filistin'de yaşadığı dönem boyunca, sadece vaizlik ettiği Büyük Cerine ve İstiklal Camii'ne gelen cemaati değil köy köy gezerek binlerce Filistinliyi olan bitenler karşısında uyardı ve Filistinli Müslümanların bilinçlenmesinde fevkalade büyük bir rol oynadı.

S: Kitabınızın alt başlığı, "Suriye'den Filistin'e Bir Direniş Öyküsü". Öyle anlaşılıyor ki sizin gözünüzde İzzeddin el-Kassam, direnişle eşitlenmiş görünüyor. Bu direniş özelliğini biraz açabilir misiniz?

Kitabın alt başlığını bilhassa

böyle koydum. Zira Şehit İzzeddin el Kassam Suriyeli'dir. Ve Filistin'deki direnişi başlatmadan önce Suriye'de Fransızlara karşı mücadele etmiş, Fransız işgaline karşı camilerden başlayan isyanın liderliğini yapmıştır. Onu tarif ederken pek çok özelliğini vurgulayabiliriz. Cesaret gibi. Ancak Şehit İzzeddin el Kassam'ın en büyük ilkesi dürüstlüktür. Şunu sık sık vaazlarında da tekrar edermiş. Hz. Muhammed (s.a.v.) çok cesur ve korkusuz bir insan olduğu için Peygamber olmadı. Hz. Muhammed (s.a.v.) Allah katında değerli kılan El-Emin oluşuydu yani dürüstlüğü ve güvenirliliğiydi. O nedenle ilk Kassam birliklerinin oluşumundaki temel kıstas buydu. Bugün, Hamas için de aynı şey geçerlidir.

Şehit İzzeddin el Kassam'ın Filistin'de başlattığı direnişin en belirgin vasıflarından birisi de yoksul işçi ve köylülerin direnişi olmasıdır. Yani toplumun en alt kesimine liderlik etmiştir. Daima yoksulların sofrasına oturmuş, düşük ücretler karşılığında günde neredeyse 15-16 saat çalışan işçilerle bir arada olmuştur daima. İlk mücahitlerin büyük çoğunluğu eğitim almamış, fakir ve okuma yazma bilmeyen kimselerden oluşuyordu ancak Şehit İzzeddin el Kassam'la tanıştıktan sonra onun vesilesiyle okuma yazma öğrenmeye başlamışlardı.

S: İzzeddin el-Kassam'ın şahsiyeti hakkında bilgi verebilir misiniz?

Şehit İzzeddin el Kassam, en ağır bedeller karşısında dahi inandığı davadan vazgeçmeyen, Müslümanların haysiyetini her şeyin önüne koyan ve İslam dininin tepeden tırnağa bir haysiyet dini olduğunu bizlere tekrar hatırlatan bir kimsedir. Müslümanlara karşı daima şefkatle yaklaşan, Müslümanlara yeri geldiğinde baba, yeri geldiğinde hoca, yeri geldiğindeyse evlat olan, zalimlere karşı ise asla duruşundan ödün vermeyen fevkalade güçlü bir şahsiyettir.

S: Eklemek istediğiniz bir şey varsa buyurunuz.

Şunu ilave etmeyi çok isterim. Bir Osmanlı vatandaşı olarak dünyaya gelen Şehit İzzeddin el Kassam, bize yabancı ya da uzaktaki birisi değildir. Onun hikâyesini okurken, aynı ortak haysiyet hikâyesinin kahramanları olduğumuzu ve hepimizin Şehid İzzeddin el Kassam'ın evlatları olduğumuzu unutmayalım asla lütfen. O, sadece Filistinli Müslümanlar ya da sadece Araplar için değil hepimizin yani dünyadaki bütün Müslümanların haysiyeti ve namusu için feda etmiştir canını çünkü.

S: Zaman ayırıp sorularımıza cevap verdiğiniz için teşekkür ederiz.

Ben teşekkür ediyorum.

Şehit İzzeddin el Kassam'ın Filistin'de başlattığı direnişin en belirgin vasıflarından birisi de yoksul işçi ve köylülerin direnişi olmasıdır. Yani toplumun en alt kesimine liderlik etmiştir. Daima yoksulların sofrasına oturmuş, düşük ücretler karşılığında günde neredeyse 15-16 saat çalışan işçilerle bir arada olmuştur daima. İlk mücahitlerin büyük çoğunluğu eğitim almamış, fakir ve okuma yazma bilmeyen kimselerden oluşuyordu ancak Şehit İzzeddin el Kassam'la tanıştıktan sonra onun vesilesiyle okuma yazma öğrenmeye başlamışlardı.

Mehter'den Muzıkâ-yı Humâyûn'a- Osmanlı'nın Batı Müziğiyle Tanışması

Yalçın ÇETİNKAYA

Prof. İstanbul Teknik Üniversitesi
Türk Mûsikîsi Devlet Konservatuarı
Müzikoloji Bölümü

Özellikle Bach ve Barok dönem sonrası Avrupa müziğinin klasik dönemle birlikte kendisini tamamen yenilemesi, dikkat çekici bir gelişmedir ve bu gelişmenin, Osmanlı müziğinin merkezi konumundaki İstanbul'da işitilip işitilmediği merak konusudur. Avrupa müziğinin klasik dönemle birlikte kendini yenilemesi sadece müzik tarihi açısından değil, düşünce tarihi açısından da bilim tarihi açısından da önemlidir. Müziği ve müzik tarihini diğer disiplinlerle birlikte okuyup inceleme alışkanlığımız olmadığı için olsa gerek, müziği de sadece müzik tarihi açısından ele alıyoruz. Oysa müziğin değişime uğradığı zamanlarda Avrupa müzikte kilisenin tesir ve yönlendirmelerinden uzaklaşıyor, müzikte teknik olarak da yeniliklere gidiliyordu. Müzikte klasik dönemin yavaş yavaş şekillenmeye başladığı 18. yüzyılın ortasına doğru, ki o yıllar aşağı yukarı aydınlanmanın da yükselmeye başladığı yıllar olması bakımından dikkat çekicidir. Bunun yanında müziğin, diğer disiplinlerle eşzamanlı olarak değişime uğraması ve yükselmesi de dikkat çekicidir.

Bu dönemlerde, şehirdeki yabancı elçiliklerin kendi ülkelerinin müzisyenlerini getirip elçilik bünyesinde konser verdirmeleri veya Osmanlı sarayının davetleri dışında, İstanbul'un Avrupalı müzisyenlerin konser programları içinde yer almadığını belirtmeliyiz. Bu arada, Fransa Kralı I. François'nın, bir dostluk zemini oluşturmak amacıyla Sultan Süleyman'a 1543 yılında konser vermek üzere gönderdiği küçük orkestra örneğinde olduğu gibi, diplomatik ilişkiler çerçevesinde İstanbul'a gelen Avrupalı müzisyenleri de hatırlamak gerekmektedir. İlerleyen yıllarda buna benzer nitelikte Avrupalı müzisyenler Osmanlı sarayında konser vermek üzere İstanbul'a gelmişlerdir. Meselâ İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth'in 1599 yılında III. Mehmed'e gönderdiği müzisyen ve sarayda, Sultan'ın huzurunda verdiği org konserinden de söz etmeliyiz. Bunun dışında, Sadrazam Nevşehirli Damad İbrahim Paşa'nın Paris'e elçi olarak atadığı Yirmi sekiz

Mehmed Çelebi'nin Paris'teki gözlemleri arasında müziğe dair notlar da sefâretnâmesinde yer almaktadır.

Aşağı yukarı 19. yüzyılın ortalarına varıncaya kadar İstanbul'a, sarayda konser vermek üzere gelen müzisyenlerin veya orkestraların saray dışında halkın huzuruna çıkıp konser verdiklerine ve böylece Avrupa müziğini İstanbullu müzik dinleyicilerine tanıtmış olduklarına dair bilgiye rastlamak zor. Bu gibi etkinlikler İstanbul'da ancak 19. yüzyılın ortalarından itibaren yaygınlaşmaya başlamış. Dolayısıyla İstanbul halkının Avrupa müziğinin niteliği ve yükselişi hakkında fikir sahibi olmaları da -kulağı ve gözünü Avrupa'ya çevirmiş bazı kişi ve kuruluşlar dışında- pek mümkün görünmüyor. Fakat buna rağmen 18. yüzyılın neredeyse sonlarından itibaren Avrupa müziğinin gösterişli yükselişinin ve Avrupa'nın çeşitli şehirlerinde konserler veren müzisyenlerin şöhretlerinin hızla yayılmasının Osmanlı'da ma'kes bulmadığını düşünmek de pek gerçekçi olmayacaktır. Eğer ma'kes bulmamış olsaydı, II. Mahmud'un bir nevî "mûsikî inkılâbı" niteliğindeki "Muzıkâ-yı Humâyun" projesi belki bu kadar kolay gerçekleşmeyecek ve ilgi de görmeyecekti. Bu bakımdan Muzıkâ-yı Humâyûn, batı müziğinin İstanbul'da resmî olarak eğitiminin verilmesine, başlamasına ve yaygınlaşmasına zemin hazırlamıştır.

Yeniçeri ocağının ortadan kaldırılmasından sonra II. Mahmud'un gerekli gördüğü en önemli yeniliklerden birinin askerî alanda gerçekleştirilmesi, oldukça anlaşılabilir. Askerî alanda yapılacak olan yenileşmenin bir ucunun da köklü bir askerî müzik geleneğine sahip olan Osmanlı'da, askerî müziğe dayanacağı kaçınılmaz olsa gerek. Çünkü askerî yenilikler konusunda Fransa'da özellikle Napolyon Bonaparte'ın Fransız askerî eğitim sistemindeki köklü yenilikleri neticesinde Fransız ordusunun kazandığı başarılar ve adeta "Avrupa'nın yenilmez ordusu" haline gelmesi, -askerî eğitim konusunda Fransızlarla 18. yüzyıldan itibaren başlayan ilişkilerin bir neticesi olarak- Osmanlı Devleti'nin yeni

Avrupa müziğinin klasik dönemle birlikte kendini yenilemesi sadece müzik tarihi açısından değil, düşünce tarihi açısından da bilim tarihi açısından da önemlidir. Müziği ve müzik tarihini diğer disiplinlerle birlikte okuyup inceleme alışkanlığımız olmadığı için olsa gerek, müziği de sadece müzik tarihi açısından ele alıyoruz. Oysa müziğin değişime uğradığı zamanlarda Avrupa müzikte kilisenin tesir ve yönlendirmelerinden uzaklaşıyor, müzikte teknik olarak da yeniliklere gidiliyordu.

Hiç şüphesiz Muzıkâ-yı Humâyûn, kendisi de bir mûsikîşinas ve bestekâr olan (Asâkîr-i Mansûre-i Muhammediye marşının da bestecisidir) Sultan II. Mahmud'un, kökleri çok eskilere uzanan ve "Osmanlı mûsikîsi" olarak tanımlanan müzik geleneğini sonlandırmak ve onun yerine Batı müziğini ikâme etmek maksadıyla ihdâs ettiği bir müzik kurumu değildir. Bilâkis -bana göre- dünyanın kendine has müziğini üretebilen şehirlerinden biri olan İstanbul'un müzik cevherinin Batılı müzisyenler tarafından da keşfedilerek işlenmesine katkı sağlaması bakımından oldukça önemli ve ufuk açıcı bir girişimdir.

kurduğu askerî eğitim modelini de Fransız askerî eğitim modelini örnek alarak yenilemesine yol açmıştır. Askerî eğitim sisteminde Fransız askerî eğitim sisteminin model olarak uygulanması, askeriyeye dâir hemen hemen her ayrıntının da Fransız askerî eğitim modeline uygun olarak tasarlanıp gerçekleştirilmesine sebep olmuştur ki, askerî müzik de bu önemli ayrıntılardan biridir.

Yeniçeri Ocağı ve Mehterhâne'nin II. Mahmud tarafından 1826 yılında ilgâ edilmesi ile yeni bir süreç başlamaktadır. Bu gelişmeler, Osmanlı siyasî ve askerî tarihi açısından önemli olduğu kadar, mûsikî tarihi açısından da hayli önemlidir çünkü bu kurumlar ilgâ edildikten sonra, Mehterhâne yerine "Asâkîr-i Mansûre-i Muhammediye" adlı yeni bir teşkilat ihdâs olunur ve batılı anlamda bir askerî mızıka takımı olan bandonun kurulması yolunda ilk adımlar atılır. (Mehterhânedeki enstrümanlarla birlikte mehter repertuarının da neredeyse tamamen yok edildiğini de ifade etmek gerekmektedir). Hatta ilk olarak, Enderun'da mûsikî eğitimi almakta olan gençlerden bir boru-trampet takımı da kurulur. Kurulan bu boru-trampet takımı, önce askeriyeden borazancı Ahmed Ağa ve trampetçi Ahmed usta tarafından eğitime tâbî tutulur. Fakat bu eğitimin daha batılı mânâda verilmesi için, İstanbul'da bulunan Fransız enstrüman ustası Manguel, eğitim için vazifelendirilir. Manguel efendiden de istenen verim elde edilemeyip bir ilerleme kaydedilmeyince, Marquie Garoppolo adlı, Sardinya-Piemonte Krallığı'nın İstanbul Büyükelçisi'nin tavsiye ve aracılığı ile İtalyan bandocu Giuseppe Donizetti ile irtibat kurulur ve bu vazife teklif edilir. Bu teklifi kabul ettikten sonra Donizetti, "Muzıkâ-yı Humâyûn Ustakârı" olarak İstanbul'a davet edilir ve böylece Osmanlı müzik tarihinde batılılaşmanın resmî kurumu olan Mûzıkâ-yı Humâyûn dönemi de 17 Eylül 1828 tarihinde başlamış olur. Resmî anlamda orduya subay yetiştirmek amacıyla Mekteb-i Umûm-ı Harbiyye ile Muzıka-yi Hümâyun ve askerî bandolara mızıkacı temini için Muzıka-yi Humâyun Mektebi kurulmasına karar verilmesinden üç yıl sonra, yani 1831 yılında mektep Maçka'da hizmete başlar.

Hiç şüphesiz Muzıkâ-yı Humâyûn, kendisi de bir mûsikîşinas ve bestekâr olan (Asâkîr-i Mansûre-i Muhammediye marşının da bestecisidir) Sultan II. Mahmud'un, kökleri çok eskilere uzanan ve "Osmanlı mûsikîsi" olarak tanımlanan müzik geleneğini sonlandırmak ve onun yerine Batı müziğini ikâme etmek maksadıyla ihdâs ettiği bir müzik kurumu değildir. Bilâkis -bana göre- dünyanın kendine has müziğini üretebilen şehirlerinden biri olan İstanbul'un müzik cevherinin Batılı müzisyenler tarafından da keşfedilerek işlenmesine katkı sağlaması bakımından oldukça önemli ve ufuk açıcı bir girişimdir. Bunun yanında Muzıkâ-yı Humâyûn'un, yükselen Batı müziğini teknik, teorik ve icrâ açısından öğrenebilmeleri ve böylece makamsal ve tampere müzik sistemlerini bir çatı altında öğrenip uygulayabilmeleri ve eser bestelemelerini sağlaması bakımından Osmanlı'nın yeni nesil müzisyenleri için çok önemli ve değerli bir imkân sunduğunu

söylemeliyiz. Ayrıca Muzıkâ-yı Humâyûn'un Enderun birikim ve altyapısı üzerine kurulduğunu, Enderun'un mehter bölüğünde görevli otuz kişiden fazla sâzendenin Muzıkâ-yı Humâyûn'a geçerek bando-mızıka enstrümanlarını öğrendiğini ve hizmetlerini Muzıkâ-yı Humâyûn çatısı altında devam ettirdiklerini hatırlatmak istiyorum.

Giuseppe Donizetti iyi bir müzisyendir, isabetli bir seçimdir... İtalyanların önemli opera bestecisi Gaetano Donizetti'nin kardeşidir. Donizetti tercihinde önemli bulduğum bir hususu şöyle arz etmek isterim. Malum olunduğu üzere Muzıkâ-yı Humâyûn'un kurulduğu dönem ve yıl, Avrupa müzik tarihinde Ludwig Van Beethoven'in henüz hayatta olduğu, Haydn-Mozart Çağı olarak da adlandırılan "Klasik Dönem"in sonları ve romantik dönemin başlamak üzere olduğu dönem ve yıllardır. Klasik Dönem'de Avrupa müziğinin merkezi Viyana'dır ve Alman müzisyen kuşağının Avrupa'da etkili olduğu bir süreçtir. Buna rağmen Sultan II. Mahmud'un Alman, Avusturyalı veya Fransız bir müzisyen yerine bir İtalyan müzisyeni Muzıkâ-yı Humâyûn'un başına getirmesi önemlidir ve oldukça isabetli bir tercihtir. Bir Akdeniz kuşağı müzisyeni olarak İstanbul'a daha kolay intibâk edebilecek ve İstanbul'un müzik birikimini de bu anlamda değerlendirecek olması düşünülmüş olabilir. Ama daha da önemlisi, Donizetti'nin Fransız ve İtalyan ordularında bando şefi olması dolayısıyla, sahip olduğu askeri müzik tecrübesi, tercih edilmesinde etkili olmuştur. Nitekim Donizetti İstanbul'a gelir, Sultan II. Mahmud ile görüşür ve büyük bir ciddiyetle vazifesine başlar. Bu arada, Enderun mehterhanesinde görevli ve mehter enstrümanı çalan bazı sâzendeler, bando-mızıkada, mehter bölüğünde çaldıkları enstrümana en uygun enstrümanları çalmak üzere eğitilirler. Muzıkâ-yı Humâyûn'un ihtiyaç duyacağı bando-mızıka enstrümanlarını öğretmek üzere İtalyan öğretmenler görevlendirilir. Böylece Muzıkâ-yı Humâyûn'un resmen kurulması ile birlikte Osmanlı'nın kadîm askerî müzik geleneği olan mehter tarihe karışmış ve Fransız askerî eğitim ve uygulama sisteminden mülhem yeni askerî sistemle birlikte Batılı anlamda bando-mızıka Osmanlı'nın yeni askerî müziği haline gelmiştir. Muzıkâ-yı Humâyûn ve burada yetişen yeni nesil Osmanlı müzisyenler, zaman geçtikçe burada öğrendiklerini sadece askerî müzik alanında uygulamakla yetinmediler. Şehirde yeni müziğin sesleri yükselmeye ve İstanbul halkının kulaklarına bando takımı için bestelenen yeni marşlar ve batı müziğinin nağmeleri dolmaya başlamıştı.

Giuseppe Donizetti'ye, Sultan II. Mahmud tarafından geniş yetkiler verildiği muhakkak. Batılı anlamda müzik eğitimi verebilmenin yolu nota bilmekle başladığı için, Donizetti de o günün Osmanlı müzisyenleri arasında kullanılan nota olan Hamparsum notasını öğrenerek işe başladı ve kısa bir süre zarfında, bando takımı için gerekli enstrümanları İtalya'dan getirterek Muzıkâ-yı Humâyûn'un enstrüman altyapısını tamamladı, hem bu enstrumanların ve hem de batı müziği nazariyatının eğitimini verecek öğretmen kadrosunu da eğitime hazır hâle getirdi. Sarayda hanedan mensuplarına Batı müziğini öğretmek de Donizetti'nin görevleri arasında yer almaktadır. Avrupa'da Aydınlanma'dan ve klasik dönem sonlarından itibaren sarayla ilişkisi neredeyse kesilen Avrupalı müzisyenlere, Muzıkâ-yı Humâyûn'la birlikte bir başka sarayın, Osmanlı sarayının kapıları da böylece açılmış oldu. Fakat bu gelişme ve yenilik hareketiyle birlikte Donizetti başta olmak üzere Batılı müzisyenlere sunulan yetki ve ayrıcalıklarla birlikte hanedan mensuplarının gösterdiği yakın ilgi, sarayın "yerli" müzisyenlerini

II. Mahmud'un "Muzıkâ-yı Humâyûn projesi", İstanbul'da, Osmanlı sarayının bünyesinde gerçekleştirilmiş olması bakımından önemlidir. Projeye ve uygulamaya karşı çıkanlar da taraftar olanlar da, gelişmeleri aynı çatı altında, aynı şehirde kritik edebilmiş, aynı şehirde ve hatta aynı mekânda tartışmış, öneriler getirmiş, yanlışları düzeltme imkânı bulabilmiştir.

muhakkak rahatsız etmekteydi. Dede Efendi'nin Rast makamında ve vals tempodaki (semâî usulündeki) "Yine Bir Gülnihal" adlı eserinin, sarayda görevli bu "yerli" müzisyenlerin, istendiğinde Avrupalı müzisyenler kadar güzel eserler ortaya koyabileceğinin göstergesi olduğunu ileri sürenler olmuştur. Bu görüş ve rivayet doğru ise, Dede Efendi'nin ciddî ve müzik dilini kullanarak düzeyli ve etkileyici bir meydan okuma modunda olduğu söylenebilir.

Sultan II. Mahmud'un müzikte adetâ "devrim" niteliğindeki bu yeniliğinin, cumhuriyetin müzik devrimi ile kıyas edildiğinde yine de insaflı olduğunu düşünüyorum. II. Mahmud, geleneksel mûsikîyi ve eğitimini yasaklamak veya batı müziğini zorunlu hâle getirmek gibi zorba ve totaliter bir uygulama yoluna gitmedi. Bilâkis II. Mahmud'un stratejisi, bana iki farklı müzik kültürünün ve bu farklı müzik kültürlerine mensub müzisyenlerin birbirleri ile tanışarak İstanbul gibi bir müzik şehrinde yeni bir müziğin ortaya çıkmasını sağlayacak bir zemin de hazırladığını düşündürüyor. Nitekim bazı eserlerde, meselâ Donizetti'den sonra Muzıkâ-yı Humâyûn'un başına geçen Callisto Guatelli (Paşa)'nın bazı eserlerinde, özellikle "Osmanlı Sergi Marşı"nda bu etkiyi görebilmek mümkün. Hatta bu dönemde Osmanlı müzisyenleri tarafından bestelenen bazı eserlerde ve marşlarda da bu vizyonun neticelerini görebilmek mümkün... meselâ Osmanlı Sarayı'nın ilk bando ve orkestra şefi olan Mehmed Ali Bey'in Plevne Marşı ve Eski İzmir Marşı'nda. Hatta Sultan Abdülaziz'in "Valse Davet" ve "Gondol Şarkısı"nda... ve daha pek çok eserde...

Muzıkâ-yı Hümâyun, bando ve orkestra gibi bölümlerden müteşekkil bir yapıya sahipti. İlerleyen zamanlarda mevcud bando, koro ve orkestra yapısına doğru evrilir. Yine ilerleyen zamanlar içinde Muzıkâ-yı Humâyûn bünyesinde bir de Türk mûsikîsi bölümü ihdâs edilir. Türk mûsikîsi bölümü de kendi içinde "fasıl hey'eti" ve "müezzinân" olmak üzere iki bölüme ayrılmıştır. Türk mûsikîsi eğitimi de batı müziği eğitimi veren Muzıkâ-yı Humâyûn gibi bir kurumun bünyesinde verilmekteydi. "Fasıl hey'eti" de "fasl-ı atîk" ve "fasl-ı cedîd" olmak üzere iki farklı yöntemin uygulandığı iki bölümden müteşekkil idi. Saraya yeni bir müzik türü gelince, eğitim, enstrümanlar ve anlayış da yeniye doğru evrildi. "Eski" olanın muhafaza edilmesi gerektiğine inananların talepleri neticesinde "eski" olan da yaşatılmaya çalışıldı. Bu da "eski" ve "yeni" gibi eğitim, yöntem ve müfredâtının ortaya çıkmasını kaçınılmaz hâle getirdi. İşte "Fasıl hey'eti" bünyesindeki "Fasl-ı atîk" eski ve geleneksel Türk mûsikîsi eğitimi ve icrâsı, "Fasl-ı Cedîd" ise Batı müziği eğitimi ve icrâsını muhtevî idi. Fakat "Fasl-ı Cedîd"de hem Türk ve hem de batı müziği enstrümanları birlikte ve bagetli bir şef ile icrâ etmekteydiler. "Fasl-ı Cedîd" tarafından icrâ edilen eserler de aslında batı müziği ton ve modlarına yakın makamlardan bestelenmiş geleneksel formdaki eserleri ihtivâ etmekteydi.

Muzıkâ-yı Humâyûn, Osmanlı müzik kültürüne yeni ve önemli değerler ve geniş bir perspek-

tif kazandırmış olması bakımından da ele alınmalıdır. 19. yüzyılın ortalarından itibaren İstanbul'da artık müzik etkinlikleri, kültür hayatının önemli bir parçası haline gelmiş, konser mekânları açılmış, büyükelçiliklerin de katkılarıyla Avrupa'dan solist ve orkestralar İstanbul'a gelip konserler vermeye başlamıştır. Bunun yanı sıra Osmanlı müzik kültürünün yabancısı olduğu bazı batılı müzik formları da İstanbul'un gündelik müzik hayatında İstanbullu müzik dinleyicilerine arz edilmiş, bestecilere yeni ufuklar açmıştır.

Mûzıkâ-yı Humâyûn'un, geleneksel Osmanlı/Türk mûsikîsinin gelişimine engel olduğunu düşünmek, bu kurumun ihdâs edildiği yıllarda ve sonrasında yetişen bestecilere haksızlık olacaktır. Muzıkâ-yı Humâyûn'da yetişmiş bir besteci olarak Muallim İsmail Hakkı Bey gibi hem Batı ve hem de Türk mûsikîsini çok iyi bilen, bunun dışında Zekâi Dede gibi geleneği temsil eden, Hacı Ârif Bey gibi şarkı formuna zamanın ruhunu katıp zenginleştiren, Tanbûrî Cemil Bey gibi, enstrüman icrâsına yenilikler kazandıran müzisyenler, Muzıkâ-yı Humâyun süreci içinde yetişmiş icrâcı ve bestecilerden sadece bazılarıdır.

İncelikleri, coşkuları ve zengin melodi üretebilmek konusundaki yüksek kabiliyetleri ile İtalyan müzisyenler, Avrupa müzik kültürünün temelini oluştururlar. Gotik dönemden itibaren Rönesans'ın hazırlayıcıları Venedikli müzisyenlerdir. Rönesans ve ardından barok dönemin en önemli ve öncü bestecileri olarak Frescobaldi ve Monteverdi, İtalyan'dır... opera gibi Avrupa müzik kültürünün seyrini değiştiren yeniliklerin merkezi İtalya ve öncüleri de İtalyan müzisyenlerdir... Barok dönemde Fransa'nın başkenti Paris'te bir "İtalyan ekolü" ortaya çıkmasına sebep olan müzisyenler İtalyan'dır... Bach'ı etkileyen müzisyenler, Vivaldi başta olmak üzere İtalyan'dır... klasik dönemin ateşini yakan, Luigi Boccherini adlı İtalyan müzisyendir ki onun menuetinde klasik dönemin karakteristik kalıplarını dinlemek mümkündür... ayrıca Mozart'ı çatlayacak derecede kıskanan fakat buna rağmen Avusturya'da müziği yükselten bestecilerden biri olan Antonio Salieri İtalyan'dır... Mozart'ın yükselişi İtalya gezisi sonrasıdır... romantik dönemin öncülerinden ve operaya canlılık kazandıran Giuseppe Verdi İtalyan'dır... gelmiş geçmiş en büyük keman virtüözü ve romantik dönem bestecisi Paganini İtalyan'dır... İtalyan müzisyenler, ortaçağdan romantik dönem sonuna kadar Avrupa müzik kültürünün dominant ve öncü müzisyenleri olmuştur. Bu bakımdan, II. Mahmud'un Muzıkâ-yı Humâyûn'un başına bir İtalyan müzisyeni getirmesi son derece isabetli bir tercihtir.

II. Mahmud'un "Muzıkâ-yı Humâyûn projesi", İstanbul'da, Osmanlı sarayının bünyesinde gerçekleştirilmiş olması bakımından önemlidir. Projeye ve uygulamaya karşı çıkanlar da taraftar olanlar da, gelişmeleri aynı çatı altında, aynı şehirde kritik edebilmiş, aynı şehirde ve hatta aynı mekânda tartışmış, öneriler getirmiş, yanlışları düzeltme imkânı bulabilmiştir. Muzıkâ-yı Humâyûn, böylesine heyecan verici ve farklı fikirlerin buluştuğu bir kültürün içinde ve bu zengin kültürü ortaya çıkaran bir ortamda varlığını sürdürerek ilerlemeye çalışmış, belki de kurulduktan bir müddet sonra Türk mûsikîsi eğitiminin verilmesi kararına da bu tartışmalar neticesinde varılmıştır. Muzıkâ-yı Humâyûn, Osmanlı'da Batı müziğini de kendi müziğini de çok iyi bilen yeni bir müzisyen profili ortaya çıkarmıştır. Bu özellikleriyle de cumhuriyet dönemi müzik devriminden daha ileride ve uygulamalarıyla da daha başarılı ve "insanî"dir. Çünkü cumhuriyet dönemi müzik devrimi, mutlak mânâda müzikte batılılaşma hedefiyle, baskıcı bir yöntemle eskiyi yıkarak, eğitimi de dahil olmak üzere yasaklayarak yok etme yoluna gitmiştir. Bu, kadîm ve köklü bir geçmişe sahip mûsikî kültürümüzün tabii seyrine de müdahaledir. Cumhuriyetin ilk on yılından sonra müzikte baş gösteren yozlaşmanın temel sebebini, tabii seyrine yapılan bu müdahalede aramak gerekmektedir. Cumhuriyet dönemi müzik devrimlerinde halkın itirazlarını veya geleneksel ve köklü Türk mûsikîsini savunanların seslerini, varsa önerilerini ve itirazlarını duymak mümkün değildir. Hatta harf, müzik ve kılık kıyafet devrimlerini gerçekleştiren Mustafa Kemal'e göre mûsikîmiz yüz ağartıcı bir mûsikî değildir. Müzikte batılılaşma elzemdir ve bizim üçyüz-dörtyüz yıl beklememiz mümkün değildir.

Nefertiti'nin Nişan Yüzüğü Romantizmine Kâmuran Akkor'dan Cevap

Nihal PAKIRDAŞI

Zamane insanları alyansın icadından önce, demirden bir halkanın eşler arasında güvenin tesisinde başat rol sahibi olacağını dile getirselerdi büyük ihtimalle o günün toplumu tarafından, "parmaklarımız kelepçeleniyor/demir parmaklıklar arasına hapsoluyor duygularımız/güven üzerine inşa ettiğimiz aşkımız/celladına gülümsüyor/göğsündeki nefesi kesecek halkanın farkında olmadan/masumca" söylemleriyle -bugünkü sosyal medyanın diliyle ifade edecek olursak- linçlenir; ceza olarak da gül oyalı mendile sevdiğinin baş harfini yazma görevi verilirdi. Peki, ne oldu da dağlar dağları, şehirler şehirleri, medeniyetler medeniyetleri aştı; alyans, evlenecek olan çiftler tarafından aile kurumunun temeli olan "güven" duygusunun sembolü haline geldi.

Kısaca şöyle oldu; yüzük dünyanın parmağına 4.800 yıl önce Mısırlılar tarafından takılmış. Evlilik yüzüğü anlamına gelen alyansı ise; MÖ 14. yüzyılda yaşamış olan Mısır kraliçesi Nefertiti kullanmış. Nefertiti'nin eşi Akhenaton, toplumda saygın bir yeri olan, sırası geldiğinde Firavun'un yetkilerini kullanabilen bir devlet adamıymış. Nefertiti, bu kadar varlıklı bir eşe sahip olmasına rağmen evlenirken eşinin kesesini düşünmüş olacak ki kenevir bitkisinden yapılan bir yüzüğü eşine olan bağlılığını göstermek üzere kırk gün kırk gece süren düğünlerinde takmış. Nefertiti'nin pahada hafif manada ağır olan bu yüzük seçimi kocasının "canım yeni yeni icatlar çıkarmasan mı?" şeklindeki itirazına karşılık kraliçe gelecek neslin kızlarına, "bayanlar benden bu kadar, gerisi sizde" mesajını oturduğu şatafatlı tahtından kalkmadan, alyansının takılı olduğu eliyle başındaki görkemli taçını düzeltirken yollamış. Gerek çember şeklinin sonsuzluğu simgelemesi gerekse direk kalbe giden damarın yüzük takılan parmaktan geçmesinden olacak ki alyans, Mısır sosyetesinin ve sonraki nesillerin vazgeçilmezi haline gelmiş. Eski çağlardan beri genellikle gücün simgesi, mühür, Antik Yunan'da ise sınıf farklılıklarını belirtmek için kullanılan yüzük, Nefertiti'nin icadından sonra evlilikte bağlılığın sembolü olarak kullanılmaya başlanmış. Anlaşma ve ittifak anlamına gelen "alyans" kelimesi Fransızca ''alliance'' kelimesinden türemiş. Alyansın yüzük

parmağına takılması geleneği kapitalizmin de teşvikiyle cismi üzerinde yapılan pahalı değişikliklerle günümüze kadar gelmiş. Zamanımızda ise alyansın yeni görevleri arasına erkeğin kesesine incir ağacı dikme görevi de eklenmiştir.

Nişan, evlilik gibi akidlerin sona ermesini dahi "yüzük atma" şeklinde dile getirilen günümüz dünyasında alyans, kişinin medeni halinin topluma deklare edilmesi konusunda en yetkin merci hükmünde. Bu acıdan bakıldığında toplumların eskisine göre katbekat kalabalıklaştığı, sosyal çevrenin genişlediği zamanımızda kişinin çevresine karşı medeni halini belli etmesi bakımından alyansın kişiye kolaylık sağladığını söylersek yanılmış olmayız. Bu bağlamda; toplumun gözünün kamaşmasına vesile olan nişan yüzüğünü, "dışa dönük hatırlatma"; kişinin bedeninin bir parçası olarak taşınan nişan yüzüğünü "içe dönük hatırlatma" şeklinde tasnif edebiliriz. Şöyle ki alyansın "dışa dönük hatırlatma" özelliği sayesinde nişanlı ya da evli bireylerin, çevrenin kişiye olan tavrını "yan gözle bakmamak" olarak şekillendirirken; alyansın "içe dönük hatırlatma" özelliği ise; kişinin, çevresinde kendisiyle izdivacını mümkün kılabilecek tüm adaylara karşı halini "dünya ahiret kardeşin" bakışına dönüştürmektedir.

Di-ye-bilir miyiz acaba? Alyans, gerçekten yukarıda ifade ettiğimiz gibi kişiyi şekillendirip dönüştürmekte midir? Varoluşundan bu yana hâlâ sırrı çözülememiş insanoğlunun olduğu yerde -hayatın diğer tüm alanlarında olduğu gibi- alyans da kendine yüklenen görevlerini tam anlamıyla ifa edebilmekte midir? Mesela, kişilerin medeni hallerini dışa vurma konusunda güçlü bir etkiye sahip olan alyans sanıldığı gibi söz, nişan ya da evlilik müesseselerinde muhabbet sınırlarını koruma görevini tam anlamıyla yerine getirebilmekte midir? Veya alyans, insana duygularını yönetme noktasında gerçek manada hükmetmekte midir? Yoksa sanılanın aksine insan mı alyansa hükmetmektedir? Gönül ve beden sınırlarını koruma gücü alyansta mıdır, insanda mıdır? İcat edilenin üstünde her zaman icat edenin hükmü geçerli midir? Malumunuzdur ki insanoğlu her zaman yeni fikirler geliştirmeye muktedir bir varlık. Bu konuda da işine geldiği gibi davranabilme özelliğini kullanıyor mudur? Mesela, kişinin elinden bir an olsun bile çıkar(a)madığı alyansı belli bir zaman sonra lavabonun kenarında unutulabiliyor, dolmuşların içine düşürülebiliyor ve ne hikmetse neden aşkın o sonsuz halka hali bir türlü bulunamıyor ya da yerine yenisi alınamıyor? Acaba sevilen gönülden düşünce alyans da kör kuyulara mı yuvarlanıyor? Dünya uzun süredir Mısırlı bir prensesin eşine karşı gösterdiği romantizminden doğan fakat ülkemiz dahil dünyanın birçok yerinde kutsal bir halka edasıyla gelişip büyüyen alyans akımına madden ve manen abartılı değerler atfediyor. Bizlerin de zihninde ister istemez; "bu abartılmış evlilik yüzüğü fetişizmi çiftlerin birbirlerine karşı içten içe ilerleyen güvensizlik hislerine karşı geliştirdikleri bir kalkan mı?" sorusu kaşıkçı elması gibi parlıyor.

Diğer yandan da Kâlû Belâ'dan az sonra dünyada bulunmuş ve aklımızın er(e)mediği bir şekilde inanması güç olsa da günümüzde nadiren rastladığımız; alyans takmayı muhabbetine kelepçe vurmakla eş gören, -buna rağmen eşinin hatırı için takanlarla- sevdiceğinin adını demir halka yerine gönül cemberine "Hay'dır Allah, Yek'tir Allah" zikirleriyle kazımış beyler ile; herhangi bir işi yaparken bir kenara -genellikle hamur yoğururken mutfak rafına- bıraktığı ve uzun süre alyansını koyduğu yeri unutan fakat dünyanın boranına, kışına karşı eşlerinin bahtlarına bahar neşvesi olarak esen; kerametin beş taşta/alyansta değil gönül tahtında olduğunu bilenler ve görenler var. Bu tür göklü insanlar ne yiyip, ne içerler? Nasıl bir dünya tasavvurları mevcuttur? Zamane kapitalist zihinli bireylerle aralarında fersah fersah fark olan bu nazlı insanların varlığı insan neslinin devamını sağlayan en önemli toplumsal kurum olan evliliğe dair umudun tükenmemesi için elzemdir. Görüldüğü üzere evliliği bire bir yakından ilgilendiren alyansa dair vb. sorulara ve sorunlara tüm toplumlar kendi selametleri için acil cevaplar bulmak zorundadır.

Elbette ki bir psikolog edasıyla, yazı boyunca boyumu aşan bu derin ve girift sorulara bu kısacık metinde cevap arama gibi bir çabaya gir(e)meyeceğim. Bunun yerine müziğin çağları aşan evrenselliğini kullanıp; Nefertiti'ye, Kâmuran Akkor'dan "Nişan Yüzüğü" şarkısını armağan ediyorum. Nasıl olsa Kâmuran Akkor Hanımefendi benim anlatmak istediklerimi en güzel şekilde tam yerinden efkârlı efkârlı söylemiş.

Hicret Yolunda

Mülayim Sadık KUL

Peygamber Efendimizin (s.a.v.) hayatına baktığımızda dünya tarihini temelden değiştiren gelişmelerin en başında Medine'ye hicreti gelir. Gözyaşları içinde hüzünle veda ettiği Mekke'den ayrılma vakti bizim için de gelmişti. Ama ne gideceğimiz ne de arkamızda bıraktığımız yerle alakalı Peygamber Efendimizin taşıdığı endişeleri taşımıyorduk. İçimizdeki burukluk acaba bu kutsal mekanlara tekrar ne zaman yeniden kavuşuruz endişesiydi. Efendimiz (s.a.v.) gibi ne can pazarındaydık ne de gideceğimiz yerle ilgili yüzlerce soru zihnimizi meşgul ediyordu. Gelin bu yolculuğun bize hatırlatması gereken bazı sorulara birlikte göz atalım.

Hicret, Peygamber Efendimizin sadece bir şehirden başka bir şehre, bir memleketten başka bir memlekete gitmesinin adı mıdır? Ya da bu yolculuk fiziki olarak maddi planda olduğundan daha çok gönül dünyasında gerçekleşmesi gereken manevî/metafizik bir seyr-ü sefer midir?

Kur'an'da birçok ayette hicret edenlerden bahsedilmesi konunun önemine işarettir. Allah'ın hicret edenleri farklı müjdelerle taltif ettiği bilinmektedir. Bu ayetlerden bir kaçına göz atmakta fayda mülahaza ediyoruz.

Her şeyden önce hicret gerçek imanın ölçüsüdür: "İman edip de Allah yolunda hicret eden ve savaşan, (hicret edenleri) barındırıp yardım eden kimseler, gerçek müminlerdir." (Enfal, 74) Bu ayet hem hicret edenleri hem de muhacirlere sahip çıkanları müjdelemektedir.

Diğer bir ayet-i kerimede muhacirlerin Allah katında yüksek derecelere sahip olduklarını vurgular: "İnanan, hicret eden ve Allah yolunda mal ve canları ile cihat eden kimselerin dereceleri, Allah katında çok

büyüktür." (Tevbe, 20)

Başka bir ayet-i kerime de hicret ve cihat edenlerin yardımcısının Allah olduğu belirtilmektedir: "Eziyet görüp hicret eden ve sabredip cihad edenin yardımcısı Rabbindir." (Nahl, 110) Yardımcısı Allah olanın önünde kim durabilir ya da ona kim zarar verebilir?

Belki bu konudaki en önemli müjde de Allah'ın hicret edenlerden razı olduğu fermanıdır: "[Eshab-ı kiramdan Müslümanlığı ilk önce kabul edip Mekke'den Medine'ye] hicret eden ve onlara yardım eden Ensar'dan ve iyilikte onların izinden giden kimselerden, Allah razıdır. Hepsi de Cennetliktir." (Tevbe, 100)

Hicret konusu hadis külliyatımızda da çok geniş yer tutmaktadır. Biz bu konuda kendi ruhî yolculuğumuzda bize destek olacak iki rivayete işaret etmek istiyoruz. Seçtiğimiz her iki sahih hadis hicretin gerçek manasına vurgu yapmaktadır. Daha önce hicretin iç dünyamızda neye karşılık gelmesi gerektiği hakkında söylediklerimizi teyit eden bu hadisler aynı zamanda bu kavramın dün de bugün de hangi şartlarda geçerli olduğu bilgisini bize verirler.

Abdullah İbni Amr (r.a.)'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular: "(İyi) müslüman, dilinden ve elinden diğer müslümanların emin olduğu kişidir. (Asıl) muhâcir de Allah'ın yasakladıklarını terk edendir." (Buhârî, İmân 4, 5; Müslim, İmân 64-65) Gerçek müslümanın kim olduğu sorusuna cevap veren bu hadisin ikinci yarısının hicret konusunu ele alması önemlidir. Zira hicret bir yerden başka bir yere göçmek anlamı yanında asıl itibariyle gönül dünyamızda yapılan bir yolculuktur. Allah'ın yasakladıklarını terk etmek müslüman olmanın da gereğidir. Bu yolculuk zihin ve gönül dünyamızda gerçekleşmediği takdirde pratikte de uygulanması zordur. Önce iç dünyamızda sonra da gerçek hayatta hicret gerçekleşmeli. Önemli iki kavramı birleştiren bu hadis birisinin gerçekleşebilmesi için diğerine ihtiyaç olduğunu kesin bir dille ortaya koyar.

Hz. Ömer, Hz. Ebu Bekir Efendimiz gibi çok az hadis rivayet etmiştir. Cibril hadisi gibi dinin en temel konularını haber veren Hz. Ömer Efendimizin diğer önemli bir rivayeti de niyet ve hicret bağlamındadır. Bu her iki konu da yine dinin en temel meselelerinden sayılmaktadır. Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Ameller niyete göredir. Herkese ancak niyet ettiği şey vardır. Kimin hicreti Allah'a ve Resûlü'ne yönelikse onun hicreti Allah'a ve Resûlü'nedir. Kimin de hicreti elde edeceği bir dünyalık veya evleneceği bir kadından dolayı ise onun hicreti, hicret ettiği şeyedir." (Buhârî, İmân, 41)

Demek ki hicretin tüm zorluklarını ve tehlikelerini göze alıp bu yolculuğu gerçekleştirmiş olan bir kimse niyetinin farklı olması sebebiyle hicret sevabından mahrum olabiliyor. Niyetin amelden daha kıymetli olduğunu haber veren "Mü'minin niyeti, amelinden hayırlıdır." (Mecmu'z-Zevâid, I/61,109) nebevî fermanı, mezkur Hz. Ömer rivayetini desteklemektedir. Dolayısıyla sadece hicret ederken değil tüm amellerimizde niyetin sonucu belirleyen en önemli kıstas olduğu unutulmamalıdır.

Konuyu daha fazla dallandırıp budaklandırmamak adına bu bilgi ve müjdelerle yetinerek hicretin ne anlama geldiği hakkında biraz imali fikir yapalım. Bu mübarek yolculuğun gönlümüze düşürdüklerini dua ve rahmete vesile olur ümidiyle paylaşalım. O topraklara yeniden yolumuz

Bizim yol arkadaşımız kimdir ve varsa özellikleri bizim hicret yolculuğumuz için ne kadar uygundur? Efendimizin, "Kişi dostunun/arkadaşının dini üzeredir. Öyleyse her biriniz, kiminle dostluk kuracağına dikkat etsin." (Ebu Davud, Edeb, 19, Tirmizi, Zühd, 45) buyurarak arkadaşın ne kadar önemli olduğuna dikkat çekmiştir.

düştüğünde bu tefekkürlerimizin takva azığımıza katkı sağlaması niyazıyla.

Hicret, dünya düzenini ilahî planda yeniden dizayn etmenin, diğer bir ifadeyle yaratılış ayarlarına yeniden geri dönmenin adıdır. İnsanlar içinden çıkarılmış en hayırlı topluluğun yeryüzü sahnesinde yerini almasıdır. Yeni bir dünya, Allah'ın merhametinin en büyük tecellisi olan Resulün eliyle yeniden şekilleniyordu. Artık mazlumların yükselen sesi, kimsesizlerin kimsesi olacak ve her hakikati hak ettiği yere koyacak bir sistem, tüm kurucu unsurlarıyla iş başındaydı. Yeryüzünde gelmiş geçmiş toplulukların en hayırlısı, Allah'ın seçtiği son rahmet elçisinin önderliğinde, kıyamete kadar emsal teşkil edecek adil ve insanî olduğu kadar aynı zamanda temeli göklerde atılmış rahmanî bir sistemi tüm varlık adına hayata geçirme zamanıydı. Ferdi ve toplumsal pek çok ahkam ayetinin hicretten sonra vaz edilmesi bu örnek neslin en önemli habercisiydi.

İşte böyle bir muştunun habercisi ve ilk nüvesi olan hicret de her yönüyle örnek bir hadiseydi. Efendimiz hiçbir detayı atlamaksızın insan gücü ve aklının gerektirdiği tüm hazırlıkları mükemmel bir şekilde planlamıştı. Ümmete örnek olmanın sorumluluğuyla beşerî tedbirler noksansız alınmıştı. Maddi hazırlık manevî hazırlığın mütemmimi ve Allah'a tevekkülün olmazsa olmaz şartıydı. Makamı Mahmud'un sahibine de ancak böyle çift boyutlu bir hazırlık yaraşırdı. Zira o kıyamete kadar gelecek insanlık yanında kardeşlerim dediği ahir zaman ümmetinin de yegane ölçüsüydü.

Elbette böyle bir deneme yazısında hicret bağlamındaki tüm meseleleri ve hikmetleri tüm boyutlarıyla ele almaya kalkmak imkansızı zorlamak olur. Zira bu konu hem hadis ve siyer kitaplarımızda hem de bu konuya yer veren tüm eserlerde etraflıca işlenmiş bir meseledir. Bu konuda gönlümüze düşen birkaç noktaya dikkat çekebilirsek ne mutlu bize.

Peygamber Efendimizin bu yolculukla birlikte ümmete vermek istediği hicret bağlamındaki mesajları yeniden tefekkür etme sorumluluğumuz inkar edilemez. Mesela Peygamber olarak korunmuş olduğunu bilmesine rağmen aldığı tedbirleri nasıl değerlendirmeliyiz? Bu örnekliğin gerek fert gerekse toplum olarak kendi hayatımızda olması gereken karşılığı nedir? Bizlerin gerek günümüzü gerekse tüm işlerimizi ve sonuç itibariyle hayatımızın tümünü kuşatan plan ve programlarımız var mı? Yoksa Almanların deyimiyle in den tag hineinleben durumundamıyız. Yani hayatın akışına teslim olmuş rüzgar ne taraftan eserse ona göre pozisyon alma serkeşliğinde miyiz? Kısa ve uzun vadede varmak istediğimiz hedeflerimiz var mı? Var ise bunlar ile ilgili plan ve öngörülerimiz nelerdir?

Mesela Peygamber Efendimiz yol arkadaşı olarak kendine sıddıkiyet makamının sahibi Ebu Bekir es-Sıddık Hazretlerini seçmiş.

Bizim yol arkadaşımız kimdir ve varsa özellikleri bizim hicret yolculuğumuz için ne kadar uygundur? Efendimizin, "Kişi dostunun/arkadaşının dini üzeredir.

Öyleyse her biriniz, kiminle dostluk kuracağına dikkat etsin." (Ebu Davud, Edeb, 19, Tirmizi, Zühd, 45) buyurarak arkadaşın ne kadar önemli olduğuna dikkat çekmiştir. Önce refîk (yoldaş) sonra tarîk (yol) diyen eskiler de arkadaşın özellikle de yola birlikte revan olunacak arkadaşın yoldan daha önemli olduğuna işaret ederler. Yolu çekilebilir kılan da hedefe sağ salim götüren de büyük ölçüde yol arkadaşıdır. Her yola her arkadaşla çıkılmaz ise bizim yolumuz ve bu yola uygun yoldaşımız var mıdır? Soruyu tersinden soracak olursak biz böyle bir yolculukta birilerine yol arkadaşı olacak vasfa ne kadar sahibiz?

Efendimiz bu yolculuğu planlamadan önce hicret yurdu sakinleriyle irtibata geçerek onları yeni dine davet etmiştir. Bu davetin bereketi neticesinde gerçekleşen birinci ve ikinci Akabe Biatları, hicretin de temelini oluşturmuştur. Bu görüşmelerde Efendimiz hicret yurdu dostlarını neye davet etmiş ve onlardan hangi sözleri almıştır. Verilen sözlerin ve biatın bizim hayatımızdaki karşılığı nedir? Bizler de Ensarı örnek alarak en sevdiklerimizi koruyup kolladığımız gibi Peygamberi ve onun getirdiği değerleri koruyabiliyor muyuz?

Diğer bir mesele hayatımız boyunca bize yüklenmiş emanetleri kime teslim edip yola çıktığımızdır. Efendimiz hem emanetleri sahiplerine teslim etmek hem de yatağına yatarak sanki de evindeymiş süsü vermek için ilmin kapısı dediği Hz. Ali (kerremallahu vecheh) Efendimizi bırakmıştı. Kendini öldürmeye gelen topluluğa karşı bile Emin sıfatının gereğini her şeye rağmen yerine getiren bir Peygamber bizler için ne ifade ediyor? Biz emanete sahip çıkabildik mi? Bizim hayatı pahasına emanetlerimize sahip çıkacak ve sahiplerine teslim edebilecek dostlarımız var mı? Varsa bu sorumluluğu yerine getirebilecek hasletlere ne kadar sahip? Emanetin ne olduğu sorusu en az burada ele aldığımız diğer konular kadar önemlidir. Yerlerin, göklerin ve dağların kabul etmeyip insanın yüklendiği bu sorumluluk neleri içerir? Başlı başına ele alınması gereken hayati bir konu olan emanet kavramına bu kadar işaretle yetinelim.

Yolculuk esnasında yol arkadaşıyla birlikte Sevr mağarasına sığınan Efendimiz gibi gerektiğinde sığınabileceğimiz emin sığınaklarımız ve Sevr gibi sırtımızı yaslayabileceğimiz kaç dağımız var? Ya da biz kaç kişinin korkusuzca yaslanabileceği dağ gibi sağlam bir sığınağız. Bir zamanlar aramızda yaşayan sahabe örnekliğindeki Bahaddin ve Mülayim Abi gibi kaçımız dostlarına güvenli bir limandır?

Hicret yönünün tam ters istikametinde olan Sevr'i kendine sığınak yapan Efendimizin taktik becerisi bizler için ne ifade ediyor? Ayak izlerini silecek bir çoban ve günlük ihtiyaçlarımızı ağyara/düşmana farkettirmeden karşılayacak güvenilir dost ve evlatlarımız var mı?

Bunun bir mütemmimi olarak aldığınız tüm tedbirlere rağmen bir çift güvercin ve örümceği istihdam ederek mağaranızın eksik kalan kamuflaj ihtiyacını karşılayacak ilahi iradeyle bir dostluğunuz var mı? Sıddıkiyet makamının sahibi alınan tüm tedbirlere rağmen, düşmanların bir şekilde mağaranın önüne kadar geldiklerini görünce, endişelenerek ya görürlerse, diye tedirgin olduğunda sizi teskin edecek ikinin üçüncüsüyle bağı, tüm bağların ötesinde ve tüm sevgilerin zirvesinde "Üzülme Allah bizimle! " diyebilecek bir sevgiliniz var mı?

Bu tehlikeli yolculukta sizin inandığınız davaya inanmasa, değerlerinize yabancı olsa da canı pahasına size rehberlik edecek işin ehli güvenilir bir adamınız var mı? Bu hadise gerektiğinde dininizden olmayan ehil kimselerden istifade edilebileceğine dair sünnetin bize sunduğu en önemli delillerden biridir. Önemli olan sadece ehil olması değil aynı zamanda canınızı emanet edebileceğiniz kadar da sadık ve güvenilir olmasıdır. Bu örnek aynı zamanda "Hiç şüphesiz Allah size, emanetleri ehline teslim etmenizi emreder." (Nisâ, 58) ilahi fermanını da nasıl anlamamız gerektiğini bize haber veriyor. Dolayısıyla emanet ve ehliyet birlikte düşünülmesi gereken birbirini tamamlayan iki haslettir. Ehliyet emaneti ve emanet de ehliyeti gerektirir. Birisi eksikse diğeri de tam değildir.

Bu bağlamda Nisa suresi 58. ve 59. ayetlerin tam da bu konuları işlediğini hatırlatalım. Bu kavramlar yerli yerine oturup ümmet tarafından gereği yapıldığında ne Gazze'de ne de başka bir coğrafyada artık zulüm hükümran olamayacaktır. Emanet, ehliyet, adalet ve itaat kavramının ele alındığı bu ayetlerin yeniden tefekkür edilmesi tavsiyesiyle Allah'a emanet olun.

Hayaller “Neden” Paris?

Zübeyir ŞEKERCİ

Söylemlerimiz, telakkilerimizin dilimiz yoluyla açığa çıkmasıdır. Hayat görüşümüze dair önemli çıktılar verir. Sözümüz, kimliğimizdir. Osmanlı’nın Avrupa’ya gönderdiği ilk elçiden bu yana yüzümüz hep Batı’ya dönüktür. Tanzimatla beraber yaşanan kırılma, bizi Batı’da bir “değer” olduğuna ikna etmiştir. Fransa, bu “değer”in başını çekmiştir uzun süre. Bugün devletin kurucu aklı Fransız’dır. Bu sebeple toplum nezdinde hayaller Paris’tir. Paris’e dair kayda değer bir malumatı olmayan birisinin bile gözünde “Paris” kıymetlidir. Eyfel’in önünde çekilen bir fotoğraf, gıpta edilecek bir meseledir.

Trenden inmiş ve garda bizi alacak olan arkadaşı beklemeye başlamıştık. Nihayet Paris’e gelmiştik. Gare de Lyon’da ciddi bir insan sirkülasyonu vardı. Askerleri görünce mekânın yüksek güvenlik önlemlerine sahip olması gerektiği fikri uyanmıştı zihnimde. Birkaç dakika bekledikten sonra arkadaş geldi ve yola koyulduk. Samet, Boğaziçi’nde siyaset okuyor ve buraya Erasmus için gelmiş. Macron gibi birçok ünlü simanın mezunu olduğu Paris Nanterre Üniversitesi’nde eğitim görüyor. Yol boyu sohbet ederken tanış çıkmıştık. Kalacağımız yere geldiğimizde çay içip sohbete devam etmiş sonrasında dinlenmeye geçmiştik.

Ertesi gün beraber gecikmeli bir kahvaltı yapmış ve üç haftadır burada olan Samet bize pratik bir gezi rotası oluşturmuştu. Hazırlanıp çıkmıştık. Oldukça karmaşık bir metro ağına sahip olan Paris’te her aktarma için ayrı bilet tahsis etmek gerekiyordu. Metrodan indik

ve Paris sokaklarında yürümeye başladık. Seyyar satıcılar, Fransız mimarisi ve evsizler... Sacra Cour Bazilkası'na doğru yürürken bir yandan da temkinli davranıyorduk. Hırsızlık, gasp vb. şeyler burada görece yaygın. Geniş sokaklardan geçerken bir yandan da mimariyi inceliyorduk. Birbirine yakın apartmanlar, meşhur Fransız balkonları ve tek tip renk tonları hayat pratiklerine ve mahremiyet esaslarına dair bize ipuçları veriyordu. Sacra Cour Bazilikası'na vardığımızda müthiş kalabalık bizleri bekliyordu. Bazilika önünde aşırı sıra olduğu için ve vakit darlığından ötürü girmeyi tercih etmedik. Bazilika'yı arkamıza alıp şehre geniş perspektiften bakabileceğimiz alana doğru merdivenlerden aşağı indik. Bu alan, Paris şehir merkezini boylu boyunca seyredebileceğiniz yerlerden birisi.

Paris'e tepeden baktıktan sonra bazilikanın 100-200 metre uzağında olan Sacra Cour tepesine geçmiştik. Daha önce "Kutsal Yürek Tepesi" olarak anılan mekan, şu an "Ressamlar Tepesi" ismiyle anılıyor. Buraya gelen turistler ressamlara kendi portrelerini çizdiriyorlar. Gösteriş kültürünün bir tezahürü olsa gerek. Kişinin kendine bir sebep aramadan "değer" atfedebilmesi. Bir süre bu cümbüşü izledikten sonra Eyfel'e gitmek üzere şehrin ara sokaklarına karışıyoruz. Uzun bir süre yürüdükten sonra ilk önce Zafer Takı'na varıyoruz. Napolyon'un ordusuna zaferin bir nişanesi olarak sunduğu bu devasa yapı, bugün turistlerin ilgi odağı. Çeşitli ülkelerden gelen onca insan kendileriyle eserin aynı karede olacağı fotoğraf açısı arıyorlar. Sanki uzun süre aranan fotoğraf açısı bir hatıra değil beğeni tanrısına sunulan bir adak.

Zafer Takı'nı ardımızda bırakıp

Zafer Takı'nı ardımızda bırakıp meşhur Şanzelize Caddesi'nde yürüyoruz bir süre. Halk ayaklanmasını kontrol edebilmek için yapılmış geniş caddelerden biri olan Şanzelize, bugün pahalı markaların sahne bulduğu bir yer. Şairin "şehrin insanı, şehrin insanı, şehrin/pahalı zevklerin insanı, ucuz cesaretlerin" dizeleri bu caddede tebellür ediyor.

Şanzelize'den rotayı günün son durağı olan Eyfel'e çeviriyoruz. 15-20 dakika kadar yürüdükten sonra Eyfel kendini gösteriyor. Eyfel'in modern dönem adına kurgulanmış bir eser olduğunu yerinde teyit ediyorum. Paris dendiğinde akla ilk olarak bu garip yapının gelmesi bir kurgu başarısı. Eyfel'in dört bir yanında uzun saatler çekilen fotoğraflar, renkli ışık şöleni ve yağmurlu bir akşam.

meşhur Şanzelize Caddesi'nde yürüyoruz bir süre. Halk ayaklanmasını kontrol edebilmek için yapılmış geniş caddelerden biri olan Şanzelize, bugün pahalı markaların sahne bulduğu bir yer. Şairin "şehrin insanı, şehrin insanı, şehrin/pahalı zevklerin insanı, ucuz cesaretlerin" dizeleri bu caddede tebellür ediyor.

Şanzelize'den rotayı günün son durağı olan Eyfel'e çeviriyoruz. 15-20 dakika kadar yürüdükten sonra Eyfel kendini gösteriyor. Eyfel'in modern dönem adına kurgulanmış bir eser olduğunu yerinde teyit ediyorum. Paris dendiğinde akla ilk olarak bu garip yapının gelmesi bir kurgu başarısı. Eyfel'in dört bir yanında uzun saatler çekilen fotoğraflar, renkli ışık şöleni ve yağmurlu bir akşam. Yorucu bir günün ardından eve dönüyoruz.

Ertesi gün kahvaltı yapmak üzere derneğe geçiyoruz. Milli Görüş Sevran şube müdürü Nurullah abi bizim için kahvaltı hazırlamış. Kendisi buraya gezmeye gelen gençlerle ilgilenmekten keyif aldığını her haliyle belli ediyor. Hatta gün sonu Barselona'ya geçeceğimizi duyunca neden birkaç gün daha kalmadığımızı soruyor ve kalmamız için ısrarcı oluyor. Biletler önceden alındığı için bir başka sefere deyip durumu kotarıyoruz. Kahvaltı sonrasında yazıhane kısmına geçiyoruz. Buradaki faaliyetlerden, Fransa'daki Mili Görüş teşkilatlanmasından ve Türkiye ile temaslarından konuşuyoruz. Öğlen namazını cemaatle kıldıktan sonra akşam tekrar görüşmek için sözleşip yola koyuluyoruz.

Metro yolculuğunun ardından bir süre yürüdükten sonra Louvre Müzesi'nde soluğu alıyoruz. Versay Sarayı'nın dış cephesindeki heykelleri inceledikten sonra bir köşeye geçip kalabalığı seyrediyoruz. En az birkaç gün öncesinden bilet almak gerektiği için müzeye giremiyoruz. Bilet alsak da oldukça kalabalık, bekler miydik bilemiyorum. Çevrenin kaydını alırken Afrikalı işportacı abiyi fark ediyorum. Hediyelik eşya satan abiden alışverişi yaptıktan sonra kendi aramızdaki konuşmalardan anlamış olacak ki "Türk müsünüz?" sorusunu soruyor. Evet cevabını aldıktan sonra müslüman olduğumuzu da teyit ediyor ve sonrasında samimi bir şekilde tokalaşıyoruz. Bize anahtarlık hediye ediyor.

Daha önce tadilatta olduğumuz Notre Dame ve Pantheon'a uğradıktan sonra Paris'e dair en çok merak ettiğim Paris Büyük Cami-

i'ne geçiyoruz. Cezayirli Araplar yönetiminde olan cami, Endülüs mimarisinden esintiler taşıyor. Girişte güvenliğe müslüman olduğumuzu ifade ettikten sonra avluya geçiyoruz. Camiye gayrimüslimler de rağbet gösteriyor. Kılık kıyafet hususunda net bir uyarı görmüyoruz. Caminin içerisine girdikten bir süre sonra iki kez ezan okunuyor. Sanırım iç ve dış ezan. Veciz bir Maliki kıraatiyle namazı kıldıran imam, ikinci rekatta Kafirun suresini okuyor. İlk düşünmede okunan ayetlerin önemine hamasi bir anlam atfedilecek olsa da cami yönetimi mevcut Fransız hükümeti ile derin ilişkiler içerisinde. Hatta bir önceki Cumhurbaşkanı Sarkozy, Paris Camii ziyaretinde "Fransa'da İslam değil, Fransız İslam'ı istiyoruz" kabilinden ifadelerde bulunmuştu.

Paris Büyük Camii'nin atmosferine doyamadan akşamki otobüse yetişmek için ayrılıyoruz. Metroya bindikten bir süre sonra arıza yapıyor. 100 seneyi aşkın metrolar hâlâ aktif olarak kullanılıyor. Birkaç aktarma sonrasında lojmana varıyoruz. Mevsimlik işçi olarak gelen Erkan abi ile beraber akşam yemeğini yiyoruz. Kendisi uzun süre burada yaşamış ancak alışamadığı için memleketine yerleşmiş. Buradaki insanların soğukluğundan, gettolardaki düzensizlikten ve memleket özleminden dolayı böyle bir karar almış. Kendisine lavoba ihtiyacını sokakta görenlerden, metroda tırnaklarını kesenlerden bahsedince hiç şaşırmıyor. Yemek sonrası kompleksi gezdiriyor. Cami, okul, etkinlik alanı ve konferans salonu gibi çok yönlü bir kullanıma sahip bu yer henüz resmen onaylanmamış. Daha sonra terminale bırakırken Nurullah abi bize bunun sebebini izah ediyor. Önceki belediye başkanı müslümanlara müsamahalı davranırken şu anki başkan işleri yokuşa sürüyormuş. Açıkçası hiç şaşırmıyoruz. Terminale vardıktan ucu ucuna yetiştiğimiz otobüs önünde vedalaşırken Nurullah Abi kaşla göz arası cebimize zarf sıkıştırıyor. Her gittiğimiz şehirde benzer bir durumla karşılaşmak bizi artık şaşırtmıyor. Rabbim onlardan razı olsun. "Hayaller"in aslında bir kompleks ürününden başka bir şey olmadığını idrak ettiğimiz Paris'e veda ederken yaklaşık 13-14 saatlik bir Barselona bizi bekliyor.

Daha önce tadilatta olduğumuz Notre Dame ve Pantheon'a uğradıktan sonra Paris'e dair en çok merak ettiğim Paris Büyük Camii'ne geçiyoruz. Cezayirli Araplar yönetiminde olan cami, Endülüs mimarisinden esintiler taşıyor. Girişte güvenliğe müslüman olduğumuzu ifade ettikten sonra avluya geçiyoruz. Camiye gayrimüslimler de rağbet gösteriyor.

Sürgün Dergisi 6. Sayısı Çıktı

www.surgun.net